

Luca Jesucristo ye quetire oja'que ni'i

A'ti pūrī a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Ã'rī ni'cūta ãpērã Jesucristo ye quetire oja'cārã wa'teropure judío masũ nitigũ nicũ niwĩ. Cũ Pablo me'rãcjũ waro nígũ, cũ me'rã tojota da'rayapaticã'cũ niwĩ. Cũ Jesucristo ãjõpeonũ'cã'quema de'ro nicã, no'opũ ãjõpeogũ ãjõpeonũ'cãpĩ. Masĩno'ña marĩi. Añurõ weeri masũ, tojo nicã ocoyeri masũ nicũ niwĩ. Cũ Siria di'tapũ nirĩ macã Antioquíapũ bajuacũ niwĩ.

A'ti pūrī nipe'tirãpũreta Jesú yu'rũogũ a'ticũ niwĩ nise ere ojano'caro niwũ. Israe curuacjãrã se'sarore yu'rũogũ a'ticũ niwĩ, ni ojano'ña marĩcaro niwũ.

Ãpērã Jesucristo ye quetire oja'cārã nemorõ Jesú cũ catiri umũcore, cũ weeseti'quere ojayu'rũnu'cãcũ niwĩ. Tere ojase duporo queoro ojasĩ'rĩgũ, a'tiro weecũ niwĩ. ãpērã Jesú ye quetire wercã ĩ'abesetojagũpũ, tojo nicã nipe'tise Jesú weeseti'quere besenu'cõpe'otojagũpũ ojacũ niwĩ.

A'ti pūrĩrẽ Teófilo wãmetigũ, judío masũ nitigure ojacũ niwĩ.

Luca ;de'ro weegũ a'ti pūrĩrẽ ojapari? nise ni'i

¹ Pãjãrã masã ũsã wa'teropũ wa'a'quere Jesú ye quetire ojasĩ'ricãrã niwã. ² ũsãrẽ bu'e'caronojõta ojacãrã niwã. Jesú ne waro weenu'cã'quere ĩ'a'cãrã, cũ ye quetire weretamu'cãrã wereturiacãrã niwã. Tereta ãpērã ojacãrã niwã. ³⁻⁴ Yu'ũ quẽ'rã ne waro nu'cã'que me'rã nipe'tise Jesú ye quetire ĩ'abesepe'ocã'a. Tojo weetojagũpũ, yu'ũ a'tere queoro ojame'ricã'sĩ'rĩsa'a. A'tiro weecã, añusĩ'rĩ nígũ, wiogũ Teófilo, mu'urẽ oja'a. Mu'urẽ ãpērã bu'e'que diacjũta ni'i nidutigũ ojaguti.

Õ'acũrẽ wereco'tegu u'musecjũ Juã wãmeyeri masũ cũ bajuatjere wereyu'que ni'i

⁵ A'te me'rã mu'urẽ werenu'cãgũti. Herode Judea di'ta wioġu nícaterore ni'cũ pa'i Zacaríã wãmetigũ nicũ niwĩ. Cũ Abías wãmetigũ ya curuacjũ pa'i nicũ niwĩ. Cũ nũmo Isabe wãmetico niwõ. Co quẽ'rã dũporocjũru pa'i Aaró pãrãmeo nituriago nico niwõ. ⁶ Na pũarãputa Õ'acũ i'orõpũre añurã nicãrã niwã. Õ'acũ duti'quere, tojo nicã Moisé duti'quere queoro weecãrã niwã. Tojo weerã masã narẽ “Na'arã nima”, nĩmasĩticãrã niwã. ⁷ Isabe põ'rã bocamasĩtico niwõ. Tojo weerã na põ'rãmarĩcãrã niwã. Tojo nicã na pũarãputa bucurã waro nicãrã niwã.

⁸ Ni'cã nũmu Zacaríã ya curuacjãrãrẽ Õ'acũ i'orõpũ Õ'acũ wi'ipũ da'rase nicaro niwũ. ⁹ Na pa'ia weewãaronojõpũma nĩbocaca be'ro Zacaríare Õ'acũ Nibutiari Tucũ tiro u'mũtise ãjũamorõdutiãrã sõrõcãrã niwã. ¹⁰ Cũ u'mũtise ãjũapeori cura nipe'tiãrã masã sopenũ ñubuerã weecãrã niwã. ¹¹ Cũ tojo weeri cura ni'cũ Õ'acũrẽ wereco'tegu u'musecjũ cũ ãjũamorõpeoro diacjũ pe'e bajuacu niwĩ. ¹² Cũrẽ i'agũ, Zacaríã de'ro wéemasĩticũ niwĩ. Ucuayũ'ruacu niwĩ. ¹³ Cũ tojo weecã i'agũ, Õ'acũrẽ wereco'tegu cũrẽ nicũ niwĩ:

—Yũ'ure uiticã'ña. Õ'acũ mu'u ñubuesere tu'oami. Mu'u nũmo Isabe ni'cũ põ'rãtigosamo. Cũrẽ Juã wãmeyeya. ¹⁴ Mu'u cũ me'rã pũrõ e'catigusa'a. Æpẽrã quẽ'rã cũ bajuacã, pãjãrã e'catirãsama. ¹⁵ Mu'u macũ Õ'acũ i'orõpũre mejõ nigũ mejẽta nigũsami. Ne vinorẽ, si'bio'quere si'risome. Cũ bajuase dũporo Espĩritu Santure cuoyũ'ruatojagũsami. ¹⁶ Pãjãrã Israe curuacjãrã Õ'acũ na wioġure ãjõpeodu'u'cãrãrẽ ãjõpeocã weegũsami tja. ¹⁷ Cũ marĩ wioġu dũporo weremu'tãsiagũsami. Dũporocjũru Õ'acũ ye cjasere weremu'tãrĩ masũ

Elíamarĩcã Espĩritu Santu tutuasere c̣ooyu'ruacu niwĩ. Cũ weronojõ c̣ũ quẽ'rã c̣ooyu'ruagusami. A'tiro weegusami. Pacuṣṃuarẽ na põ'rã me'rã cumuca marĩrõ nisetĩcã weegusami. Tojo nicã yu'ṛuṇu'cãrĩ masãrẽ wiorã dutisere yu'ticã weegusami. A'tiro wee masãrẽ marĩ wioyare ñe'edutigu bu'eyugusami, nicu niwĩ Õ'acũrẽ wereco'tegu.

¹⁸ Cũ tojo nicã, Zacarĩa ṣẽrĩtiña'cu niwĩ:

—¿De'ro wee yu'u a'tere “Diacjũta ni'i” nĩmasĩbosau? Yu'u ḅuc̣u waro ni'i. Yu'u ṇumo quẽ'rã ḅuc̣o waro nimo, nicu niwĩ.

¹⁹ Õ'acũrẽ wereco'tegu cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Yu'u Õ'acũrẽ da'raco'tegu Gabriele wãmeti'i. Yu'u Õ'acũ i'orõp̣u ni'i. Cũ ṃu'u me'rã ucũdutigu, a'te queti añusere weredutigu o'oãmi. ²⁰ Ni'cãrõacãrẽ ṃu'u ẽjõpeoti'que bu'iri ucũmasĩtigu tojagũsa'a. Téẽ ṃu'u macũ bajuatiro põtõorõ ne cã'rõ ucũsome. Õ'acũ cũ uaro põtõorõ tojo wa'arosa'a, nicu niwĩ.

²¹ Cũ tojo weeri cura sope pu'tocjãrã pe'e co'terã weecãrã niwã. Na Zacarĩa bajuticã, cũ yoogocã i'arã, “¿De'ro wa'apariba cãrẽ?” nicãrã niwã. ²² Zacarĩa na tirop̣u wijaatagu, ucũmasĩticu niwĩ. “Top̣ta Õ'acũ apeyenojõ cãrẽ i'opã”, nicãrã niwã. Cũ ucũmasĩtitjigũ ucũrõnojo o'og̣u, omocãrĩ me'rã narẽ weequeocu niwĩ.

²³ Cũ Õ'acũ wi'ip̣u da'rase ṇuṃarĩ pe'tica be'ro cũ ya wi'ip̣u dajatojaacu niwĩ. ²⁴ Be'ro, cũ ṇumo Isabe nijĩpaco tojaco niwõ. Ni'cãmoc̣se mujĩpũrĩ co ne wijatico niwõ. ²⁵ Co a'tiro wãcũco niwõ: “Õ'acũ yu'u põ'rãmarĩgõ nĩ'core weetamuami. Masã tojowaro i'acõ'adutitigu yu'ure añurõ weemi”, nico niwõ.

Mariãre Õ'acũrẽ wereco'tegu u'ṃusecjũ Jesú bajuatjere weryu'que ni'i

²⁶ Seis mujĩpũrĩ Isabe nijĩpaco niró yu'rũcaro niwũ. Ticuse mujĩpũrĩ be'ro Õ'acũ cũrẽ wereco'tegu Gabriere a'tiro weecu niwĩ. Galilea di'ta nirĩ macã Nazarepu o'ócu niwĩ tja. ²⁷ Cũrẽ ni'cõ numio Maríare, ne apĩ umu me'rã niña'ti'core quetiweredutigũ o'ócu niwĩ. Co ni'cũ Davi pãrãmi nituriagu José wãmetigu me'rã omocã da'tegotigo weeco niwõ. ²⁸ Õ'acũrẽ wereco'tegu co nirõpu sãjaa, añudutigũ a'tiro nicu niwĩ:

—María, mu'urẽ añudutise miiti'i. Õ'acũ mu'urẽ añurõ wéegu pajaña'mi. Cũ marĩ wioгу mu'u me'rã nimi. Nipe'tirã numia yu'rũoro mu'urẽ añurõ weeyu'rũnu'cãgũsami, nicu niwĩ.

²⁹ Cũ tojo nicã tu'ogo, tu'omarĩa wa'aco niwõ.

—¿De'ro weegu yu'ure tojo añudutiti? nico niwõ.

³⁰ Be'ro Õ'acũrẽ wereco'tegu a'tiro nicu niwĩ:

—María, yu'ure uiticã'ña. Õ'acũ i'orõpũre mu'u añuse bocapu. Mu'u me'rã e'catisami. ³¹ Ni'cãrõacãrẽ mu'u nijĩpaco tojagósa'a. Ni'cũ põ'rãtigosa'a. Cũrẽ Jesú wãme o'õña. ³² Cũ mejõ nigũ mejẽta nigũsami. “Õ'acũ u'mũsecjũ macũ nimi”, nino'gũsami. Cũ ñecũ Davire wee'caronojõ Õ'acũ wioгу sõrõgũsami. ³³ Tojo weegu Israe curuacjãrãrẽ dutinu'cũcũsami. Cũ dutise ne pe'tisome. Wioгу nin-u'cũcũsami, nicu niwĩ.

³⁴ Cũ tojo nicã tu'ogo, María Õ'acũrẽ wereco'tegure sërĩtiña'co niwõ:

—¿De'ro wee a'te tojo wa'abosari? Yu'u ne ni'cũ umu me'rã niwe'e, nico niwõ.

³⁵ Õ'acũrẽ wereco'tegu core yu'ticu niwĩ:

—Espíritu Santu mu'ũpũre dijatagũsami. Õ'acũ u'mũsecjũ cũ tutuase mu'ũpũre o'mecurua weronojõ dijati, tuubi'arosa'a. Tojo weegu mu'u macũ Õ'acũ yagu añugũ waro tojagũsami. Cũ “Õ'acũ macũ nimi”, nino'gũsami. ³⁶ Mu'u basuco Isabe quẽ'rã bũcũo waro

nimigō, ni'cũ macũ wuagosamo. Co na “Pō'rã marĩmo” nino'co co nijĩpaco niró seis mujĩpũrĩ yu'rutoja'a.
³⁷ Ō'acũrẽ nipe'tise weeta basio'o, nicu niwĩ.

³⁸ Cũ tojo nicã tu'ogo, María yu'tico niwō:

—Yu'u Ō'acũrẽ da'rawãñaco'tego ni'i. Ō'acũ mu'u ní'caronojōta yu'ure weeato, nico niwō.

Co tojo nitu'ajaca be'ro Ō'acũrẽ wereco'tegu wa'a wa'acu niwĩ.

María Isabere ĩ'agō wa'a'que ni'i

³⁹ Ō'acũrẽ wereco'tegu wéréca be'ro María yoogoro marĩrō a'tiro weeco niwō. Te numarĩta co basuco Isabere opa bu'pa nirĩ macã Judea di'taru ĩ'agō wa'aco niwō.

⁴⁰ Topu ejago, Zacarĩa ya wi'ipu sãjãaco niwō. Sãjãagō, Isabere añudutico niwō. ⁴¹ Co añuduticãta, Isabe macũ paa po'pearu sãñagũ a'meña'cu niwĩ. Isabe Espĩritu Santure cuoyu'ruago tojaco niwō. ⁴² Tojo weego co uputu tutuaro me'rã ucũco niwō:

—Nipe'tirã numia yu'ruoro Ō'acũ mu'urẽ añurō weeyu'run'cãmi. Mu'u macũ quẽ'rãrẽ añurō weemi.
⁴³ Mu'u yu'u wiogu paco yu'ure ĩ'agō a'ticã, añubutiaro wa'a'a. ⁴⁴ Mu'u añudutisere tu'ocãta, yu'u macũ paa po'pearu sãñagũ e'catise me'rã a'meña'mi. ⁴⁵ Ō'acũ marĩ wiogu mu'urẽ “Tojo weeguti” ní'que queoro wa'arosa'a. Mu'u cũ tojo ní'quere tu'o ãjōpeo'co e'cati'i, nico niwō Isabe.

⁴⁶ Be'ro María a'tiro nico niwō:

Yu'u ejeripō'rãru Ō'acũ yu'u wiogure e'catise o'o'o.

⁴⁷ Ō'acũ yu'ure yu'ruogu me'rã e'cati'i.

⁴⁸ Yu'u mejō nigōrẽ Ō'acũ a'tiro weecu niami.

Cũrẽ da'rawãñaco'tegore wãcũcu niami.

A'tiro nicã me'rã nipe'tirã yu'ure “Ō'acũ añurō weemi core”, nirãsama.

⁴⁹ Ō'acũ tutuayu'ruagu yu'ure añubutiasse waro weemi.

Cũ añuyɛ'ruagu, ña'ase moogũ nimi.

⁵⁰ Nipe'tirã cūrē wiopesase me'rã tu'oña'rārē pajaña'nu'cūcūsami.

⁵¹ Cũ tutuaro me'rã peje añuse weemi.

Āpērã yu'ruro ni'i ni tu'oña'rārē docaque'acã weemi.

⁵² Wiorã nimi'cārārē mejō nirã tojacã weemi.

Mejō nirã pe'ere wiorã weronojō morōmi.

⁵³ Hjaboarārē peje waro añuse o'omi.

Peje cūomi'cārārē ne ñe'enojō marĩrã tojacã weemi.

⁵⁴ Israe curuacjārã cūrē da'raco'terārē weetamumi.

Ne cã'rō narē pajaña'ticã weetimi.

⁵⁵ Cũ marĩ ñecūsũmarē “Tojo weeguti” ní'caronojōta weemi.

Abrahārē, tojo nicã cũ pãrãmerã nituriarārē pajaña'nu'cūcūsami, nico niwō María.

⁵⁶ María Isabe tiropɛ i'tia mujĩpũ tojánico niwō. Be'ro co ya wi'ipɛ dajatojaaco niwō.

Juã masārē wãmeyeri masũ bajua'que ni'i

⁵⁷ Be'ro Isabe co macūrē wuariteronojō ejacaro niwũ. Titare co macũ bajuacu niwĩ. ⁵⁸ Cũ bajuáca be'ro co acawererã, ãpērã co ya wi'i pu'to nirã core e'catitaturã wa'acãrã niwã. Ō'acũ core añubutiasse weecã i'arã, tojo weecãrã niwã. ⁵⁹ Ni'cã semana cũ bajuáca be'ro Moisé duti'caronojōta weecãrã niwã. Cũ ō'rēcju yapa caserore yejecō'adutirã wa'acãrã niwã. Masã cūrē cũ pacu wãme weronojō Zacaríã wãmeyesĩ'ricãrã nimiwã. ⁶⁰ Na tojo weesi'rĩmicã, cũ paco narē nico niwō:

—Niwe'e. Cũ Juã wãmetigusami, nico niwō.

⁶¹ Masã pe'e “¿De'ro weegu? Mu'u acawererã Juã wãmetirã marĩma”, nicãrã niwã.

⁶² Be'ro Zacaríare “¿Mu'u de'ro wãme ō'osĩ'rĩsari?” nĩrã, weequeose me'rã sēritiña'cãrã niwã. ⁶³ Na tojo nicã, ni'cã pjĩ sēricu niwĩ. Ti pjĩpɛ cũ “Juã wãmetigusami”,

ni ojacu niwī. Nipe'tirā cū tojo weesere ī'arā, ꞡcuape'tia wa'acārā niwā. ⁶⁴ Cū ojāca be'ro maata Zacaríá apaturi ucūnu'cācu niwī tja. Tojo nicā Ō'acūrē e'catise o'ocu niwī. ⁶⁵ Zacaríá tojo weese me'rā nipe'tirā cū pu'to nirá ꞡcuape'tia wa'acārā niwā. Nipe'tirā to ꞡ'muase bu'papu nirá Judeacjārā tojo wa'a'quere werestewā'cācārā niwā. ⁶⁶ Nipe'tirā na tojo wereturiasere masīrā, pūrō wācūcārā niwā. Cū Ō'acū tutuaro me'rā bajuacā ī'arā, a'merī sērītiña'mujācārā niwā:

—¿Cū wī'magū ꞡcu ējāgū, de'ro nigūnojō nigūsari? nicārā niwā.

Zacaríá Ō'acūrē basapeo'que ni'i

⁶⁷ Wī'magū pacu Zacaríá Espíritu Santure cuoyu'rucacu niwī. Tojo weegu Ō'acū ucūdutisere a'tiro ucūcu niwī:

⁶⁸ Marī wiogu Ō'acū Israe curuacjārā wiogure añurō ucūrā.

Marī tiro, cū yarā tiropu a'timi.

Marīrē weetamugū, añurō yu'rucā weegusami.

⁶⁹ Cū marīrē yu'ruocju tutuayu'ruagure o'ógusami.

Cūrē Davi pārāmerā nituriarā wa'teropu nigūrē o'ógusami.

Davi Ō'acūrē da'rawā'ñaco'tegū nicu niwī.

⁷⁰ A'tere ne waroputa cū ye queti weremu'tārī masā ña'ase moorā me'rā Ō'acū “Tojo weeguti”, nicu niwī.

⁷¹ Nipe'tirā marīrē waparātirārē, marīrē ī'atu'tirārē yu'rūweticā weegusami.

⁷² Tojo nicā marī ñecūsumuarē “Musārē pajaña'gūti.

Yu'u 'Tojo weeguti' ní'que añusere ne acobojosome”, nicu niwī.

⁷³ A'tere Ō'acū cū basuta marī ñecū Abrahārē “Tojo weeguti”, nicu niwī.

⁷⁴ Marīrē ī'atu'tirārē yu'rucā weegusami.

Tojo nicā uiro marīrō marīrē cū dutiro weecā weegusami.

75 Nipe'tiro marĩ catiro põtëorõ añurã, cũ yarã cũ ñaro weecã weegusami, nicu niwĩ Zacaríá.

76 Mu'u, yu'u macũacã, marĩ wioгу a'tiatji ma'arẽ apoyumu'tãgũ nigũsa'a.

Tojo weegu “Õ'acũ u'musecjũ ye quetire weremu'tãrĩ masũ nimi”, nino'gũsa'a.

77 Mu'u Õ'acũ yarãrẽ a'tiro nigũsa'a:

“Musã ña'arõ wee'quere acoboJose sërĩcã, musãrẽ acobojogusami.

A'tiro wéégu, musã pecame'epu wa'abo'cãrãrẽ yu'ruogusami”, nigũsa'a.

78 Õ'acũ marĩ wioгу marĩrẽ ma'i pajaña'tjãgũ, cũ macũ marĩrẽ yu'ruoacjare o'ógusami.

79 Cũ na'itĩ'arõpu nirãrẽ sĩ'orõ weronojõ marĩ cũrẽ masĩtirã, pecame'epu wa'abo'cãrãrẽ cũrẽ masĩcã weegusami.

Tojo wee marĩ ña'arõ wee'quere acobojogu, marĩrẽ cũ me'rã añurõ niseticã weegusami, nicu niwĩ Zacaríá.

80 Wĩ'magũ bucua, siape me'rã Õ'acũrẽ nemorõ ëjõpeowã'cãcu niwĩ. Yucu marĩrõ, masã marĩrõpu nibajaque'aticu niwĩ. Téé Israe curuacjãrãrẽ bu'enu'cãcateropu topu nituocu niwĩ.

2

Jesú cũ bajua'que ni'i

(Mt 1.18-25)

¹ Jesú cũ bajuase ñaporo nipe'tirã romano masã wioгу Augusto wãmetigu nipe'tirã masãrẽ ba'paqueogutigu, na wãmerẽ ojaõ'oduticu niwĩ. ² Cirenio, Siria di'ta wioгу nícatero ne waro ojaõ'ose nu'cãcaro niwũ. ³ Nipe'tirãrẽ na ñecũsumua bajua'que macãrĩpu ojaõ'ogũ wa'aduticu niwĩ.

⁴ Tojo weegu José Nazare Galilea di'ta nirĩ macãpũ ní'cũ wijawã'cãcũ niwĩ. Belé Judea di'ta nirĩ macãpũ wa'acũ niwĩ. Topũ cũ ñecũ Davi bajuacũ niwĩ. Cũ Davi pãrãmi niyugũ, topũ ojaõ'odutigũ wa'acũ niwĩ. ⁵ Cũ, cũ omocã ða'teacjo María me'rã Belẽpũ ojaõ'odutigũ wa'acũ niwĩ. Co wĩ'magũ cõogo nico niwõ. ⁶ Na Belẽpũ nirĩ cura María co wĩ'magũ ñe'erĩtero ejacaro niwũ. ⁷ Topũre na cãrĩrĩ wi'li bocaticãrã niwã. Tojo weerã ecarã na cãrĩrĩ wi'ipũ wa'acãrã niwã. Topũ co ne waro wĩ'magũ wũaco niwõ. Cũrẽ su'ti caseri me'rã oma, ecarã na ba'lari co'ropũ cũuco niwõ.

Õ'acũrẽ wereco'terã ʘ'mũsecjãrã oveja co'terãrẽ Jesú bajuasere were'que ni'i

⁸ Belé sumutopũ oveja co'terã nicãrã niwã. Na, na yarã ovejare co'terã, cãpũpũ nibo'reamũjãcãrã niwã. ⁹ Wãcũña marĩrõ narẽ ni'cũ Õ'acũrẽ wereco'tegũ ʘ'mũsecjũ bajuacũ niwĩ. Õ'acũ cũ asistese na tiropũ añurõ bo'reyuse'sa wa'acaro niwũ. Tojo wa'acã ï'arã, ʘcũayũ'rũacãrã niwã. ¹⁰ Õ'acũrẽ wereco'tegũ narẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Yũ'ure uiticã'ña. Mũsãrẽ añuse quietire miitigũ wee'e. Te quietire tũ'orã, nipe'tirã e'catirãsama. ¹¹ Ni'cãcã ñami Davi ya macã Belẽpũ mũsãrẽ yũ'rũoacjũ bajuami. Cũ Õ'acũ bese'cũ Cristo marĩ wioğũ nimi. ¹² Cũ wĩ'magũrẽ su'ti caseri me'rã oma'cũre bocaekarãsa'a. Wa'icũrã nirĩ wi'ipũ cũñagũrẽ ï'arãsa'a. Mũsã a'tere ï'arã, “Diacjũta wereapĩ”, nirãsa'a, nicũ niwĩ Õ'acũrẽ wereco'tegũ.

¹³ Cũ tojo nĩca be'roacã cũ tiropũ pãjãrã Õ'acũrẽ wereco'terã ʘ'mũsecjãrã bajuanemocãrã niwã. Na Õ'acũrẽ ẽjõpeorã, a'tiro e'cati basapeocãrã niwã:

¹⁴ Õ'acũ ʘ'mũsecjũrẽ e'catipeorã.

Nipe'tirã cũrẽ “Añubutiami”, ni basapeoato.

A'ti di'ta pe'ere cū añurō weeno'cārā ejerisājāse cūoato, nicārā niwā.

¹⁵ Be'ro Ō'acūrē wereco'terā u'musepu mujāca be'ro oveja co'terā na basu a'merī ucūcārā niwā:

—Te'a quero Belēpu. Tojo wa'a'quere, Ō'acū marirē wereduti'quere ī'arā marī, nicārā niwā.

¹⁶ Tojo weerā sojaro me'rā macāpu pi'acārā niwā. Topu pi'atarā, María, Joseré bocaecārā niwā. Wī'magū quē'rārē ecarā ba'ari co'ropu cūñagūrē ī'acārā niwā. ¹⁷ Cūrē ī'āca be'ro Ō'acūrē wereco'tegū wī'magū ye quetire narē ní'quere werestecārā niwā. ¹⁸ Nipe'tirā na weresere tu'orā, tu'o ucūamujācārā niwā. ¹⁹ María pe'e oveja co'terā tojo nisere co se'saro wācū tu'oña'cā'co niwō. Uputu tere wācūnūcō niwō. ²⁰ Oveja co'terā Ō'acūrē wereco'tegū narē ní'caronojōta queoro wa'acā ī'arā, Ō'acūrē “Añuyū'rūami”, ni e'catitojaacārā niwā.

Jesure na Ō'acū wi'ipu mia'que ni'i

²¹ Ní'cā semana Jesús bajuáca be'ro na weewūaronojō weecārā niwā. Jesure cū ō'rēcju yapa caserore yejecō'acārā niwā. Titareta cūrē Jesús wāme ō'ocārā niwā. Ti wāmerēta Ō'acūrē wereco'tegū María co nijīpaco nise dūporo ō'oduticu niwī. Tojo weerā tojo wāmeyecārā niwā.

²² Wī'magū co wūáca be'ro ticuse numūrī yu'rūca be'ro na weewūaronojōrūma weecārā niwā. Moisé dutise a'tiro nicaro niwū. Numia wī'magū wūáca be'ro ticuse numūrī be'ro apaturi na ní'caronojōta tojato tja nīrō tojo duticaro niwū. Titare wī'magūrē Jerusalēpu miacārā niwā. Topu Ō'acū wi'ipu miisājāa, Ō'acūrē “Mū'u yagu nimi”, ni ī'orā wa'acārā niwā. ²³ Ō'acū dutise tojo niyucā, tere tojo weecārā niwā. A'tiro nicaro niwū: “Nipe'tirā bajuamū'tārā mūna Ō'acū yarā sājācā weeno'rāsama”,

niwũ. ²⁴ Be'ro María, tojo nicã José Õ'acũ duti'caronojõta weecãrã niwã tja. A'tiro nicaro niwũ: “Õ'acũrẽ ãjõpeorã, pũarẽrã buja weronojõ bajurãrẽ o'oya. Na maricã buja pũarã o'oya”, nicaro niwũ.

²⁵ Titare ni'cũ Jerusalécjũ Simeó wãmetigũ nicũ niwĩ. Cũ añugũ waro Õ'acũrẽ ãjõpeoyũ'rũgũ nicũ niwĩ. Israe curuacjãrãrẽ yũ'rũoacjũre yucuegũ weecũ niwĩ. Espiritu Santu Simeó me'rã ninu'cũcũ niwĩ. ²⁶ Espiritu Santu cãrẽ a'tiro wereyutojacũ niwĩ:

—Cristo Õ'acũ bese'care ĩ'atimigũ, mũ'ũ wẽrĩsome, nicũ niwĩ. ²⁷ Õ'acũ wi'ipũ Jesure miãca nũmũrẽ Espiritu Santu Simeórẽ ti wi'ipũ wa'aduticũ niwĩ. Be'ro Jesure cũ pacũsumũa Moisé duti'caronojõta wéerã, Õ'acũ wi'ipũ miacãrã niwã. ²⁸ Wĩ'magũrẽ ĩ'agũ, Simeó miwũacũ niwĩ. Miiwũa, Õ'acũrẽ e'catipeogũ, a'tiro nicũ niwĩ:

²⁹ Wiogũ, mũ'ũ “A'tiro weegũti” ní'quere queoro weeapũ. Tojo weegũ ni'cãrõacãrẽ yũ'ũ mũ'ũrẽ da'raco'tegũ e'catise me'rã wẽrĩmasĩ'i.

³⁰ Masãrẽ yũ'rũoacjũre ĩ'atoja'a.

³¹ Mũ'ũ nipe'tirã masã ĩ'orõpũ cãrẽ masĩdutigũ tojo weewũ.

³² Cũta judío masã nitirãrẽ mũ'ũrẽ ãjõpeodutigũ sĩ'ogũ weronojõ weegũsami.

Tojo nicã nipe'tirã mũ'ũ yarã Israe curuacjãrã “Õ'acũ añurõ weeamĩ”, nino'rãsama, nicũ niwĩ Simeó.

³³ Simeó wĩ'magũrẽ tojo nicã tũ'orã, José, tojo nicã Jesú paco tũ'omarĩa wa'acãrã niwã. ³⁴ Be'ro Simeó narẽ “Õ'acũ mũsãrẽ añurõ weeato”, nicũ niwĩ. María, Jesú pacore a'tiro nicũ niwĩ:

—Õ'acũ ã'rĩ wĩ'magũrẽ a'tiro weedutigũ beseapĩ. Cãrẽ ãtirã Israe curuacjãrã cõ'adijono'rãsama. Cãrẽ ãarã pe'e morõpeono'rãsama. Cũ Õ'acũ ye cjasere ĩ'omũ'tãgũ nigũsami. Pãjãrã cãrẽ teerãsama. ³⁵ Tojo weese

me'ra nipe'tira wacüsere bajuyoropu masino'rosa'a. Mu'u pe'ere te di'pji me'ra nosero weronojõ purise tu'onia'gosa'a, nicu niwi Maríare.

³⁶ Apego O'acü wi'ipure O'acü ye queti weremu'tari masõ nico niwõ. Co Ana wametico niwõ. Fanuel macõ Aser curuacjõ nico niwõ. Bucuo waro nico niwõ. Ne waropure nu'mio waro omocã du'teco niwõ. Co omocã du'teca be'ro siete cü'mari co marapu me'ra nico niwõ. Ticuse cü'mari be'ro co marapu weria wa'acu niwi. ³⁷ Jesure na O'acü wi'ipu miacaterore co wapewio ochenta y cuatro cü'mari cuoco niwõ. Co O'acü wi'ipure ne wijatico niwõ. Topu O'acure ejõpeogo, ñamiri, umucori be'ti, ñubuenucücã'co niwõ. ³⁸ Simeó Maríare, Joseré ucüri cura Ana na tiropu wa'aco niwõ. Jesure i'agõ, O'acure e'catise o'oco niwõ. Be'ro nipe'tira Jerusalécjara masare yu'ruoacjure colterare Jesús ye cjasere wereco niwõ.

María, José, Jesús na ya macã Nazarepu dajatojaa'que ni'i

³⁹ Nipe'tise O'acü duti'quere weetu'ajaca be'ro María, José, Jesús na ya macã Nazare, Galilea di'tapu dajatojaacãra niwã. ⁴⁰ Wi'magü siape me'ra bucuu, nemorõ tutuagu, masinemo gü wa'acu niwi. O'acü cure añurõ weecu niwi.

Jesú O'acü wi'ipu wiorã me'ra ucü'que ni'i

⁴¹ Jesús pacusumua nipe'tise cü'mari Pascua bosenumu nicã Jerusalépu bosenumuri wa'awuacãra niwã. ⁴² Tojo weerã Jesús doce cü'mari cuocã, na weewaronojõpuma wa'acãra niwã tja. Jesús titare ne waro bosenumu wa'agu weecu niwi. ⁴³ Bosenumu yu'ruca be'ro José, María na ya macãpu dajatojaacãra niwã. Titare Jesús pe'e cü paco María, José masiro mariro Jerusalépu tojacã'cu niwi. ⁴⁴ Na Jesure “Apãra mari me'racjara me'ra wa'ayusami”, nicãra nimiwã. Tojo weerã na wacüque'tiro mariro ni'cã

nũmũ ma'apũre wa'acārã niwã. Be'ropũ na acawererã, na ï'amasĩrã wa'tero cũrẽ a'macārã nimiwã. ⁴⁵ Ne bocaticārã niwã. Tojo weerã cũrẽ a'marã, Jerusalẽpũ majãmitojacārã niwã.

⁴⁶ I'tia nũmũ na Jerusalẽpũ wijãca be'ro Õ'acũ wi'ipũ cũrẽ bocacārã niwã. Cũ Moisé oja'quere bu'eri masã wa'teropũ dujicũ niwĩ. Na ucũsere tũ'o, cũ quẽ'rã narẽ sẽrĩtiña'mujãcũ niwĩ. ⁴⁷ Nipe'tirã cũ masĩsere ï'arã, cũ yũ'time'rĩsere tũ'orã, ï'amarĩamujãcãrã niwã. ⁴⁸ Cũ Õ'acũ wi'ipũ dujicã ï'arã, cũ pacũsumũa ï'amarĩacãrã niwã. Cũ paco cũrẽ nico niwõ:

—Macũ ¿de'ro weegũ ãsãrẽ tojo weeati? Mũ'ũ pacũ, yũ'ũ upũtũ mu'urẽ a'marũ. Upũtũ wãcũque'tiarũ, nico niwõ.

⁴⁹ Co tojo nicã tũ'ogũ, Jesú nicũ niwĩ:

—¿De'ro weerã yũ'ũre a'mati? ¿Mũsã yũ'ũ pacũ ye cjasere weerũa'a nisere masĩtiati? nicũ niwĩ.

⁵⁰ Cũ pacũsumũa Jesú tojo nisere tũ'omasĩticãrã niwã.

⁵¹ Be'ro na me'rã Nazarepũ dajatojaacũ niwĩ. Cũ todũporopũ wee'caronjõta na dutisere añurõ yũ'tinu'cũcũ niwĩ. Cũ paco nipe'tise Jerusalẽpũ tojo wa'a'quere wãcũnũrũco niwõ. ⁵² Jesú siape me'rã bũcũa, masĩnemowã'cãcũ niwĩ. Õ'acũ cũrẽ “Añũgũ nimi”, ni ï'acũ niwĩ. Masã quẽ'rã nipe'tirã cũrẽ añurõ wãcũcãrã niwã.

3

Juã masãrẽ wãmeyeri masũ bu'e'que ni'i

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹ Quince cũ'marĩ Tiberio wãmetigũ nipe'tirã romano masã wiogũ nirĩ cura a'ticũrã cũ docacjãrã wiorã nicãrã niwã. Poncio Pilato Judea di'ta wiogũ nicũ niwĩ. Herode Galilea di'ta wiogũ nicũ niwĩ. Herode acabiji Felipe

Iturea, Traconite wāmetise di'ta wiogũ nicũ niwĩ. Lisancias wāmetigũ Abilinia di'ta wiogũ nicũ niwĩ. ² Anás, tojo nicā Caifá pa'ia wiorā nicārā niwā. Tita na wiorā nirĩ cura Õ'acũ Zacaríá macũ Juārē masā marĩrõ, yucũ marĩrõpũ ucũcũ niwĩ. ³ Be'ro Juã nipe'tiro dia Jordá wāmetiri maa wa'teropũ yũ'rũwã'cãcũ niwĩ. Masārē a'tiro bu'ecũ niwĩ:

—Mũsã ña'arõ weeseti'quere bũjaweti dũcayũ, wāmeyeno'ña. Tojo weerã mũsã ña'arõ wee'quere acobojoño'rãsa'a, nicũ niwĩ. ⁴ Dũporocjũpũ Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masũ Isaía oja'caronojõta Juã queoro weeseticũ niwĩ. A'tiro ojayuno'caro niwĩ:

Ni'cũ yucũ marĩrõ, masã marĩrõpũ a'tiro caricũnu'cũba-
jaque'atigusami:

“Marĩ wiogũ a'tiatji ma'arē apoyuya.

Diacjũca ma'a añurĩ ma'a quẽ'rãrõ weronojõ weeyuya.”

(Marĩ wiogũ a'tiati dũporo mũsã nisetisere apoyuya, mũsã
wãcũsere dũcayuya nígũ, tojo nicũ niwĩ.)

⁵ Nipe'tise di'ta tũ'rũri yaa, ni'cãrõwijino'rõsa'a.

Nipe'tise ãrũpãgũ, opa bu'pa diacjũca pa weeno'rõsa'a.

Ma'arĩ diacjũ nitise ma'arĩ diacjũnũ'cõno'rõsa'a.

Ma'arĩ coperibũjũse yaamu'muono'rõsa'a.

(Mũsã ña'arõ weeseti'quere dũcayũ, apoya nígũ, tojo nicũ
niwĩ.)

⁶ Mũsã tojo weecã, Õ'acũ masārē yũ'rũosere nipe'tirã
ĩ'arãsama, ni ojacũ niwĩ Isaía.

⁷ Masã Juã tiropũ wāmeyedutirã wa'acãrã niwã. Na tojo
weecã, narē a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũsã weeta'sari curuacjãrã añã weronojõ ni'i. Añã
nũcũ ãjũcã, uiwã'cãsama. Mũsã añã weronojõ bu'iri
da'resere ui'i. Tojo uirã, mũsã ña'arõ wee'quere bũjaweti
dũcayũsĩ'rĩtimirã, wāmeyedutirã a'tiapũ. ⁸ Mũsã diacjũta
ũsã ña'arõ wee'quere bũjaweti dũcayũapũ nířã, mũsã
weesetise me'rã ĩ'oña. A'tiro wãcũticã'ña: “Ûsã Abrahã

pārāmerā ni'i. Tojo weerā Ō'acū tiropu wa'arāsa'a", ni wācūtīcā'ña. Musā wācūsere ducayuticā, Abrahā pārāmerā nise wapamarī'i. Ō'acū uagu, a'te ūtāperi me'rā Abrahā pārāmerā wa'acā weemasīmi. Cū tojo weecāma, na pe'e Ō'acū ūaro weebosama. ⁹ Marī yucupagu ote'quepagu weronojō ni'i. Ō'acū musārē yucupagu dūca marīsepagure besecō'arō weronojō weegusami. Yucu añurō ducatitīcjure paacō'a, ūjūacō'acā'no'sa'a. Tere wee'caro weronojō musā wācūsere ducayuticā, añurō weeseticā, Ō'acū musārē cōmea me'rā paacō'agū weronojō bu'iri da'regusami, nicu niwī Juā.

¹⁰ Cū tojo nicā tū'orā, masā cūrē sērītiña'cārā niwā:

—To pūrīcārē ĵde'ro weerāsari? nicārā niwā.

¹¹ Juā narē yu'ticu niwī:

—No'lo puaro su'tiro cūogunojō apī moogūrē ni'cārō o'oya. Ba'ase cūogunojō ba'ase moogū me'rā ducawaa ba'aya, nicu niwī.

¹² Āpērā quē'rā romano masā wiorārē niyeru wapaseebosari masā Juā tiropu wāmeyedutirā wa'acārā niwā. Cūrē sērītiña'cārā niwā:

—Ūsārē bu'egu, ĵsā de'ro weerāsari? nicārā niwā.

¹³ Juā narē yu'ticu niwī:

—Romano masā na wapaseeduti'caro nemorō wapaseeticā'ña. Na dutiro ejatuaro wapaseeya, nicu niwī.

¹⁴ Āpērā surara quē'rā cūrē sērītiña'cārā niwā:

—Ūsā waro, ĵde'ro weerāsari? nicārā niwā.

Juā narē yu'ticu niwī:

—Ne āpērā cūosere ē'maticā'ña. Na o'oticā, tutuaro me'rā narē uise o'o, ña'arō weeticā'ña. Tere ūarā, na weeti'quepūreta weresādojaticā'ña. Musā wapata'ase me'rā dia'cū e'catiya, nicu niwī.

¹⁵ Masā Juā bu'esere tū'orā, ūpūtū wācūcārā niwā.

—Apetero weegu Juã Õ'acũ bese'cũ Cristo marĩ yoacã yucue'cũ nisami, ni wãcũcãrã nimiwã. ¹⁶ Na tojo nisere masĩgũ, Juã nipe'tirãrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Yũ'u musãrẽ na ña'arõ wee'quere bujaweti, du'uama nĩgũ, aco me'rã wãmeye'e. Yũ'u be'ro apĩ yũ'u nemorõ tutuagu a'tigusami. Cũ añugũ waro nimi. Yũ'u pe'e mejõ nigũ tu'oña'a. Cũ ye sapatu tuweemasĩtigu weronojõ cũrẽ ne ni'cãrõwijimasĩtisa'a. Cũ pũricã Espĩritu Santu musãrẽ o'ógusami. Cũrẽ masã me'rã nin-u'cũcã weegusami. Ña'arõrẽ ñjũaweero weronojõ musãrẽ añurõ tojato nĩgũ ña'arõ wee'quere cõ'agũsami. ¹⁷ Yũ'u be'ro a'tigu ni'cũ trigo su'tiweeri masũ weronojõ nimi. Cũ te su'tire mejẽcã sũ'awee, cõ'asami. Te trigo peri quẽ'rãrẽ mejẽcã mii, te nũrõrĩ wi'ipũ nũrõsami. Te su'tire pecame'epũ ñjũacõ'asami. A'te weronojõ cũ, cũ yarã warore bese, cũ tiropũ miagũsami. Æpẽrãrẽ pecame'epũ cõ'abajuriogusami. Ti me'e ne pe'tisome, nicũ niwĩ Juã.

¹⁸ Tojo weesenõjõ me'rã peje apeye werecasanemocũ niwĩ. Tenojõ me'rã Juã Õ'acũ ye añuse quetire masãrẽ werocũ niwĩ. ¹⁹ Apeyema tja Herode ti di'ta Galilea wioгурe tu'ticũ niwĩ. Herode cũ acabiji Felipe nũmo Herodía wãmetigore ã'ma, nũmoticũ niwĩ. Tojo nicã apeye peje ña'ase weenemo'que bu'iri tu'ticũ niwĩ. ²⁰ Herode Juã cũ were'quere tu'oronojõ nĩgũ, mejõ ña'arõ weenemocũ niwĩ. Juãrẽ bu'iri da'reri wi'ipũ sõrõdutiũ niwĩ.

Juã Jesure wãmeye'que ni'i
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Juãrẽ bu'iri da'reri wi'ipũ sõrõatji dũporo Juã pãjãrã masãrẽ wãmeyecũ niwĩ. Be'ro Jesũ quẽ'rãrẽ wãmeyecũ niwĩ. Cũrẽ wãmeyeegu ñubueri cura u'muse pãrĩcaro niwũ.

²² Tojo wa'acã, Jesũ bu'ipũ Espĩritu Santu buja weronojõ

bajugu cūpūre dijatacu niwī. Ɔ'mūseru cū pacu Ō'acū ucūdijogu, a'tiro nicu niwī:

—Mu'u yu'u macū yu'u uputu ma'igū ni'i. Mu'u me'ra pūrō e'catili, nicu niwī.

Jesú ñecūsūmua na nituriamujāti'que ni'i

(Mt 1.1-17)

²³ Jesús treinta cū'marī wa'tero cuogu, bu'enū'cācu niwī. Masā cūrē “José macū nimi”, nicārā nimiwā. José Elí macū nicu niwī. ²⁴ Elí Matat macū nicu niwī. Matat Leví macū nicu niwī. Leví Melqui macū nicu niwī. Melqui Jana macū nicu niwī. Jana José macū nicu niwī. ²⁵ José Matatías macū nicu niwī. Matatías Amós macū nicu niwī. Amós Nahúm macū nicu niwī. Nahúm Esli macū nicu niwī. Esli Nagai macū nicu niwī. ²⁶ Nagai Maat macū nicu niwī. Maat Matatías macū nicu niwī. Matatías Semei macū nicu niwī. Semei Josec macū nicu niwī. Josec Judá macū nicu niwī. ²⁷ Judá Joanán macū nicu niwī. Joanán Resa macū nicu niwī. Resa Zorobabel macū nicu niwī. Cū Salatiel macū nicu niwī. Salatiel Neri macū nicu niwī. ²⁸ Neri Melqui macū nicu niwī. Melqui Adi macū nicu niwī. Adi Cosam macū nicu niwī. Cosam Elmadam macū nicu niwī. Cū Er macū nicu niwī. ²⁹ Er Josué macū nicu niwī. Josué Eliezer macū nicu niwī. Eliezer Jorim macū nicu niwī. Jorim Matat macū nicu niwī. ³⁰ Matat Leví macū nicu niwī. Leví Simeó macū nicu niwī. Simeó Judá macū nicu niwī. Judá José macū nicu niwī. José Jonam macū nicu niwī. Jonam Eliaquim macū nicu niwī. ³¹ Cū Melea macū nicu niwī. Melea Mena macū nicu niwī. Mena Matata macū nicu niwī. Matata Natán macū nicu niwī. ³² Natán Davi macū nicu niwī. Davi Isaí macū nicu niwī. Isaí Obed macū nicu niwī. Obed Booz macū nicu niwī. Booz Sala macū nicu niwī. Sala Naasón macū nicu niwī. ³³ Naasón Aminadab macū nicu niwī. Cū Admin macū nicu niwī. Admin Arni macū nicu niwī. Arni Esrom macū nicu niwī. Esrom Fares macū nicu niwī. Fares Judá macū nicu niwī. ³⁴ Judá Jacob

macũ nicu niwĩ. Jacob Isaa macũ nicu niwĩ. Isaa Abrahã macũ nicu niwĩ. Abrahã Taré macũ nicu niwĩ. Taré Nacor macũ nicu niwĩ. ³⁵ Nacor Serug macũ nicu niwĩ. Serug Ragau macũ nicu niwĩ. Ragau Peleg macũ nicu niwĩ. Peleg Heber macũ nicu niwĩ. Heber Sala macũ nicu niwĩ. ³⁶ Sala Cainán macũ nicu niwĩ. Cainán Arfaxad macũ nicu niwĩ. Arfaxad Sê macũ nicu niwĩ. Sê Noé macũ nicu niwĩ. Noé Lamec macũ nicu niwĩ. ³⁷ Lamec Matusalén macũ nicu niwĩ. Matusalén Enoc macũ nicu niwĩ. Enoc Jared macũ nicu niwĩ. Jared Mahalaleel macũ nicu niwĩ. Cũ Cainán macũ nicu niwĩ. ³⁸ Cainán Enós macũ nicu niwĩ. Enós Set macũ nicu niwĩ. Set Adá macũ nicu niwĩ. Adá Ô'acũ cũ ne waro wee dũ'pócãti'cũ nicu niwĩ. Tojo weegu cũ Ô'acũ macũ nicu niwĩ.

4

Jesure wãtĩ Ô'acũrẽ yu'rũnu'cãcã weesĩ'rĩmi'que ni'i
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Juã Jesure wãmeyeca be'ro Jesú Espíritu Santure cwoyu'rũacu niwĩ. Cũrẽ dia Jordá wãmetiri maapu ní'cũre Espíritu Santu maata yucu marĩrõ, masã marĩrõpu miacu niwĩ. ² Topũre cuarenta nũmũrĩ nicu niwĩ. Wãtĩ Jesure cũ pacũre yu'rũnu'cãdutigu niquesãcu nimiwĩ. Cũ topũ nise nũmũrĩrẽ Jesú ne cã'rõ ba'aticu niwĩ. Tojo weegu ẽjaboacu niwĩ. ³ Tojo wa'ari curare wãtĩ cũrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u diacjũta Ô'acũ macũ ni'i nígũ, a'te ẽtãperire pá dojorẽ ba'aya, nicu niwĩ.

⁴ Jesú cũrẽ yu'ticu niwĩ:

—Ô'acũ ye queti ojáca pũrĩpu a'tiro ojano'o: “Masã ba'ase me'rã dia'cũ catimasĩtisama”, ni ojano'wũ, nicu niwĩ.

⁵ Be'ro wãtĩ Jesure u'muacju ẽrũgũpu miacu niwĩ tja. Topũ nipe'tisere ni'cãtita a'ti nucũcã cjase macãrĩ pejere ñ'ope'ocã'cũ niwĩ. ⁶ Ñ'otoja, wãtĩ a'tiro nicu niwĩ:

—Yũ'u mũ'urẽ a'te macãrĩ wioꝝũ, te macãrĩpũ nise nipe'tise wioꝝũ sōrōḡũti. A'te nipe'tise yé ni'i. Tojo weegũ yũ'u no'o o'osĩ'rĩḡũrẽ o'ogũti. ⁷ Mũ'u yũ'ure ejaque'a ějōpeocã, nipe'tise mũ'u ye tojarosa'a, nicũ niwĩ wãtĩ.

⁸ Jesú a'tiro yũ'ticũ niwĩ:

—Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpũ a'tiro ojano'o: “Õ'acũ mũ'u wioꝝũ ni'cũrẽta ějōpeoya. Cũ se'sarore, cũ dutise dia'cũrẽ weeco'teya”, niwũ, nicũ niwĩ Jesú.

⁹ Be'ro wãtĩ Jesure Jerusaléřũ miaa, Õ'acũ wi'i dũposãrĩpũ miimujãcũ niwĩ. Topũ cũrẽ a'tiro nicũ niwĩ tja:

—Mũ'u diacjũta Õ'acũ macũ ni'i níḡũ, a'topũ me'rãta nucũcãpũ bu'pudijaya. ¹⁰ Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpũ mũ'urẽ a'tiro ojano'o:

Õ'acũ cũrẽ wereco'terãrẽ mũ'urẽ co'tedutigũ o'óḡũsami.

¹¹ Mũ'urẽ ũtãḡãpũ doquepejari nířã, mũ'urẽ tuuñ'erãsama, ni ojano'caro niwũ, nicũ niwĩ wãtĩ.

¹² Jesú cũrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpũre a'te quẽ'rã ojano'caro niwũ: “Mũ'u wioꝝũ Õ'acũ cũ ucũ'quere ne ni'cãti ĵdiacjũta nimitito? nířã, cũrẽ wee'odutiticã'ña”, ni ojano'wũ, nicũ niwĩ Jesú.

¹³ A'tiro wééḡũ, wãtĩ apeye de'ro mejẽcã Jesure weenemomasĩticũ niwĩ. Weenemomasĩti, yoaticã cũrẽ cō'awã'cãnicũ niwĩ.

Jesú ne waro cũ Galileapũ bu'enũ'cã'que ni'i

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Jesú masã marĩrōpũ ní'cũ Espĩritu Santure cũoyũ'ruagũ, Galileapũre dajacũ niwĩ. Āpẽrã cũ ye quetire nipe'tiro Galilea wa'terocjãrã ucũse'sa wa'acãrã niwã. ¹⁵ Jesú macãrĩnucũ na nerẽwũasepũ bu'ecũ niwĩ. Nipe'tirã cũrẽ e'cati, “Añuyũ'ruami”, nicãrã niwã.

*Jesú cū ya macã Nazarepũ dajatojaa'que ni'i
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)*

¹⁶ Be'ro Jesú Nazare cū masáca macãpũ dajatojaacũ niwĩ. Judío masã na soowuari nũmũ cū weewaronojõpũma na nerẽwuari wi'ipũ sãjãacũ niwĩ. Topũ wã'cãñ'cã, Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩrẽ bu'eĩ'ocũ niwĩ. ¹⁷ Cũrẽ Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masũ Isaía ojáca pũrĩrẽ bu'edutirã o'ocãrã niwã. Cũ ti pũrĩrẽ pão, a'tiro oja'quere bocacũ niwĩ. A'tiro nicaro niwũ:

¹⁸ Espíritu Santu yũ'ũpũre nimi.

Cũ añuse quetire pajasecũorãrẽ yũ'ũre weredutigũ cũuwĩ. Bũjawetirãrẽ wãcũtutuacã weedutigũ o'ówĩ.

Ãpẽrã dutise doca niwã'ñarãrẽ yũ'rũweticã weedutigũ o'ówĩ.

Caperi ñ'atirãrẽ ñ'acã weedutigũ o'ówĩ.

Ãpẽrãrẽ dutipe, ña'arõ weepeno'rãrẽ wijata'adutigũ o'ówĩ.

¹⁹ Õ'acũ masãrẽ yũ'rũoritero etatoja'a nisere weredutigũ o'ówĩ, ni ojacũ niwĩ Isaía, ni bu'ecũ niwĩ Jesú.

²⁰ Be'ro, Jesú cū bu'éca be'ro ti pũrĩrẽ tuutũrẽtoja, ti wi'i co'tegũre wiacũ niwĩ. Wia, narẽ bu'egutigũ ejanujãcũ niwĩ. Nipe'tirã ti wi'ipũ nirã cũrẽ ne ñ'adu'uticãrã niwã.

²¹ Cũ narẽ a'tiro ucũñ'cãcũ niwĩ:

—Ni'cãcã me'rã mũsã tũ'oropũ bu'eĩ'o'que queoro wa'a'a, nicũ niwĩ.

²² Nipe'tirã Jesure añurõ ucũcãrã niwã. Cũ ucũsere tũ'orã, te añuse niyucã, tũ'omarĩa wa'acãrã niwã. Na basu a'merĩ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿Ãrĩ José macũ mejẽta niti? nicãrã niwã.

²³ Na tojo nisere masĩgũ, Jesú narẽ nicũ niwĩ:

—Apetero weerã a'te masã na ucũwũasenojõrẽ yũ'ũre nĩrã nisa'a: “Ocoyeri masũ mũ'ũ basu pe'e ocoye

yu'rhuoya", nisa'a. Tojo nicã "Mu'u Capernaupu wee'lo'-quere ũsã tu'owu. Te ũsã tu'lo'quere a'to mu'u ya macã waropu quẽ'rãrẽ wee'loña", nírã nisa'a, nicu niwĩ.

²⁴ Be'ro narẽ ninemocu niwĩ:

—Diacjũ musãrẽ wereguti. Ne ni'cũ Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masãrẽ cũ ya macãcjãrã waro añurõ põtêritisama. ²⁵ Musãrẽ a'tere diacjũ masicã ũasa'a. Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ Elía cũ nícateropure Israe di'tapure pãjãrã wapewia numia nicãrã niwã. Titare i'tia cũ'ma ape cũ'ma deco acoro pejaticaro niwũ. Tojo weerã nipe'tirã ti di'tacjãrã uputu ujaboacãrã niwã. ²⁶ Tojo nimicã, ne ni'cõ Israe curuacjõ wapewiore weetamudutigu Õ'acũ o'óticu niwĩ. Ape di'tacjõ Sarepta wãmetiro Sidó pu'to nigó pe'ere weetamudutigu o'ócu niwĩ. ²⁷ Apeye quẽ'rã Eliseo Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ nícateropure a'te weronojõta wa'acaro niwũ. Israe di'tapure pãjãrã cãmi boarã nicãrã niwã. Tojo nimicã, Eliseo ne ni'cũ ti di'tacjũrẽ yu'rhuoticu niwĩ. Naamán aperocjũ Siria di'tacjũ pe'ere yu'rhuocu niwĩ. Õ'acũ Israe curuacjãrãrẽ weetamutigu, Israe curuacjãrã nitirã pe'ere weetamucu niwĩ, nicu niwĩ.

²⁸ Ti wi'ipũ nerẽ'cãrã pãjãrã Jesú a'tiro nisere tu'orã, uayu'rhuacãrã niwã. ²⁹ Be'ro nipe'tirã to nirá wã'cãnu'cã, Jesure macã sumutorũ cõ'aõ'ocãrã niwã. Na nirĩ macãcjũ ũrũgũ duposãrĩpu cãrẽ tuuquedijorãtirã miimujãcãrã niwã. ³⁰ Na tojo weesĩ'rĩmicã, Jesú na wa'tero wa'a, yu'rhuwã'cã wa'acu niwĩ.

Jesú wãtĩ sãjãno'cure cõ'awĩrõ'que ni'ĩ

(Mr 1.21-28)

³¹ Be'ro Jesú Capernaupu wa'acu niwĩ. Ti macã Galilea di'tapu nicaro niwũ. Topũ masãrẽ na soowuari numũrẽ bu'ecu niwĩ. ³² Dutisere cuogu weronojõ bu'ecã ĩ'arã, tu'omarĩamujãcãrã niwã.

³³ Na néréca wi'ipure ni'cũ wātī sājāno'cũ nicũ niwĩ. A'tiro ɱpʉtɱ caricũcũ niwĩ:

³⁴ —Jesú Nazarecjũ, ũsārē cariboticã'ña. ¿Ũsārē bu'iri da're bajuriogu a'tigu weeti? Mɱ'urē i'amas'i. Ō'acũ o'ó'cũ ña'ase moogũ, añubutiagu ni'i, nicũ niwĩ.

³⁵ Cũ tojo nicã tɱ'ogu, Jesú wātī masɱpɱ nigũrē tu'tigu, a'tiro nicũ niwĩ:

—Di'tamarĩaña. Ā'rĩpɱre nigũ wijaaya, nicũ niwĩ.

Cũ tojo nicã, wātī na i'orõpɱ tuuquecũu, cɱpɱre ní'cũ wijaacũ niwĩ. Ne cūrē mejēcã cãmida'rema'arõ marĩrõ wijaacũ niwĩ. ³⁶ Tojo wa'asere i'arã, nipe'tirã ɱcɱacãrã niwã. Na basu a'merĩ a'tiro ucũcãrã niwã:

—Ā'rĩ dutise cɱose ¿ñe'enojõ nimitito? Cũ tutuaro me'rã wātĩarē cõ'awĩrõmasĩmi. Cũ narē cõ'awĩrõcã, na wijaama, nicãrã niwã.

³⁷ Tojo weero nipe'tiro Galileapɱ Jesú ye cjase se'sa wa'acaro niwũ.

Jesú Simó Pedro mañecõrē yɱ'rɱo'que queti ni'i

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Jesú na nerēwɱaropɱ ní'cũ wijaa wa'acũ niwĩ. Wi-jáaca be'ro Simó ya wi'ipɱ wa'acũ niwĩ. Cũ mañecõ ɱpʉtɱ ujaque dutitico niwõ. Tojo weerã Jesure “Yɱ'rɱoɱya”, ni sēricãrã niwã. ³⁹ Jesú co pɱ'to ejanu'cã mu'rĩ'a, ujaquere suruduticũ niwĩ. Cũ tojo weecã, ujaque surupe'tia wa'acaro niwũ. Tojo wéeca be'ro maata co wã'cãnu'cã, narē ba'ase etigo wa'aco niwõ.

Jesú pãjãrã masã dutitirãrē yɱ'rɱo'que ni'i

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Mujĩpũ sãjãrĩ cura nipe'tirã no'o nise duti cɱorãrē Jesú tiropɱ miacãrã niwã. Jesú na dutitirãnu'cũrē omocã ñapeogu, nipe'tirãrē yɱ'rɱocũ niwĩ. ⁴¹ Na dutitirã wa'teropɱre wātĩa masãpɱre sãjãa'cãrã quē'rãrē cõ'awĩrõcũ niwĩ. Na wijaarã, a'tiro caricũwijaacãrã niwã:

—Mu'u Ō'acũ macũ ni'i, nicãrã niwã.

Wãtã Cristo Ō'acũ bese'cu nimi nisere masĩcãrã niwã. Tojo weegu Jesú narẽ tu'tigu, ucũdutiticu niwĩ.

Jesú Galilea di'tapu cũ ye quetire werecusia'que ni'i

(Mr 1.35-39)

⁴² Bo'reque'ari cura Jesú macã sumuto masã marĩrõpu wa'acu niwĩ. Cũ tojo weecã, masã cõrẽ a'ma, cũ nirõpu sirutuejacãrã niwã. Cũrẽ aperõpu wa'adutiticãrã nimiwã.

⁴³ Jesú narẽ nicu niwĩ:

—Yu'u apeye macãrĩpu quẽ'rãrẽ añuse queti, Ō'acũ a'ti nucũcãcãrãrẽ wiõgu nigũsami nisere wererõua'a. Ō'acũ na ña'arõ wee'quere bujaweti ducayucã, cũ yarã sãjãcã weegusami. A'te niatjereta yu'u pacu yu'ure o'ówĩ, nicu niwĩ.

⁴⁴ Tojo weegu Jesú na nerẽwuase wi'seri Galilea di'ta nise macãrĩpũre werecusiacu niwĩ.

5

Jesú cũ tutuaro me'rã wa'i pãjãrã wẽjẽcã wee'que ni'i

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Ni'cã numu Jesú Genesare wãmetiri ditara sumutõpu nicu niwĩ. Cũ topu nirĩ cura pãjãrã masã etacãrã niwã. Cũ Ō'acũ ye queti weresere tu'osĩ'rĩrã, cũ pu'to pãjãrã tuuwã'cãcãrã niwã. ² Ditara sumuto nucũporõpu puawu masã marĩsepaupu pa'sacã i'acu niwĩ. Wa'i wẽjẽrã eja'cãrã tepawure topu po'õ, na ye wejecupagure coerã wa'arã majãnu'cãcãrã niwã. ³ Jesú tepawure i'agũ, Simó yawupu mupãsjãcũ niwĩ. Simórẽ “Sõ'ocurepu wajawĩrõña”, nicu niwĩ. Cũ tojo nĩca be'ro Jesú tiwupu ejanujã, masã sumutõpu nu'cũrãrẽ bu'enũ'cãcũ niwĩ. ⁴ Narẽ bu'éca be'ro Simórẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Yucusure decocurepu wajawijaya. Topu mu'u ya wejecure doqueñoña, nicu niwĩ.

⁵ Simó cũrẽ yu'ticu niwĩ:

—Masārē bu'egũ, ũsã pi'eti, ñamipũre wējēbo'reamiapũ. Ne wējētiasũ. Mũ'u dutiguta dutitoja'a. Tojo weegu wejecure doqueñoğũti, nicũ niwĩ.

⁶ Na tigũre doqueñoça be'ro pãjãrã waro wa'i sãjãno'cãrã niwã. Tojo weero tigũ wejecũ tũ'rũrõpũ weecaro niwũ. ⁷ Tere i'arã, na me'rãcjãrã apewũ yucũsupũ nirãrē weetamudutirã buapijicãrã niwã. Na, na tiropũ eta, narē weetamucãrã niwã. Tepawũ puawũpũta wa'i me'rã cã'rõ mirĩdijawe'socarõ niwũ. ⁸ A'tiro wa'acã i'agũ, Simó Pedro Jesú tiro ejaque'a, cũrē nicũ niwĩ:

—Yũ'u wioğũ, yũ'u ña'arõ weesebũcũ ni'i. Tojo weegũ mũ'u añugũ, ña'ase moogũ yũ'u tiro niticã'ña, nicũ niwĩ.

⁹ Wa'i pãjãrãrē i'amarĩatjĩagũ, tojo nicũ niwĩ. Tojo nicã ãpẽrã cũ me'rã ní'cãrã quẽ'rã mejãrõta i'amarĩacãrã niwã. ¹⁰ Apewũpũ ní'cãrã Zebedeo põ'rã Santiago, Juã Simó me'rãcjãrã na quẽ'rã i'amarĩacãrã niwã. Be'ro Jesú Simórē nicũ niwĩ:

—Uiticã'ña. Ni'cãcã me'rã mũ'u wa'i wējēmu'sĩgũ weronojõ masārē yé quetire weregũsa'a. Were, pãjãrã yũ'ure ejõpeocã weegũsa'a, nicũ niwĩ.

¹¹ Be'ro na yucũsupawũre sumutopũ wajanũjãcãrã niwã. Nipe'tise na cuomi'quere topũta cũucã, Jesú me'rã wa'a wa'acãrã niwã.

Jesú cãmi boagũre yũ'ruo'que ni'i

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jesú ni'cã macã Galilea di'ta nirĩ cura ni'cũ nipe'tiro upũpũ cãmi boagũ cũ tiro wa'acũ niwĩ. Cũrē i'agũ, cũ pu'to di'tapũ paamu'rĩque'a, a'tiro nicũ niwĩ:

—Wioğũ, mũ'u dutire yũ'ruogũ ni'i. Yũ'ure yũ'ruoya, nicũ niwĩ.

¹³ Tojo nicã tu'ogũ, Jesú cũrē yũ'ruogũ ñapeo, a'tiro nicũ niwĩ:

—Yũ'ruoguti. Cãmi marĩgũpũ tojayá, nicũ niwĩ.

Cũ tojo nicãta, cũ cãmi nimi'que yatipe'tia wa'acaro niwũ. ¹⁴Tu'ajanũ'cõ, Jesú cãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—A'tere ãpẽrãrẽ wereticã'ña. A'tiro pe'le weeya. Di-acjũta pa'i tiropu mu'u ye cãmi yatiquere i'ogũ wa'aya. Cũ mu'urẽ i'áca be'ro mu'u cãmi boasere “Pe'tia wa'a'a”, nigũsami. Cũ tojo nica be'ro Moisé cũ Õ'acãrẽ e'catise o'oduti'quere o'oya. Mu'u tojo wee yu'rũca be'ro masã me'rã nisetigusa'a tja, nicu niwĩ.

¹⁵Jesú ye cjase pe'le siape me'rã nemorõ masĩno'caro niwũ. Tojo weerã pãjãrã masã cũ ucũsere tu'orãtirã nerẽcãrã niwã. Tojo nicã na dutire yu'rũocã ñarã, cũ tiro nerẽcãrã niwã. ¹⁶Na tojo weemuãmĩcã, Jesú pe'le masã marĩsepũ wa'acu niwĩ. Teru cũ pacu Õ'acãrẽ ñubuemãmĩacu niwĩ.

Jesú sijamasĩtigure yu'rũo'que ni'i
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷Ni'cã nuumu Jesú masãrẽ bu'egu weecu niwĩ. Titare masã wa'teropure ni'cãrẽrã fariseo masã, ãpẽrã Moisé oja'quere bu'eri masã dujicãrã niwã. Ni'cãrẽrã Galilea di'tapu nise macãrĩcjãrã nicãrã niwã. ãpẽrã Judea di'tapu nise macãrĩcjãrã nicãrã niwã. Tojo nicã ãpẽrã Jerusalécjãrã nicãrã niwã. Na to nirĩ cura Jesú dutitirãrẽ yu'rũogu, Õ'acũ tutuase me'rã yu'rũocu niwĩ. ¹⁸Jesú masãrẽ bu'eri cura ãpẽrã masã ni'cũ sijamasĩtigure cũ cũñarõ me'rã wuaejacãrã niwã. Na wi'ipu miisãjã, Jesú tiropu cũusĩ'ricãrã nimiwã. ¹⁹Tojo weesĩ'rĩmirã, masã pãjãrã waro niyucã, ne wuasãjãamasĩcãrã niwã. Tojo weerã wi' du'posãrĩpu mũjã, ni'cã pe seewecãrã niwã. Ti pepu cũ cũñarõ me'rã cãrẽ Jesú tiropu, masã wa'teropu du'udijocãrã niwã. ²⁰Jesú na ãjõpeocã i'agũ, dutitigure a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u ña'arõ wee'quere acobojono'toja'a, nicu niwĩ.

²¹ Cũ tojo nicã tu'orã, Moisé oja'quere bu'eri masã, fariseo masã a'tiro wãcũcãrã niwã: “Ã'rĩ cũ tojo ucũse me'rã Õ'acũrẽ ña'arõ ucũgũ weemi. ¿Noa niti cũ tojo weegú? Cũ Õ'acũ weronojõ tutuagu ni'i, ¿ni wãcũsari? Marĩ weronojõ uputigu masã ña'arõ wee'quere acobojomasĩtisami. Õ'acũ ni'cũta ña'arõ wee'quere acobojomasĩmi”, nicãrã niwã.

²² Jesú na wãcũsere ï'amasĩgũ, a'tiro nicũ niwĩ:

—¿De'ro weerã musã yu'ure mejẽcã wãcũma'ati?

²³ ¿De'ro nise pe'e diasatibutiati? ¿“Mu'u ña'arõ wee'quere acobojono'toja'a” nicã, o “Wã'cãnu'cã, sijawã'cãña” nise pe'e diasawetine? “Mu'u ña'arõ wee'quere acobojono'toja'a” nicã ï'atimirã, ãjõpeoya marĩi. “Wã'cãnu'cã, sijawã'cãña” nicã pe'ema, cũ sijasere ï'atojarãpu “Diacjũta ni'i”, ni ãjõpeono'o, nicũ niwĩ.

²⁴ Tojo weegu yu'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ uputigu yu'u tutuasere ï'ogũ, ã'rĩ sijamasĩtigure yu'ruoguti. Te me'rã musã yu'u masã ña'arõ wee'quere acobojomasĩsere masĩrãsa'a, nicũ niwĩ.

Tojo weegu sijamasĩtigure a'tiro nicũ niwĩ:

—Mu'u pe'ema a'tiro nigũti. Wã'cãnu'cãña. Mu'u cũñarõrẽ miiwua, mu'u ya wi'ipu tojaagusa'a, nicũ niwĩ.

²⁵ Cũ tojo nicãta, na nipe'tirã ï'orõpu sijamasĩti'cũ wã'cãnu'cãcũ niwĩ. Wã'cãnu'cã, cũ cũña'carore miiwua, Õ'acũrẽ e'catise o'oguta, cũ ya wi'ipu tojaa wa'acu niwĩ. ²⁶ Nipe'tirã tojo wa'asere ï'amarã, Õ'acũrẽ e'catise o'ocãrã niwã. ï'amarãrã, a'tiro nicãrã niwã:

—Ni'cãcãma ne ï'awuaya marĩsere ï'asu, nicãrã niwã.

Jesú Levíre piji'que ni'i

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Jesú sijamasĩtigure yu'ruóca be'ro wi'ipu ní'cũ wi-jaacu niwĩ. Wijaa, ni'cũ romano masã wiogure niyeru wapaseebosari masũrẽ ï'abocacũ niwĩ. Cũ Leví wãmeticũ

niwĩ. Cũ da'rawuaropu dujicu niwĩ. Jesú cūrē ĩ'agũ, “Te'a, yu'u me'rã a'tia”, nicu niwĩ.

²⁸ Cũ tojo nicã tu'ogu, Leví wã'cãnu'cã, nipe'tise cũ da'ra'quere du'ucũpeo, Jesú me'rã wa'acu niwĩ.

²⁹ Be'ro Leví cũ ya wi'lipu Jesure pajiri bosenuwu weep-eocu niwĩ. Leví me'rãcjãrã pãjãrã wapaseeri masã nicãrã niwã. Tojo nicã ãpẽrã quẽ'rã pãjãrã masã na me'rã ba'arã ninemocãrã niwã. ³⁰ Na tojo weecã, fariseo masã, Moisé oja'quere bu'eri masã narē ĩ'anu'cũco'tecãrã niwã. Tojo weerã Jesú bu'erãrē ucjacãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—¿De'ro weerã musã niyeru wapaseeri masã me'rã, ña'arõ weeri masã me'rã s'ĩrĩ, ba'ati? nicãrã niwã.

³¹ Jesú na tojo nisere tu'ogu, a'tiro nicu niwĩ:

—Duti moorã ocoyedutirã, duturure a'matisama. Dutitirã pũricã a'masama. ³² “Añurã ni'i” nirãrē a'magũ a'titiwu. ãpẽrã “Ûsã ña'arã ni'i” nirã pe'ere a'magũ a'tiwu. Na ña'arõ wee'quere bujaweti dũcayudutigũ a'tiwu, nicu niwĩ.

“Mu'u bu'erã ¿de'ro weerã be'tiweti?” Jesure ní'que ni'i

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Be'ro Jesure sãrĩtiña'nemocãrã niwã:

—Juã masãrē wãmeyeru masũ bu'esere siruturã, tojo nicã ãsã fariseo masã bu'esere siruturã Õ'acũrē ějõpeorã be'ti ñubuesama. ¿De'ro weerã mu'u bu'erã pe'le be'titimirã, s'ĩrĩ ba'ati? nicãrã niwã.

³⁴ Jesú narē yu'ticu niwĩ:

—¿De'ro weeacju omocã du'tegu na me'rã ní'gũ, cũ pijio'cãrãrē bujaweti, be'tidutibosari? ³⁵ Be'ro cūrē ãpẽrã aperopu miãca be'ro pũricãrē bujaweti, be'tirãsama. Jesú, yu'u na me'rã ni'i yujupu; yu'u na me'rã niticã pũricãrē, be'tirãsama ní'gũ, tojo nicu niwĩ.

³⁶ Narē queose me'rã werenemocu niwĩ:

—Ne ni'cã ma'marõ su'tiroke tã'rẽ, mejãrõ su'tiropu sereõ'otisami. Tojo weegu ma'marõ su'tiroke bajuriogu weesami. Tojo nicã ma'marõ su'tiroke mejã su'tiropu sereõ'ocã, ña'arõ baju'u. ³⁷ Tojota wa'asa'a ma'ma vino mejã ajuri wa'icurã caseri me'rã wee'que ajuripu poseyecã. A'tiro weecãma, vino pã'muyurũ, te ajurire tã'rẽcã'sa'a. Tojo wa'acã, vino piostepe'tia wa'asa'a. Tojo weero vino cõ'awa'a, te ajuri quẽ'rã cõ'a wa'asa'a. ³⁸ Tojo weero ma'ma vinorẽ ma'ma ajuripu poseyeroua'a. ³⁹ Ne ni'cã vino mejãrẽ sã'rĩpo'cu ma'marẽ sã'rĩsã'rĩtisami. Cũ a'tiro nisami: “Yũ'u sã'rĩmũ'tã'que mejã pe'e, nemorõ añuapũ”, nisami. Mũsã toduporopu weeseti'quere mũsã weepo'quere ma'ma yũ'u bu'ese pe'ere ducayusã'rĩwe'e nígũ, tojo nicũ niwĩ.

6

Judío masã na soowari nũmũ sauru nicã Jesú bu'erã trigore tã'rẽ'que ni'i

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Ni'cã nũmũ judío masã na soowari nũmũ nicã, Jesú trigo wesepũ yũ'rũacã, cũ bu'erã trigore wejetã'rẽ, sã'quẽwee, te perire ba'acãrã niwã. ² Fariseo masã na tojo weecã ã'arã, narẽ sã'rĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro weerã marĩ soowari nũmurẽ da'radutitimicã, mũsã tojo weeti? nicãrã niwã.

³ Jesú narẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Mũsã duporocjũ wiogu Davi cũ me'rãcjãrã me'rã ujaboarã na wee'quere bu'epã. ⁴ Na a'tiro weecãrã niwã. Õ'acũ wi'ipũ sãjãa, pá “Õ'acũ ye ni'i” ní'quere, narẽ ba'adutiti'quere ba'acãrã niwã. Cũ me'rãcjãrã quẽ'rãrẽ ducawaacũ niwĩ. Pa'ia dia'cũrẽ te pá ba'ata basiocaro nimiwũ. Yũ'u bu'erã tere ba'arã, yũ'rũnũ'cãrã mejãta weema nígũ, tojo nicũ niwĩ.

⁵ Narē ninemocu niwī Jesú:

—Yu'u Ō'acū macū masū weronojō upūtigu soowuari nūmū dutise nemorō dutimasī'i, nicu niwī.

Jesú omocā bu'awia'cure yu'ruo'que ni'i

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Jesú ape nūmū na soowuari nūmū nicā, judío masā nerērī wi'ipū sājāa, narē bu'ecu niwī. Topū ni'cū omocā diacjūcamocā bu'awia'cu nicu niwī. ⁷ Moisé duti'quere bu'eri masā, tojo nicā fariseo masā Jesure i'aco'tecārā niwā. Na, ¿marī soowuari nūmūrē yu'ruogusari cū? nírā, tojo weecārā niwā. Cū yu'ruocā, weresāta basiorosa'a nírā, tojo i'acārā niwā. ⁸ Jesú na wācūserē i'amasīgū, omocā bu'awia'cure a'tiro nicu niwī:

—Wā'cānū'cā, wijatia masā decopū, nicu niwī.

Cū tojo nicā, omocā bu'awia'cu wā'cānū'cā, wijaticu niwī. ⁹ Cū tojo weecā, Jesú fariseo masā mejēcā wācūrārē a'tiro nicu niwī:

—Musārē apeyenojō sērītiña'se cu'o. Marī soowuari nūmū nicā ¿añusere weerouati o ña'ase pe'ere weerouati? ¿Yu'ruosere uati o wējēcō'ase pe'ere uati? nicu niwī.

¹⁰ Be'ro Jesú nipe'tirā to nirārē i'atoja, omocā bu'awia'cure nicu niwī:

—Mu'u ya omocārē síoña.

Cū tojo nicā tu'ogu, síocu niwī. Maata yu'ruono'ca omocā tojacaro niwū. ¹¹ Cū tojo weecā i'arā, fariseo masā, Moisé oja'quere bu'eri masā uayurua wa'acārā niwā. Tojo weerā “Marī ¿de'ro weerāsari ā'rírē?” ni a'merī sērītiña'cārā niwā.

Jesú cū bu'erā docere bese'que ni'i

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Jesú te nūmūrērē ūrūgūpu cū pacure ñubuegu wa'acu niwī. Topure ti ñamirē ñubuebo'reacu niwī.

¹³ Bo'reque'aca be'ro cū bu'esere siruturā pājārārē pijiocu

niwī. Pijio, na wa'tero nirá docere besecũ niwī. Narẽ “Yé quietire werecusiari masã yu'ũ besecúú'cãrã nirãsa'a”, nicũ niwī. ¹⁴ A'ticũrã nicãrã niwã: Simó, be'ro Jesú cũrẽ Pedro pisucũ niwī. Apĩ cũ acabiji André nicũ niwī. Tojo nicã Santiago, Juã, Felipe, Bartolomé nicãrã niwã. ¹⁵ ãpẽrã Mateo, Tomás, Santiago Alfeo macũ, apĩ Simó wãmetigũ celote curuacjũ nicãrã niwã. ¹⁶ Apĩ Juda Santiago acabiji nicũ niwī. Tojo nicã Juda Iscariote, be'ropũ Jesure cũrẽ ï'atu'tirãrẽ o'oacjũ quẽ'rã nicũ niwī.

Jesú pãjãrã masãrẽ bu'e'que ni'i
(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jesú ãrũgũpũ ní'cũ cũ besecúú'cãrã me'rã tigũ du'pocápũ dijacũ niwī. Topũ dijagũ, ni'cã pa añurĩ papũ tojaque'acũ niwī. Topũ pãjãrã cũ bu'esere siruturã nicãrã niwã. ãpẽrã masã quẽ'rã pãjãrã Judea di'tacjãrã, Jerusalécjãrã, pajiri maa sumuto nise macãrĩ Sidó, Tirocjãrã nicãrã niwã. Na nipe'tirã Jesú bu'esere tũ'orã wa'acãrã niwã. Tojo nicã na ye dutire yu'ruodutirã wa'acãrã niwã. ¹⁸ ãpẽrã wãtĩa sãjãno'cãrã quẽ'rã wa'acãrã niwã. Jesú na quẽ'rãrẽ yu'ruocũ niwī. ¹⁹ Cũ tutuaro me'rã nipe'tirã dutitirãrẽ yu'ruocũ niwī. Tojo weerã nipe'tirã cãrẽ ñe'eña'sĩ'rĩcãrã niwã.

E'catise quieti, e'catiya marĩse quieti ni'i
(Mt 5.1-12)

²⁰ Jesú ãrũgũpũ dijãca be'ro cũ bu'erãrẽ ï'a, nicũ niwī:
—Musã pajasescũorã Õ'acũ wioгũ nirõpũ wa'arãsa'a. Tojo weerã e'catiya.

²¹ »No'o ni'cãrõacãrẽ ujaboarãnojõ be'ropũre yapirãsa'a. Tojo weerã e'catiya.

»No'o ni'cãrõacãrẽ utirãnojõ be'ropũre bujirãsa'a. Tojo weerã e'catiya.

²² »Mũsã yu'ũ Õ'acũ macũ masũ weronojõ uputigure ějõpeocã, masã a'tiro weerãsama. Mũsãrẽ ĩ'atu'tirãsama. Na me'rã nimi'cãrãrẽ cõ'awĩrõmũjãrãsama. Mũsãrẽ bujicã'a, yabirãsama. Mũsãrẽ “Ña'arã nima”, nirãsama. Narẽ tojo weeno'rã e'catiya. ²³ Mũsã ɱmũsepu pajibutiaro e'catise bocarãsa'a. Tojo weerã na tojo weeri curare ɱputu waro e'catiyu'rũnu'cãña. Duporocjãrãpu quẽ'rã Õ'acũ ye quetire weremu'tãrĩ masãrẽ mũsã ñecũsumua mejãrõta weecãrã niwã.

²⁴ »Mũsã peje cuorã pe'e a'ti turi cjase dia'cũrẽ wãcũnurũ, e'catitoja'a. Tojo weero mũsãrẽ ña'a nirõsa'a.

²⁵ »Mũsã ni'cãrõacã ba'a yapirãnojo e'catitoja'a. Tojo weero mũsãrẽ ña'a ni'i. Be'ropure ɱjaboarãsa'a.

»Mũsã ni'cãrõacãrẽ e'cati bujirãnojoẽ ña'a ni'i. Be'ropure bujawetirã utirãsa'a.

²⁶ »A'ti ɱmũcocjãrã añurõ ucũno'rãrẽ ña'arõ wa'arosa'a. Duporopu “Õ'acũ ye queti wererã ni'i” nisoori masãrẽ mũsã ñecũsumua mejãrõta añurõ dia'cũ narẽ ucũcãrã niwã.

Marĩrẽ ĩ'atu'tirãrẽ ma'idutise ni'i
(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ »No'o ye cjasere tu'osĩ'rĩrãnojoẽrẽ a'tiro nigũti. Mũsãrẽ ĩ'atu'tirãrẽ ma'iña. Mũsãrẽ ña'arõ weerãrẽ añurõ weeya. ²⁸ Mũsãrẽ ña'arõ ucũrãrẽ “Narẽ añurõ wa'ato”, niña. Mũsãrẽ ña'arõ tu'ti, bujicã'rãrẽ na ye niatjere sãrĩbosaya. ²⁹ Ni'cũ mũ'urẽ ni'cã pã'rẽ diapoapu paacã, ape pã'rẽ du'sari pã'rẽ pe'ere majãminu'cã, paadutiya tja. No'o ni'cũ mũ'u yaro sultiro bu'icjãrõrẽ ě'macã, mũ'u ya camisa quẽ'rãrẽ tuweeo'oya. ³⁰ Nipe'tirã mũsãrẽ sãrĩrãrẽ o'oya. No'o mũsã yere miacã, “Wiapa”, niticã'ña. ³¹ Mũsãrẽ ãpẽrã añurõ weeme'ricã ɱasa'a. Mũsã quẽ'rã tojota narẽ añurõ weeme'ricã'ña.

³² »Mʉsārē mairā dia'cūrē ma'írā, ĵñe'enojō añuse wéerā weebosau? Ña'arā quē'rā tojota na me'rācjārārē ma'isama. ³³ Mʉsārē añurō weerá dia'cūrē añurō wéerā, ĵñe'enojō pe'ere añuse weebosau? Ña'arā quē'rā narē añurō weerá dia'cūrē mejārōta añurō weesama. ³⁴ Mʉsā āpērārē apeyenojō wasorā, “Na wiarāsama” nirá dia'cūrē o'ocā, wapamarísa'a. Ña'arā quē'rā mejārōta āpērā ña'arārē na wiarāsama nírā, wasosama. ³⁵ Mʉsā yu'ure ējōpeorā pe'e mʉsārē í'atu'tirārē ma'íña. Narē añurō weeya. Na apeyenojō wasocā, wasose wapa “Apeyenojō ducayurāsama” niró marĩō narē wasoya. Tojo weecā, Ō'acū mʉsārē peje añuse o'ogʉsami. Cū u'mʉsepu nigú pō'rā nirāsa'a. Cúmarícā queoro weetirārē, tojo nicā ña'arō weeri masārē pajaña'yugʉ, añurō weesami. ³⁶ Tojo weerā marĩ pacu pajaña'rōnojō mʉsā quē'rā nipe'tirārē pajaña'ña.

Āpērārē “Mʉsā ña'arā ni'í” niticā'ña nise ni'í
(Mt 7.1-5)

³⁷ »Mʉsā āpērārē “Na ña'arā nima”, ni í'abeseticā'ña. Tojo weecā, Ō'acū quē'rā mʉsārē besosome. Tojo nicā āpērārē “Ña'abutia'a, bu'iri da'reroua'a”, niticā'ña. Tojo weecā, Ō'acū quē'rā mʉsārē tojo nisome. Āpērārē acobojoya. Ō'acū quē'rā mejārōta mʉsārē acobojogʉsami. ³⁸ Āpērā apeyenojō moorārē o'oya. Tojo weecā, Ō'acū quē'rā mʉsārē o'ogʉsami. Mʉsārē ni'cā ajuro ñadioca ajuro, añurō mu'muyururi ajuro weronojō o'ogʉsami. Mʉsā āpērārē o'o'caronojōta Ō'acū mʉsārē o'ogʉsami, nicu niwĩ Jesú.

³⁹ Jesú cū bu'erārē a'te queose o'ocu niwĩ:

—Ni'cū í'atigu apĩ í'atigure tūawā'cāmasītisami. Na puarāpʉta no'o nirĩ coperepu bu'rusājābosama. ⁴⁰ Ni'cū

bu'egu cūrē bu'egu nemorō masīyurūnū'cātisami. Cū bu'etu'ajaca be'ropu cū quē'rā cūrē ni'cārōwijiḡusami.

⁴¹ »Musā basu ña'arā nimirā, ¿de'ro weerā musā acaweregure “Ña'agū nimi”, niti? Āpērārē “Musā ña'arā ni'i” nise dūporo marī ye pe'ere ī'amū'tārōua'a. ⁴² Musā a'te weronojō nibosa'a. Musā acaweregure “Mu'u ya capeapu cā'po'caroacā ni'i”, nibosa'a. Musā ya capeapu pajiri po'caro ī'atimirā, musā acaweregure “Capeapu niseacārē miicō'arāti”, nīmasītisa'a. Musā tojo wéerā, weeta'sari masā ni'i. Musā ye caperipu nisere miicō'amū'tāña. Tojo wéeca be'ropu musā acaweregū cā'rōacā caperipu nise pe'ere miicō'amasīrāsa'a, ni queose o'ocu niwī Jesú.

Yucugure tigu dūca me'rā ī'amasīno'sa'a nise ni'i
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Jesú a'tiro werenemocu niwī:

—Ne ni'cāḡū yucugu añuse dūcaticju ña'ase dūcatitisa'a. Ña'ase dūcaticju quē'rā añuse dūcatitisa'a.

⁴⁴ Nipe'tise yucupagu te dūca me'rā ī'amasīno'sa'a. Potagu ne higuera wāmetise dūcatitisa'a. Pota cūose quē'rā ne u'se dūcatitisa'a. ⁴⁵ Masū añugū añuse wācūse cūoyugu, añurōta ucūsami. Apī ña'agū pe'e cū wācūse ña'ase niyucā, ña'arō ucūsami. Marīrē ña'ase púúture, ña'aseta marī ucūse wija'a. Añuse nicā, añuseta wija'a.

Mejēcā dia'cū wi'seri yeenu'cāse queose ni'i
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ »¿De'ro weerā yu'ure “Yu'u wioḡu” nimirā, yu'u dutiro weeweti? ⁴⁷ No'o yu'u tiropu a'ti, yu'u ucūsere tū'o, be'ro yu'u dutiro queoro weegú a'tiro weronojō nimi. ⁴⁸ Ni'cū wi'i weegutigu, di'tapu se'esājā, ūtāḡārē bocasami. Be'ro tiga bu'ipu yeenu'cāmujāsami. Be'ro dia pu'eejacā, ti wi'ipu aco o'mapōtēocā, a'meña'tisa'a. Ti wi'i ūtāḡāpu yeenu'cāca wi'i niyuro, tojo wa'asa'a.

49 Apĩ yu'u bu'e'quere tu'omigũ, tere queoro weetigu, a'tiro weronojõ nimi. Wi'i weegutigũ, ne po'peapu yeenu'cãmujãtiro marĩõ weesami. Be'ro dia pu'eejacã, ti wi'ire aco o'mapõtẽo, o'mapĩ'aburocã'sa'a. Ti wi'i ne cã'rõ du'sanu'cãtisa'a, nicu niwĩ Jesú.

7

Jesú surara wioḡure da'raco'tegure yu'ruo'que ni'i
(Mt 8.5-13)

1 Jesú ãrũḡũpu masãrẽ bu'eca be'ro Capernaupu pi'acu niwĩ. 2 Topu ni'cũ surara wioḡu romano masũ nicu niwĩ. Cũrẽ da'raco'tegu cũ ma'iyu'rũnu'cãḡũ uputu dutitigu wẽrĩse pu'to nicu niwĩ. 3 Surara wioḡu Jesú ye quetire tu'ogu, ni'cãrẽã judío masã bucurãrẽ cũ tiropu o'ócu niwĩ. Cũrẽ da'raco'tegure yu'ruogu a'tidutigũ tojo weecu niwĩ. 4 Na Jesú tiropu etarã, tutuaro me'rã cũrẽ weeta-muse sêrĩcãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—Ãrĩ surara wioḡure weetamurõua'a. 5 Cũ a'ti di-tacjãrã judío masãrẽ añurõ ma'imi. Cũta cũ ye niyeru me'rã ãsã nerẽwũari wi'ire yeedutiwĩ. Tojo weerã cũrẽ weetamurõua'a, nicãrã niwã.

6 Tere tu'ogu, Jesú na me'rã wa'acu niwĩ. Wi'ipu ejase duporoacã surara wioḡu ãpẽrã cũ me'rãcjãrãrẽ tja Jesure weredutigũ o'ócu niwĩ. A'tiro niduticu niwĩ:

—Wioḡu, mu'urẽ caribosĩ'rĩtiami. Cũ “Yu'u mejõ nigũ nisa'a”, niami. Tojo weegu cũ “Ya wi'ipu sãjãcã weemasĩtisa'a”, niami. 7 Te ye bu'iri ne cũ basu quẽ'rã mu'urẽ a-magũ a'titiami. A'tiro pe'e niami. “Mejõ mu'u wa'atimigũ, mu'u dutio'ose me'rã cũrẽ da'raco'tegu yu'rugusami”, niami. 8 Cũ “Ãpẽrã surara dutiro docapu ni'i”, niami. “Yu'u quẽ'rã ãpẽrã surarare dutituria'a. Yu'u ni'cũrẽ

o'ócã, cū wa'asami. Apĩrẽ yu'u 'A'tia' nicã, a'tisami", ni-ami. Cũrẽ da'raco'tegure "‘A'tiro weeya' nicã, weesami", niami, nicãrã niwã Jesure.

⁹ Jesú cū tojo ní'quere tu'ogu, tu'omarĩa wa'acu niwĩ. Be'ro majãmiĩ'a, cũrẽ siruturãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Ã'rĩ surara wiogu Israe curuacjũ mejẽta yu'ure añurõ ãjõpeomi. Diacjũ mũsãrẽ nigũti. Ne ni'cũ Israe curuacjãrã wa'teropure ã'rĩ weronojõ ãjõpeose cuogure i'aticãti, nicu niwĩ.

¹⁰ Be'ro surara wiogu o'ócãrã wi'ipu dajatojaacãrã niwã. Na tojatarã, surarare da'raco'tegure yu'ru'cupure i'acãrã niwã.

Jesú wapewio macũrẽ masõ'que ni'i

¹¹ Jesú surara wiogure da'raco'tegure yu'ru'oca be'ro Naín wãmetiri macãpu wa'acu niwĩ. Cũ bu'erã, tojo nicã ãpẽrã pãjãrã masã cũ me'rã wa'acãrã niwã. ¹² Ti macã pu'to cũ ejari cura ni'cã puti masãputi yaarã wa'arã wãwã'cãcãrã niwã. Wẽrĩ'cu, wapewio macũ ni'cũ waro nigũ nicu niwĩ. Pãjãrã ti macãcãrã core ba'paticãrã niwã.

¹³ Core i'agũ, Jesú pajaña'cu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ:

—Utitigota, nicu niwĩ.

¹⁴ Jesú cũrẽ masõgũ, ti acarore da'rapeocu niwĩ. Cũ tojo weecã, ti acarore wãwã'cãrã tojanu'cãcãrã niwã. Wẽrĩ'cure a'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u mu'urẽ duti'i. Wã'cãnujãña, nicu niwĩ.

¹⁵ Cũ tojo níca be'ro wẽrĩ'cu wã'cãnujã, ucũnu'cãcu niwĩ. Masõtoja, Jesú cũ pacore wiacu niwĩ. ¹⁶ A'tere i'arã, nipe'tirã masã ucucãrã niwã. Tojo weerã Õ'acũrẽ e'catipeorã, a'tiro nicãrã niwã:

—Ni'cũ Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ tutuayu'ruyu marĩ wa'teropure bajuami, nicãrã niwã.

Apeye quẽ'rãrẽ ninemocãrã niwã:

—Ō'acũ cũ yarãrẽ weetamugũ a'tigũ weepĩ, nicãrã niwã.

¹⁷ Nipe'tiro Judea di'tapũre, to sumutopũre cũrẽ masõ'que se'sa wa'acaro niwũ.

Juã masãrẽ wãmeyeri masũ Jesú tiropũ o'ó'que ni'i
(Mt 11.2-19)

¹⁸ Juã masãrẽ wãmeyeri masũ bu'iri da'reri wi'ipũ nicũ niwĩ. Titare cũ bu'esere siruturã Jesú ye quietire cũrẽ werecãrã niwã. Tere tũ'ogũ, pũarã cũ bu'ese siruturãrẽ pijiocũ niwĩ. ¹⁹ A'tiro nicũ niwĩ:

—Jesú tiropũ wa'aya. “¿Mũ'uta niti 'Masãrẽ yũ'rũoacjũ a'tigũsami' nino'cũ o apĩpũre yucuerãsari yujupũ?” ni sãrĩtiña'ña, nicũ niwĩ. ²⁰ Be'ro na Jesú tiropũ eja, cũrẽ nicãrã niwã:

—Juã masãrẽ wãmeyeri masũ mũ'ũrẽ sãrĩtiña'dutiami. “¿Diacjũta mũ'ũ 'Masãrẽ yũ'rũoacjũ a'tigũsami' ní'cũta niti? o ¿apĩpũre yucuerãsari yujupũ?” niامي, nicãrã niwã.

²¹ Na ejari curare Jesú pãjãrã dutitirãrẽ yũ'rũogũ weecũ niwĩ. Cãmi boarãrẽ, wãtĩa sãjãno'cãrãrẽ cõ'lawĩrõgũ, caperi bajuno'tirãrẽ yũ'rũogũ weecũ niwĩ. ²² Jesú, Juã o'ó'cãrã sãrĩtiña'cã, a'tiro yũ'ticũ niwĩ:

—Mũsã yũ'ũ weecã ì'asere, mũsã tũ'osere Juãrẽ wererã wa'aya. “Caperi ì'atimi'cãrã ni'cãrõacãrẽ ì'ama. Sijamasĩtimi'cãrã sijama. Cãmi boarã yatipe'tiano'ma. O'meperi tũ'oti'cãrã quẽ'rã tũ'oma. Wẽrĩ'cãrã masãma. Pajasecũorã masãrẽ yũ'rũose quieti, añuse quietire tũ'oma. ²³ Yũ'ũre ãjõpeodu'utigũnojõ e'catigũsami”, ni wererã wa'aya Juãrẽ, nicũ niwĩ Jesú.

²⁴ Juã o'ó'cãrã wa'áca be'ro Jesú Juã ye cjasere masãrẽ werecũ niwĩ. A'tiro nicũ niwĩ:

—Mũsã masã marĩrõpũ Juãrẽ ì'arã wa'apã. Topũ wa'arã, uigũnojõ, wãcũtutuatigũnojõrẽ ì'arã wa'atipã. Cũ tutuatigũ tábuti wĩ'rõ wẽecũaro weronõjõ nitimi. ²⁵ Tojo nicã

añuse waro su'ti sãñagũrẽ masã marĩrõpũ ì'arã wa'atipã. Su'ti añuse sãñarãnojõ, ma'masu'awee nisetirãnojõ wiorã ye wi'seripũ nisama. ²⁶ To pũricãrẽ masã topũ cũrẽ ì'arã wa'arã, ni'cũ Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masũrẽ ì'arã wa'arã weepã. Masãrẽ nigũti. Diacjũta cũ Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masũ nimi. Totã Juã ãpẽrã Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã nemorõ niyũ'rũnũ'cãmi. ²⁷ Õ'acũ Juãrẽ o'óyuatjere cũ ye queti ojãca pũrĩpũ a'tiro ojanowũ: “Yũ'ũ mu'ũ ye quetire wereyuacjũre mu'ũ dũporo o'ógũti. Cũ mu'ũ wa'atji ma'arẽ apoyugũsami.

Ma'a quẽ'rãyumũ'tãgũ weronojõ mu'ũ wa'ati dũporo masã wãcũsere bũjaweti dũcayudutigũsami”, nicũ niwĩ Õ'acũ, ni ojanocarowũ.

²⁸ Masãrẽ weregũti. Nipe'tirã Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã wa'teropũre ne ni'cũ Juã masãrẽ wãmeyeri masũ yũ'rũoro nigũ marĩcũ niwĩ. Tojo nimicã, nipe'tirã Õ'acũ wioğũ nirõpũ nirã Juã yũ'rũoro nima. Mejõ nigũpũa cũ yũ'rũoro nimi, nicũ niwĩ Jesú.

²⁹ Cũ tojo nisere tũ'orã, nipe'tirã masã, tojo nicã niyeru wapaseeri masã Juã cũ wãmeyeno'cãrã a'tiro nicãrã niwã: —Õ'acũ diacjũta weemi, nicãrã niwã.

³⁰ Fariseo masã, tojo nicã Moisé oja'quere bu'eri masã pe'e Juã wãmeyeno'ña marĩ'cãrã nitjãrã, Õ'acũ narẽ weesĩ'rĩsere uaticãrã niwã.

³¹ Tojo weegũ Jesú narẽ nicũ niwĩ:

—Masã a'tocaterocjãrã, yé quetire tũ'osĩ'rĩtirã ã'rã weronojõ weesetima. ³² Wĩ'marã macã decopũ apedu-jirã, na me'rãcjãrãrẽ pijirã caricũbajaque'atirã weronojõ nima. A'tiro caricũsama: “Ûsã wẽowũ putimicã, basarã wijatiapũ. Ûsã bũjawetise basacã quẽ'rãrẽ, utitiapũ.” Na weronojõ a'tocatero nirã no'lo añurõ, ña'arõ weecã, mejãrõta tũ'satima. ³³ Juã masãrẽ wãmeyeri masũ be'ti,

vino sī'rītisami. Cũ tojo weecã, m̄sã “Wātī c̄omi”, nisa'a. ³⁴ Be'ro yu'u Ō'acũ macũ masũ weronojō up̄atigũ quē'rārē ba'a, yu'u vino sī'ricã, mejārōta ña'arō ucū'u. “Ba'awārīgũ, sī'rīwārīgũ nimi”, ni'i. “Niyeru wapaseeri masã me'rãcjũ, tojo nicã ña'arã me'rãcjũ nimi”, ni'i. Ne ni'cũp̄ureta ējōpeowe'e. ³⁵ Tojo ējōpeotimirã, yu'u wee'quere ī'arã, Ō'acũ yu'ure masīse o'osere masīno'o, nicũ niwī Jesú.

Jesú fariseo masũ Simó wãmetigũ ya wi'ipũ ni'que ni'i

³⁶ Ni'cũ fariseo masũ Jesure cũ ya wi'ipũ ba'adutigũ pijiacũ niwī. Tojo weegũ Jesú wa'acũ niwī. ³⁷ Na ba'ari cura ti macãcjō numio ña'arō weeri masō Jesú tiro wa'aco niwō. Co Jesú fariseo masũ ya wi'ipũ ba'agũ wa'apũ nisere tũ'ogo, u'm̄uticja acosticjare cũ tiropũ miaco niwō. ³⁸ Co utigota, cũ sē'ema pe'e ejanũ'cãco niwō. Co ya'coco co uticã, cũ ye dũ'pocãrĩpũ doquepejacaro niwũ. Be'ro te ya'cocore co poanũ'mo me'rã tuucoeco niwō. Be'ro te dũ'pocãrĩrē mi'mi, co u'm̄utise mia'quere dũ'pocãrĩpũ piopeoco niwō. ³⁹ Co tojo weecã ī'agũ, Jesure ba'aduti'cũ fariseo masũ a'tiro wãcũcũ niwī:

—Ā'rī Ō'acũ ye queti weremũ'tãrī masũ nīgũ pũrĩcã, “¿Noanojō yu'ure ñe'eña'gō weeti? ¿Ñamonojō masō niti co?” ni masīboapī. “Co numio ña'arō weeri masō nimo”, ni masīboapī, nicũ niwī. ⁴⁰ Tojo wãcũsere ī'agũ, Jesú fariseo masũrē nicũ niwī:

—Simó, m̄urē apeyenojō nisī'rīsa'a.

Fariseo yu'ticũ niwī:

—Masãrē bu'egũ, niña'rē m̄u'u, nicũ niwī.

⁴¹ Jesú cũrē nicũ niwī:

—Puarã um̄ua niyeru wasori masũrē wapamoosama. Ni'cũ quinientos numũrī da'rase wapa weronojō wapamoosami. Apī pe'e cincuenta numũrī da'rase wapa

weronojõ wapamoosami. ⁴² Cũ na puarãpũ de'ro wee wapayemasĩticã ĩ'agũ, na wapamoosere tojo acobojobajuri-ope'ocã'sami. A'te cjasere mũ'urẽ sërĩtiña'gũti. ¿Ni'inojõ pe'e niyeru wasori masũrẽ ma'iyũ'rũnũ'cãsari? nicũ niwĩ.

⁴³ Simó cũrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Yũ'ũ a'tiro tũ'oña'sa'a. Pajiro wapamoo'cũ pe'e ma'iyũ'rũnũ'cãsami, nicũ niwĩ.

Jesú cũrẽ nicũ niwĩ:

—Mũ'ũ queoro yũ'ti'ĩ.

⁴⁴ Be'ro Jesú numiorẽ ĩ'a, Simórẽ nicũ niwĩ:

—Mũ'ũ a'tigo numiorẽ ĩ'a'a. Yũ'ũ mũ'ũ ya wi'ipũ sãjãtacã, yé dũ'pocãrĩrẽ coedutigũ yũ'ure aco o'otiapũ. A'tigo pe'e mũ'ũ weeti'quere weeamo. Co ya'coco me'rã yé dũ'pocãrĩrẽ coeamo. Be'ro co poari me'rã tuucoeamo.

⁴⁵ Mũ'ũ yũ'ure añudutigũ, mi'mitiapũ. Co pe'e yũ'ũ sãjãejacãpũta, yé dũ'pocãrĩrẽ mi'mimo. Mi'midu'utimo yujupũ.

⁴⁶ »Mũ'ũ yũ'ũ dũ'poapũre ũ'se, marĩ piopeosenojõrẽ piopeotiapũ. Co pe'e yé dũ'pocãrĩpũre ũ'mũtisere piopeoamo. ⁴⁷ Tojo weegũ a'tiro nigũti. Co peje ña'arõ wee'quere acobojono'mo. Tojo weego yũ'ure tojo weese me'rã co ɸpũtũ ma'isere ĩ'omo. Cã'rõ na wee'quere acobojorã, cã'rõ ma'isere ĩ'ono'o. Nemorõ waro ña'arõ wee'quere acobojorã, ɸpũtũ ma'isere ĩ'ono'o, nicũ niwĩ.

⁴⁸ Be'ro numiorẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũ'ũ ña'arõ wee'quere acobojono'pe'ocã'a, nicũ niwĩ.

⁴⁹ Æpẽrã ba'adutirã pijino'cãrã topũ dujirã na basu a'merĩ a'tiro ucũcãrã niwã:

—¿Noanojõ nisari ã'rĩ ña'arõ wee'quepũreta acobojosãjãdojagũ? nicãrã niwã.

⁵⁰ Na tojo nimicã, Jesú pe'e numiorẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũ'ũ yũ'ure ëjõpeotjãgõ, ña'arõ wee'quere acobojono'apũ. Wãcũque'tiro marĩrõ wa'agosa'a, nicũ niwĩ.

8

Jesú weresijari cura numia cūrē weetamu'que ni'i

¹ Jesú ña'arō wee'core acobojóca be'ro nipe'tise macārīpɯ nipe'tiropɯ sijabi'acu niwī. Tocjārārē cū ye cjasere bu'e werecusiagɯ weecu niwī. Tojo nicā Ō'acū wioɯ nigūsami nisere werecu niwī. Cū bu'erā doce cū me'rā ba'patisijacārā niwā. ² Āpērā quē'rā numia na me'rā ba'patisijacārā niwā. Na Jesú todɯporo wātīa cō'awīrōno'cārā numia, duti yɯ'rɯono'cārā numia nicārā niwā. Ni'cō na wa'tero María, na “Magdalena” nigó, siete wātīa cō'awīrōno'co nico niwō. ³ Tojo nicā apegno Juana, Cuza wāmetigɯ nɯmo nico niwō. Co marāpɯ Herode yere da'raco'teri masū nicɯ niwī. Susana wāmetigo quē'rā nico niwō. Āpērā pājārā numia Jesure na cɯose me'rā weetamucārā niwā.

Jesú oteri masū ye quetire queose me'rā were'que ni'i
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Pājārā masā peje macārīcjārā Jesú tiropɯ ī'arā wa'acārā niwā. Na pājārā nerēcā ī'agɯ, Jesú queose me'rā narē bu'ecu niwī. A'tiro nicɯ niwī:

⁵ —Ni'cū masū cū ya wesepɯ oteɯ wa'asami. Cū oteɯ, wēestewā'cācā, ma'apɯ apeye otese cape doqueque'asa'a. Ti ma'apɯ yɯ'rɯarā, tere āpērā ɯ'tacūuwā'cāsama. Be'ro mirīcūa a'ti, te perire ī'aboca, ba'ape'ocā'sama. ⁶ Apeye ūtāpaga wa'teropɯ doqueque'asa'a. Te peri pī'rī, aco marīyucā, ñaidija wa'asa'a. ⁷ Apeye otese cape pota wa'teropɯ burɯque'asa'a. Pota pe'e tere pī'rīyɯ'rɯa, wējēcā'sa'a. ⁸ Apeye otese cape di'ta añurōpɯ burɯque'asa'a. Te añurō pī'rī, dɯcatisa'a. Ni'cā ño cien peri dɯcatisa'a, nicɯ niwī.

To be'ro Jesú ɯpɯtɯ tutuaro me'rā narē nicɯ niwī:

—O'meperi cɯorānojō a'tere añurō tɯ'oya, nicɯ niwī.

Jesure cã bu'erã “¿De'ro weegu queose me'rã bu'eti?” ní'que ni'i

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Be'ro cã bu'erã “¿De'ro nisí'rĩrõ weeti mu'u queose were'que?” ni sêrĩtiña'cãrã niwã. ¹⁰ Narẽ yu'ticu niwĩ:

—Õ'acũ mäsãrẽ a'tiro weemi. Æpêrã toduporopu masiña marĩmi'que cã wiogu nisere mäsãrẽ masicã weemi. Yu'ure ëjõpeotirãma queose me'rã wereno'o. Tojo weerã yu'u weesere i'amirã, i'amasĩsome. Yé cjasere tu'omirã, tu'omasĩtirã tojarásama.

Jesú oteri masũ ye quetire “A'tiro nisí'rĩrõ wee'e” ni were'que ni'i

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ »Yu'u queose were'que a'tiro nisí'rĩrõ wee'e. Otese cape Õ'acũ ye queti weronojõ ni'i. ¹² Ma'apu buruque'a'que a'tiro nisí'rĩrõ wee'e. Masã, yé quetire tu'oma. Be'ro na tu'o'quere wãtĩ a'ti, tere ë'mape'ocã'sami. Napu tere ëjõpeo, Õ'acũ narẽ yu'ruweticã weeri nígũ, tojo weesami. ¹³ Apeye otese cape ãtãpaga wa'teropu buruque'a'que a'tiro nisí'rĩrõ wee'e. Na, yé quetire añurõ e'catise me'rã tu'osama. Tojo weemirã, nu'cõrĩ marĩrã weronojõ añurõ ëjõpeotisama. Yoaticã añurõ ëjõpeocũmĩ, be'ro narẽ ãpêrã ña'arõ weecã i'arã, ëjõpeodu'ucã'sama. ¹⁴ Apeye pota wa'teropu buruque'a'que a'tiro nisí'rĩrõ wee'e. Yé quetire tu'oma, tu'orã pe'e. Mejõ siape me'rã a'ti umuco cjasere wãcũque'tiyu'ruasama. Peje cuosĩ'rĩsama. A'ti umucopu e'catisere uputu wãcũsama. Tojo weero a'te nipe'tise narẽ dojorêcã'sa'a. A'tiro wéerã, na dũca marĩrã weronojõ tojama. ¹⁵ Apeye otese cape di'ta añurõpu buruque'a'que pe'e a'tiro nisí'rĩrõ wee'e. Na, yé quetire añurõ tu'osĩ'rĩrõ põtëorõ tu'oma. Tere tu'o, Õ'acũ uaronojõ queoro

weeme'rĩcã'ma. Añurõ ãjõpeonu'cũrã peje ducaturã weronojõ nima, nicu niwĩ.

Jesú sĩ'ocja me'rã queose o'o'que ni'i

(Mr 4.21-25)

¹⁶ Jesú cũ bu'erãrẽ a'tiro werenemocu niwĩ:

—Ne ni'cũ sĩ'ocjare sĩ'otoja, apeyenojõ me'rã mo'atisami. Tojo weetigũ, cũ cãrĩrõ docapu cũutisami. A'tiro pe'e weesami. Nipe'tirã topũ sãjãarã ã'ato nĩgũ, u'muarõpu dũ'teyoosami. ¹⁷ A'tiro ni'i. Todũporopũ masã masĩno'ña marĩ'quere masĩno'rõsa'a. Ya'yioropũ ní'que quẽ'rã bajarosa'a. Jesú, yé queti masĩno'ña marĩmi'que be'ropũre sĩ'ocja bo'reyuro weronojõ masĩpe'ticã'no'rõsa'a nĩgũ, tojo nicu niwĩ.

¹⁸ »A'tere tu'orã, añurõ tu'oya. Yu'u bu'ese tu'o ãjõpeorãrẽ Õ'acũ masĩse o'onemogũsami. Æpẽrã yu'u bu'esere tu'osĩ'rĩtibutarã pe'ere na masĩmi'quere ã'mape'ocũsami, nicu niwĩ Jesú.

Jesú paco, tojo nicã cũ acabijirã cjase ni'i

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹ Be'ro Jesú paco, cũ acabijirã cũrẽ a'marã a'ticãrã niwã. Na masã mu'muyũ'rucã ã'arã, wi'ipũ sãjãa-masĩticãrã niwã. ²⁰ Topũ nĩgũ Jesure werecu niwĩ:

—Mu'u paco, mu'u acabijirã sope pu'to niama. Mu'urẽ ã'sĩ'rĩapãrã, nicu niwĩ.

²¹ Tere tu'ogu, Jesú nicu niwĩ:

—No'o Õ'acũ ye quetire tu'o, tere queoro weerãnojõ náta yu'u paco, yu'u acabijirã weronojõ nima, nicu niwĩ.

Jesú wĩ'rõrẽ, tojo nicã pã'cõrĩrẽ di'tamarĩacã wee'que ni'i

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²² Ni'cã nũmũ Jesú cũ bu'erã me'rã yucusũpu mũjãsjãgũ, a'tiro nicu niwĩ:

—Te'a siaquiji ditara sumutopu, nicu niwī.

Cū tojo nicā tu'orā, wa'acārā niwā. ²³ Na pē'arī cura Jesú cārīa wa'acu niwī. Wācūña marīrō wī'rō uputu wētuuwā'cāticaro niwū. Tojo wa'acā, pā'cōrī yucusupure paaquesāamujācaro niwū. Tiwū mirīdi-jatawio nicaro niwū. ²⁴ Tojo wa'acā ī'arā, Jesure wā'cōrā buruacārā niwā. A'tiro nicārā niwā:

—Ūsārē bu'egu, marī mirīrātirā we'e, nicārā niwā.

Na tojo nicā tu'ogu, Jesú wā'cā, te wī'rōrē, pā'cōrīrē yusucū niwī. Nipe'tise di'tamarīdijape'tia wa'acaro niwū. ²⁵ Tu'ajanu'cō, cū bu'erārē nicu niwī:

—¿Musārē ējōpeose de'ro wa'amitito? nicu niwī.

Na uputu ucua'cārā nitjīarā ī'amarīa, a'merī nicārā niwā:

—¿Noanojō nisariba ā'rī? Wī'rō, pā'cōrīpata tu'omaatidojacā'a, nicārā niwā.

Jesú Gerasa wāmetirocjū wātīa sājāno'cure cō'awīrō'que ni'i

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Be'ro Jesú cū bu'erā me'rā pē'acu niwī. Pē'a, ape pā'rē Galilea pōtēorōpu Gerasa wāmetiropu pē'ajacārā niwā.

²⁷ Jesú yucusupu ní'cu majānu'cārī cura ni'cū Gerasajū cū tiro ejacu niwī. Yoacā waro ā'rī masū wātīa sājāno'cu cū nirītero yu'rucaro niwū. Ne su'ti marī, ne wi'ipu niticu niwī. Masāperi wa'teropu nibajaque'aticu niwī. ²⁸⁻²⁹ Jesú cūrē ī'agū, wātī masūpure sāñagūrē “Wijaaya”, nicu niwī. Cū cō'awīrōcā ī'agū, Jesú tiropu ejaque'a, uputu caricūcu niwī:

—Jesú, Ō'acū u'musepu nigū macū, ¿de'ro weegu yu'ure caribogu a'titi? Yu'ure ña'abutiario pi'eticā weeticā'ña, ni tutuaro me'rā sērīcu niwī.

Pejetiri wātī masūrē ñe'ea, buruque'amujācā weecu niwī. Masā cūrē aperopu wa'aticā'to nīrā, omocārī, du'pocārīpu cōme dari me'rā du'tecūumujācārā nimiwā.

Tojo weemicã, cũ wejesuremujãcũ niwĩ. Wãtĩ cũrẽ masã marĩrõpũ sũ'ori miamujãcũ niwĩ. ³⁰ Jesú cũrẽ sērĩtiña'cũ niwĩ:

—¿De'ro wãmetiti?

Cũ yũ'ticũ niwĩ:

—Legión wãmeti'li, nicũ niwĩ. Pãjãrã wãtĩa ãsã nicã'a nígũ, tojo nicũ niwĩ. ³¹ Wãtĩa Jesure a'tiro nicãrã niwã:

—Ûsãrẽ ĩ'abajudutidijari pejopũ bu'iri da're bajuri-oticã'ña ni, ɸpũtũ sērĩcãrã niwã. ³² Titare őrũgũpũ pãjãrã yesea ba'a nu'cũcãrã niwã. Narẽ ĩ'arã, wãtĩa Jesure “Narpũre sãjãarãti” ni, tutuaro me'rã sērĩcãrã niwã. Jesú narẽ “Tojota weeya”, nicũ niwĩ. ³³ Tojo weerã na masũpũre ní'cãrã wijaa, yeseapũre sãjãacãrã niwã. Yesea na wãtĩa sãjããca be'ro opa tũ'rũpũ omamaati, ditarapũ doqueñojã, mirĩpe'tia wa'acãrã niwã.

³⁴ Tojo wa'asere ĩ'arã, yeseare colterã a'tiro weecãrã niwã. Na ɸpũtũ ɸcũarã macãpũ, cãpũpũ omawã'cã, weresterã wa'acãrã niwã. ³⁵ Te quetire tũ'orã, masã tojo wa'asere ĩ'arã wa'acãrã niwã. Na Jesú tiropũ ejarã, wãtĩa sãjãano'cũre Jesú pu'toacã dujicã ĩ'acãrã niwã. Cũ su'ti sãña, añurõ wãcũse cũogũ dujicũ niwĩ. Na cũrẽ ĩ'arã, uise me'rã ĩ'acãrã niwã. ³⁶ ãpẽrã topũ ĩ'arã ejarãrẽ Jesú wãtĩa sãjãano'cũre cõ'awĩrõcã ĩ'a'cãrã “A'tiro wee wãtĩarẽ cõ'awĩrõami”, ni werecãrã niwã. ³⁷ Jesú a'tiro weecã ĩ'arã, nipe'tirã masã Gerasapũ nirã Jesure tutuaro me'rã “Mũ'ũ aperopũ wa'aya”, nicãrã niwã. Na ɸpũtũ waro uicãrã niwã. Tojo weerã Jesure tojo nicãrã niwã. Tere tũ'ogũ, Jesú yucũsũpũ mũjãsjãã, wa'a wa'acũ niwĩ. ³⁸ Wãtĩa cũomi'cũ Jesure “Yũ'ũ quẽ'rã mũ'ũ me'rã wa'agũti” nígũ, ɸpũtũ sērĩcũ nimiwĩ. Jesú pe'le cũrẽ nicũ niwĩ:

³⁹ —Mũ'ũ ya wi'ipũ tojaa, nipe'tise Õ'acũ mũ'ũrẽ wee'-quere werepe'ocũ wa'aya, nicũ niwĩ.

Tojo weegu cũ nipe'tiro cũ ya macãcjãrãrẽ Jesú cūrẽ wee'quere werecusiagu wa'acũ niwĩ.

Jairo macõrẽ, tojo nicã dí mejã cõogore Jesú yu'ruo'que ni'i

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Be'ro Jesú ditara ape pã'rẽpũ ní'cũ pẽ'atáca be'ro masã e'catise me'rã cūrẽ põtêrĩcãrã niwã. Nipe'tirã cūrẽ yucue'cãrã nitjãrã, tojo weecãrã niwã. ⁴¹ Titare ni'cũ su'ori nerẽwũari wi'i wiogu Jairo wãmetigu Jesú tiro etacu niwĩ. Cũ Jesú tiro ejaque'a, Jesure “Yu'ure pajaña'cureya. Ya wi'ipũ te'a”, nicũ niwĩ. ⁴² Cũ macõ ni'cõ nigõ doce cũ'marĩ cõogo wẽrise pu'topũ nico niwõ. “Jau” ni, Jesú to wa'ari cura pãjãrã masã sirutucãrã nitjãrã, cūrẽ añurõ tuuti'awã'cãcãrã niwã. ⁴³ Na tojo weerã wa'tero ni'cõ numio doce cũ'marĩ dí mejã dutitigo nico niwõ. Co ocoyedutise wapa nipe'tise niyeru tojaque'a wa'aco niwõ. Ne ni'cũ core ocoyeyu'ruoticũ niwĩ. ⁴⁴ Tojo weego co Jesú sê'ema wa'a, cũ su'tiro yapapũ ñe'eña'co niwõ. Co ñe'erĩ curata co dí wijami'que bu'anũ'cã wa'acaro niwũ. ⁴⁵ Tojo wa'ari cura Jesú sêritiña'cũ niwĩ:

—¿Noa yu'ure ñe'eti? nicũ niwĩ.

Nipe'tirãputa “Ne ni'cũ ñe'etimi”, nicãrã niwã. Tojo weegu Pedro, tojo nicã cũ me'rãcjãrã Jesure nicãrã niwã:

—Ûsãrẽ bu'egu, masã mu'urẽ nipe'tiro doquewãwã'cã, tuuquejoma. Tojo wa'acã masĩmigũ, mu'u ¿de'ro weegu “¿Noa yu'ure ñe'eti?” niti? nicãrã niwã.

⁴⁶ Na tojo nicã tu'ogu, Jesú nicũ niwĩ:

—Ni'cõ yu'ure ñe'ecã tu'oña'pũ. Core yu'u tutuaro me'rã yu'rucã weeasũ, nicũ niwĩ.

⁴⁷ Cũ tojo nicã tu'ogo, cũ masĩtojami, yu'uta weeasũ nígõ, narãsãgõta Jesú pu'to a'ti, ejaque'aco niwõ. Co nipe'tirã tu'oropũ werepe'ocã'co niwõ. A'te ye buliri cũ yaro su'tirote ñe'easũ nígõ, tojo nicã “Yu'u ñe'ecãta,

yá'ruono'copu tojasu", ni wereco niwō. ⁴⁸ Co tojo nicā tu'ogu, Jesú core nicu niwī:

—Mu'u ējōpeotjīagō, yá'ruono'copu toja'a. Duti marīgō e'catise me'rā tojaaya, nicu niwī.

⁴⁹ Jesú core ucūrī cura ni'cū Jairo nerēwari wi'i wiogu ya wi'icjū ejacu niwī. Jairore nicu niwī:

—Mu'u macō wērīatojamo. Marīrē bu'egure carbonemotigūta majā, nicu niwī.

⁵⁰ Jesú tojo nicā tu'ogu, Jairore nicu niwī:

—Uitigūta. Yu'are ējōpeoya. Mu'u tojo weecā, mu'u macō masōno'gōsamo, nicu niwī.

⁵¹ Ti wi'ipure etagu, co pesari tucūpure ne āpērārē sājāaduticū niwī. Pedro, Santiago, Juā, tojo nicā co pacusūmua dia'cūrē sājāaduticū niwī. ⁵² Nipe'tirā ti wi'ipu nirā uputu utirā, dūjasewā'arārē Jesú nicu niwī:

—Utiticā'ña. Co wērītimo. Cārīgō weemo, nicu niwī.

⁵³ Masā co wērī'quere masīcārā niwā. Tojo weerā cū tojo nicā tu'orā, cūrē bujicā'cārā niwā. ⁵⁴ Jesú pe'e ucūgūta, co ya omocārē ñe'e, nicu niwī:

—Wī'magō, wā'cānu'cāña, nicu niwī.

⁵⁵ Cū tojo nirī curata wērī'co masā, wā'cānu'cāco niwō. Jesú co pacusūmuarē “Ba'ase ecaya”, nicu niwī. ⁵⁶ Cū tojo weesere ī'arā, co pacusūmua uputu ī'aucuacārā niwā. Jesú core masō'quere ne āpērārē wereduticū niwī.

9

Jesú cū bese'cārārē weredutio'o'que ni'i

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Jesú cū bu'erā docere neocūucu niwī. Be'ro narē cū tutuasere o'ocu niwī. Wātīa no'o nirārē cō'awīrōmasīsere o'ocu niwī. Tojo nicā duti yá'ruomasīsere o'ocu niwī.

² Narē Ō'acū wiogu nimi nisere wereduticū niwī. Duti-tirārē yá'ruoduticū niwī. ³ A'tiro nío'ocu niwī:

—Wa'arã, ne apeyenojõ miaticã'ña. Tuacjũ, ajuronojõ, ba'ase pu'e, niyeru ne miaticã'ña. Mũsã sãñase me'rã dia'cũ wa'aya. Ne apeye mianemoticã'ña. ⁴ Mũsã no'o nirĩ wi'i ejarã, mũsã to nirõ põtëorõ tojaque'aya. ⁵ No'o ãpërã mũsãrẽ ñe'eticã, ti macãpure wijarã, ti macã cjase di'ta wã'a'quere paastecõ'aña. Tojo weerã mũsã “A'ti macãcjãrã bu'iritima” ni ñ'orãsa'a, nicũ niwĩ.

⁶ Cũ tojo nĩca be'ro wa'a wa'acãrã niwã. Wa'a, nipe'tise macãrĩpũ Jesú masãrẽ yũ'rũose quetire werecusiãcãrã niwã. Tojo nicã dutitirãrẽ yũ'rũocãrã niwã.

Herode Jesú weesere tũ'o'que ni'i

(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Galilea di'ta wiogũ Herode nipe'tise Jesú wee'quere tũ'ocũ niwĩ. Tere tũ'ogũ, Herode de'ro wéemasĩticũ niwĩ. ãpërã “Cũ Juã wãmeyeri masũ wẽrĩ'cũpũ masãcũ nimi”, nicãrã niwã. ⁸ ãpërã “Dũporocjũpũ Õ'acũ ye quetire weremũ'tãrĩ masũ Elía bajuapĩ”, nicãrã niwã. ãpërã “Apetero weegũ ni'cũ todũporocjũ Õ'acũ ye quetire weremũ'tãrĩ masũ masã'cũ nígũ nisamigũ”, nicãrã niwã. ⁹ Herode pe'e a'tiro nicũ niwĩ:

—Yũ'uta Juã ya dũpoare dũtesuredutiwũ. To pũrĩcãrẽ jnoanojõ nisari tocã'rõ na ucũno'gũ? Cũrẽ ñ'asĩ'rĩmisa'a, nicũ niwĩ.

Jesú ni'cãmocũsetiri mil umuarẽ ba'ase eca'que ni'i

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Be'ro Jesú besecũ'cãrã na bu'ecusiaca be'ro cũ tiro daja, na weecusiã'quere werecãrã niwã. Be'ro narẽ Jesú masã marĩrõpũ Betsaida wãmetiri macã pũ'topũ sũ'ori wa'acũ niwĩ. ¹¹ Masã pe'e na wa'ase quetire tũ'ocã'cãrã niwã. Tojo weerã tere tũ'orã, narẽ sirutuwã'cãcãrã niwã. Jesú narẽ añuduti, Õ'acũ wiogũ nimi nisere were, dutitirãrẽ yũ'rũocũ niwĩ.

¹² Be'ro ñamica'apũ nicã î'arã, cũ bu'erã doce cũ tiro wa'a, cũrẽ ucũcãrã niwã:

—Masãrẽ “Tocã'rõta ni'i”, niña. Macãrĩpũ, no'o pu'to nise macãrĩpũ ba'ase, cãrĩrõ a'magũ wa'adutiya. A'to marĩ nirõpũre ne apeyenojõ marĩbutiacã'a, nicãrã niwã.

¹³ Jesú pe'e nicũ niwĩ:

—Musã narẽ ba'ase ecaya.

Na cũrẽ nicãrã niwã:

—Ûsã ni'cãmocusepagata pá, tojo nicã wa'i pũarãta cu'o. Masãrẽ ne a'teacã se'satisa'a. ¿Ûsãrẽ ã'rã pãjãrã ye niatjere ba'ase duudutigũ weeti? nicãrã niwã.

¹⁴ Na pãjãrã, mũma se'saro ni'cãmocusetiri mil wa'tero nicãrã niwã. Jesú narẽ nicũ niwĩ:

—Masãrẽ te cururinũcũ cincuenta dujudutiya, nicũ niwĩ.

¹⁵ Na cũ duti'caronojõta wee, dujipe'ticã'cãrã niwã.

¹⁶ Be'ro Jesú te ni'cãmocuse pãrẽ, na wa'i pũarãrẽ mii, mũmũarõpũ î'amorõ, cũ pacũ Õ'acũrẽ na ye niatjere e'catise o'ocũ niwĩ. Tu'ajanũ'cõ, cũ pe'esteca be'ro cũ bu'erãrẽ masãrẽ etidutigũ o'ocũ niwĩ. ¹⁷ Nipe'tirã ba'a, yapicãrã niwã. Be'ro doce pi'seri na ba'adu'a'a'quere see-neocãrã niwã.

Pedro Jesure “Mũ'ũ Õ'acũ o'ó'cũta ni'i” ní'que ni'i

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Ni'cãti Jesú cũ se'saro ñubuegũ weecũ niwĩ. Titare cũ bu'erã quẽ'rã cũ me'rã nicãrã niwã. Narẽ sãrĩtiña'cu niwĩ:

—Masã ¿de'ro ni ucũti yũ'ure? nicũ niwĩ.

¹⁹ Na cũrẽ yũ'ticãrã niwã:

—Ãpẽrã mũ'urẽ “Juã wãmeyeri masũ nimi”, nima. Ãpẽrã mũ'urẽ “Dũporocjũpũ Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masũ Elía nimi”, nima. Ãpẽrã “No'o nigũ dũporocjũpũ Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masũ masã'cu nigũ nisasami”, nima, nicãrã niwã.

²⁰ Be'ro narē sērītiña'cu niwī tja:

—¿Musã waro, de'ro wãcūti yu'ure? nicu niwī. Pedro cūrē nicu niwī:

—Mu'u Ō'acū bese'cu Cristo ni'i, nicu niwī.

Jesú cū wērīatjere were'que ni'i

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

²¹ Jesú narē ne cārō ãpērãpũre cū Ō'acū bese'cu nisere werediticū niwī. ²² Be'ro narē nicu niwī:

—Yu'u Ō'acū macū masū weronojō upũtigu pũrō pi'etigusa'a. Judío masã bucũrã, pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã yu'ure ĩ'atu'tirãsama. Yu'ure wējērãsama. Na tojo weemicã, ĩ'tia nũmu be'ro masãgũsa'a, nicu niwī.

²³ Be'ro nipe'tirã masãrē nicu niwī:

—No'o yu'ure sirutusĩ'rĩgũnojo nipe'tise nũmarĩ sirutuato. Cū weesĩ'rĩrõnojo weeticã'to. Yu'u uaro pe'e weeato. No'o yu'ure sirutusĩ'rĩgũ, “Jesure ějõpeogu, wērĩbosa'a” nitiguta sirutuato. ²⁴ Yu'ure ějõpeose me'rã ñ'arõ yu'rũsĩ'rĩtigu, yu'ure ějõpeodu'ugũnojo pecame'epu bu'iri da're bajuriono'gũsami. Apĩ wējẽsere uiti, yu'ure ějõpeonu'cũgũnojo yu'u me'rã catinu'cũgũsami. ²⁵ Ni'cū a'ti turi cjase nipe'tisere wapata'agu, cū ejeripõ'rã pe'ere bajuriogu, ¿ñe'enojõrẽ wapata'abosari? ²⁶ Yu'ure, tojo nicã ye quetire bopoyasãticã'ña. Musã bopoyasãcã, yu'u Ō'acū macū masū weronojō upũtigu a'tiro weegusa'a. Apaturi a'ti turipũre a'tigu, yu'u pacu asitese me'rã, cūrē wereco'terã me'rã yu'u quẽ'rã musãrē bopoyasãgũsa'a. Yu'u tutuase me'rã a'tigu, tojo weegusa'a. ²⁷ Diacjũ musãrē wereguti. Ni'cãrẽã a'topu nirã yu'u wiogu sãjãcã ĩ'atimirã wěrĩsome, nicu niwī.

Jesú cū bajusere dũcayu'que ni'i

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Ni'cã semana Jesú “Yu'u wioḡu sãjãcã ï'arãsa'a” nıca be'ro ãrũḡũpũ ñubueḡu mujãḡũ, Pedro, Santiago, Juãrẽ miacũ niwĩ. ²⁹ Topũ cũ ñubueḡu, cũ bajusere ðucayua wa'acũ niwĩ. Cũ ye su'ti añurõ butise, asistese wa'acaro niwũ. ³⁰ Tojo wa'acã, puarã umua bajua, cũ me'rã ucũcãrã niwã. Na ðuporocjãrãpũ Moisé, Elıa nicãrã niwã. ³¹ Na asistese me'rã nırã, Jesú cũ Jerusalẽpũ wẽriatjere ucũcãrã niwã. ³² Pedro quẽ'rã uputu wuja cuo'cãrã nimirã, wã'cãcãrã niwã. Wã'cã, Jesú cũ asistesere, tojo nicã cũ me'rã nırãrẽ ï'acãrã niwã. ³³ Na Jesú tiro ni'cãrã wa'ari cura Pedro Jesure nicũ niwĩ:

—Wioḡu, marĩ a'topũ nicã añuyũ'rua'a. I'tia wi'iacã weerã. Ni'cã wi'i mu'u ya wi'i, ape wi'i Moisé ya wi'i, ape wi'i Elıa ya wi'i weerã, nicũ niwĩ.

Pedro cũ tojo nisere tu'oña'timigũ, de'ro nımasıtıḡu, tojo nicũ niwĩ. ³⁴ Cũ tojo ucũrĩ cura ni'cã o'mecurua dijati, tuubi'acã'caro niwũ. Na ti o'mecurua po'peapũ nırã, ucua wa'acãrã niwã. ³⁵ Be'ro ti curuapũ ni'cũ a'tiro ucũcã tu'ocãrã niwã:

—Å'rĩ yu'u macũ yu'u bese'cu nimi. Cũ ucũsere tu'o ẽjõpeoya, nicũ niwĩ.

³⁶ Tojo nıca be'ro Jesú ni'cũta tojanu'cãcũ niwĩ. Moisé, Elıa marıcãrã niwã majã. Cũ bu'erã na ï'a'quere tojota tu'oña'yũ'rucã'cãrã niwã. Ne cã'rõ ãpẽrãrẽ wereticãrã niwã.

Jesú wı'magũ wãtĩ sãjãno'cure cõ'awırõ'que ni'i
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Ape numũ pe'e ãrũḡũpũ ni'cãrã dijatacã, pãjãrã Jesure põtẽrıcãrã niwã. ³⁸ Ni'cũ na wa'teropũ nigũ uputu Jesure ucũquejocũ niwĩ:

—Ûsãrẽ bu'legu, yu'u macũ ni'cũ nigũrẽ pajaña'cureya. ï'agũ a'tia. ³⁹ Wãtĩ cãrẽ sãjãa'cu ñe'ea, caricũ, wẽriamujãcã weemi. Tojo nicã useropũ so'potu'umi.

Cūrē ña'abutiario wéégu, pi'eticā weeyu'ruami. Ne du'usirītimi. ⁴⁰ Mu'u bu'erārē “Wātirē cō'awirōña”, nitojamiapu. Ne pōtēotiama, nicu niwī.

⁴¹ Jesú yu'ticu niwī:

—Musā ējōpeose moorā ña'arā ni'i. Yu'u musārē yoacā bu'emicā, ne tu'omasīwe'e yujupu. ¿No'ocā'rō yoacā musā yu'ure ējōpeoticā wācūtutuagusari? Mu'u macūrē yu'u tiro miitia, nicu niwī.

⁴² Wī'magū cū tiro wa'acā, wātī cūrē nucūcāpu do-queque'acā weecu niwī. Apaturi wācūña marīrō cūrē wērīacā weecu niwī tja. Cū tojo weecā, Jesú wātirē cō'awirō, yu'ruocu niwī. Tu'ajanu'cō, cū pacure wiacu niwī. ⁴³ Nipe'tirā to nirá Ō'acū tutuasere i'amarīacārā niwā.

Jesú cū wērīatjere apaturi werenemo'que ni'i

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Na Jesú weei'o'quere i'amarīarī cura cū bu'erārē nicu niwī:

⁴⁴ —Yu'u ni'cārōacā nisere añurō tu'oya. Acobojoticā'ña. Yu'u Ō'acū macū masū weronojō uputigure wiorāpüre o'orāsama, nicu niwī.

⁴⁵ Cū tojo nisere cū bu'erā pe'e ne tu'omasīticārā niwā. Ō'acū narē tojo masītabasioticā weecu niwī. Na cū ní-quere “¿De'ro nisi'rīrō weeti?” ni sērītiña'ui nicārā niwā.

Añurō weeyu'runu'cāgū ye cjase ni'i

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Be'ro Jesú bu'erā na basu ¿noa marī wa'teropu nigú āpērā yu'ruoro niyu'runu'cāgūsari? nīrā, uputu du'sasocārā niwā. ⁴⁷ Jesú na tojo wācūsere i'amasīcā'cu niwī. Tojo weegu ni'cū wī'magūrē cū pu'to wejeonu'cō, ⁴⁸ narē nicu niwī:

—Yu'ure maigūnojo ni'cū ā'rī wī'magūrē ñe'egū weronojō weemi. Cūrē ñe'egū, yu'ureta ñe'egū weemi.

Yu'ure ñe'egũ, yu'ure o'ó'cu Õ'acũ quẽ'rãrẽ ñe'egũta weemi. No'lo masã wa'teropure “Ãpẽrã yu'rũoro ni!” ni wãcũtigũ cũta nimi ãpẽrã yu'rũoro nigũ, nicũ niwĩ Jesú.

Marĩrẽ ñ'atu'titigũ marĩ me'rãcjũ nimi nise ni'i

(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Be'ro Juã Jesure a'tiro nicũ niwĩ:

—Ûsãrẽ bu'egũ, ni'cũ mu'ũ wãmerẽ pisutjãgũ, wãtiarẽ cõ'awĩrõcã ñ'awũ. Cũ marĩ me'rãcjũ nitiami. Tojo weerã cãrẽ cã'mota'awũ, nicũ niwĩ.

⁵⁰ Cũ tojo nicã tu'ogũ, Jesú a'tiro nicũ niwĩ:

—Tojo weegure cã'mota'aticã'rõua'a. Marĩrẽ ñ'atu'titigũ marĩ me'rãcjũ nimi, nicũ niwĩ Jesú.

Jesú Santiagore, Juãrẽ tu'ti'que ni'i

⁵¹ Jesú wẽrĩ, cũ u'mũsepu mũjãti duporo uiro marĩrõ wãcũtutuario me'rã “Jerusalépu wa'agati”, nicũ niwĩ.

⁵² Cũ duporo ãpẽrãrẽ o'ó'yucu niwĩ. Na ni'cã macã Samaria di'ta nirĩ macãpu Jesú cũ cãriãtjore a'mayurã wa'acãrã niwã. ⁵³ Ti macã Samariãcjãrã judío masã me'rã a'pepũrĩrã nitjãrã, Jesú o'ó'cãrãrẽ ñe'esĩ'rĩticãrã niwã.

Na, Jerusalépu Jesú wa'agusami nĩrã, tojo weecãrã niwã.

⁵⁴ Samariãcjãrã tojo weesere ñ'arã, Jesú bu'erã Santiago, Juã a'tiro nicãrã niwã:

—Ûsã wiogũ, narẽ bu'iri da'rerã, ¿pecame'erẽ u'mũsepu diãtiduticã uati? ¿Duporocjũ Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ Elía wee'caronojõ weerõuati? nicãrã niwã.

⁵⁵ Tere tu'ogũ, Jesú narẽ ñ'a, tutuario me'rã tu'tigũ, a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũsã tojo wãcũse Espĩritu Santu o'ose mejẽta ni'i.

⁵⁶ Yu'ũ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũ masãrẽ bu'iri da're bajuriogũ a'titiwũ. Narẽ yu'rũogũ a'tigũ weewũ, nicũ niwĩ.

Be'ro na ape macãpu yu'rua wa'acãrã niwã.

Jesú me'rã wa'asĩ'rĩmi'cãrã ye queti ni'i
(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Na ape macãpu yu'ruari cura ni'cã masũ Jesure nicu niwĩ:

—Yu'u mu'u no'o wa'aro sirutuguti, nicu niwĩ.

⁵⁸ Jesú cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Wa'icãrã na cãrĩrĩ tuti cõoma. Mirĩcãa quẽ'rã na põ'rãtiri su'tiro cõoma. Yu'u pũrĩcã Õ'acũ macũ masũ weronojõ upatigu ne cã'rõ cãrĩpesaro, yaro diácjũrẽ moo'o, nicu niwĩ.

⁵⁹ Apĩ pe'ere Jesú a'tiro nicu niwĩ:

—Te'a yu'u me'rã, nicu niwĩ.

Cũ yu'ticu niwĩ:

—Wiogu, yu'u pacu tiropu wa'aguti yujupu. Topu ni, be'ro yu'u pacu wẽrĩca be'ro yaatojagupu mu'u me'rã wa'aguti, nicu niwĩ.

⁶⁰ Jesú cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Yu'ure ãjõpeotirã wẽrĩ'cãrã weronojõ nima. Náta wẽrĩ'cãrãrẽ yaato. Mu'u pũrĩcã yu'ure sirutuya. Sirutu, Õ'acũ wiogu nigũsami nisere weregu a'tia, nicu niwĩ.

⁶¹ Be'ro Jesure apĩ nicu niwĩ:

—Wiogu, mu'u me'rã wa'aguti. Yu'u mu'u me'rã wa'ati duporo ya wi'icjãrãrẽ we'eritisi'rĩsa'a yujupu, nicu niwĩ.

⁶² Jesú cãrẽ nicu niwĩ:

—Di'ta se'ecũgũ, opanũrẽ wa'ari nígũ, sẽ'ema pe'e ã'atõrõtisami. ã'rĩ weronojõ Õ'acũrẽ ãjõpeo'cupua toduporo cũ weeseti'quere wãcũnũrũtisami. Wãcũnũrũgũ Õ'acũ ye cjasere queoro weemasĩtisami, nicu niwĩ.

10

Jesú setenta y dos masārē cū ye quetire weredutigū o'ó'que ni'i

¹ Be'ro Jesú setenta y dos āpērā umuarē pijinemocu niwī. Narē puarērā dia'cū nipe'tise cū wa'atje macārīpu cū dūporo o'ó'yucu niwī.

² Narē a'tiro nicū niwī:

—Diacjū musārē weregūti. Marī otese peje pī'rī dūcati'i. Tere miirā pe'e marībocurema. Tojo weerā musā te otese wioḡure āpērā miitamudutirā sērīnemoña, nicū niwī. A'te weronojō Ō'acū ye quetire masīsī'rīrā pājārā waro nima. Te quetire wererā pe'e pejetirācā nima. Tojo weerā āpērā cū o'ónemocā Ō'acūrē sērīña. ³ Musā wa'aya. Yū'ū musārē wiose wa'teropu o'óḡū wee'e. Oveja wī'marārē yaiwa wa'teropu o'óḡū weronojō o'ó'o. ⁴ Musā wa'arā, ajuri miaticā'ña. Niyeru sārī ajuro quē'rārē miaticā'ña. Sapatu ape pa'a miaticā'ña. Ma'apu wa'arā, āpērārē añudutirā, yoacā ucūticā'ña. Diacjū wa'aya. ⁵ Musā wi'ipu sājāarā, ti wi'icjārārē añudutirā, a'tiro nimū'taña: “Musā a'ti wi'icjārārē añurō wa'ato”, niña. ⁶ Ti wi'icjārā cumuca marīrō nicā, musā añudutise “Añurō wa'ato” nise na ye tojarosa'a. Tojo niticāma, musā tojo nise musārēta tojarosa'a tja. ⁷ Musā ni'cā wi'ipu ejarā, ti wi'ipata tojayá. Na ba'asenojōrē, na sī'rīsenojōrē, musā quē'rā ba'asirutuya. Da'rari masā na da'rase wapa wapata'aba'amasīma. Tojo weerā musā bu'erā wa'acā, musārē ba'ase weetamurāsama. Apeye wi'seripu wa'amujā, cārībajaque'atiticā'ña. ⁸ Musā ni'cā macāpu etacā, ti macācjārā añurō ñe'eme'rīcā, no'o na ecasere ba'aya. ⁹ Ti macāpu dutitirārē yū'rūoya. Narē a'tiro wereya: “Ō'acū cū wioḡū nise musā tiropu a'tiatje cā'rō dū'sa'a.” ¹⁰ Ni'cā macāpu musā etacā, tocjārā añurō pōtērīticāma, macā decopu wa'aya. A'tiro niña: ¹¹ “A'ti macā cjase ūsā dū'pocārīpu di'ta

wã'a'quepüreta paastecõ'arãti. A'ti macãcjãrã bu'iritisere ï'orã, tojo weerãti", niña. Narẽ a'tiro ninemoña. "Mũsã a'tere masiña. Õ'acũ cũ wiogu nise mũsã tiropũ a'tiatje cã'rõ du'sa'a", niña. ¹² Jesú a'tiro ninemocu niwĩ:

—Mũsãrẽ wereguti. Õ'acũ masãrẽ beseatji nũmũ nicã, ti macãcjãrã mũsãrẽ uati'cãrãrẽ a'tiro weegũsami. Sodomacjãrãrẽ bu'iri da're'caro nemorõ da'reno'rãsama, nicũ niwĩ Jesú.

Jesure ãjõpeotise macãrĩcjãrã ye queti ni'i

(Mt 11.20-24)

¹³ Be'ro Jesú apeye macãrĩcjãrãrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũsã Corazĩ, tojo nicã Betsaida wãmetise macãrĩcjãrãrẽ ña'abutiario wa'arosa'a mũsãrẽ. Yũ'u wee'lo'quere ï'amirã, dũcayuwe'e. Yũ'u ãpẽrã judío masã nitirã nirõpũ Tiro, Sidó wãmetise macãrĩpũ wee'locãma, dũporopũ na ña'arõ wee'quere bũjaweti dũcayutojabopã. Na bũjawetisere ï'orã, na weewũaronojõpũma su'ti wãquĩsenojõrẽ sãña, nujãrẽ na dũpoapũ ó'réstepeobopã.

¹⁴ Õ'acũ masãrẽ beseatji nũmũ nicã, Tiro, Sidócjãrã nemorõ mũsã pe'ere bu'iri da'reyũ'rũnũ'cãgũsami.

¹⁵ Ni'cãrõacãma Capernaucjãrãrẽ were'e. "Tojowaro u'mũsepu mũjãrãti", ni wãcũticã'ña. Õ'acũ mũsãrẽ pecame'epũ cõ'abutiagũsami, nicũ niwĩ.

¹⁶ Be'ro cũ bu'erãrẽ a'tiro werenemocu niwĩ:

—Mũsã bu'esere tu'orã, yũ'ureta tu'oma. Mũsãrẽ uatirã, mejãrõta yũ'ure uatima. Tojo yũ'ure uatirã, yũ'ure o'ó'cũpũ Õ'acũ que'rãrẽ uatima, nicũ niwĩ Jesú.

Jesú cũ o'óyu'cãrã setenta y dos na daja'que ni'i

¹⁷ Be'ro Jesú setenta y dos cũ o'óyu'cãrã e'catise me'rã tojatacãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—Ûsã wiogu, wãtiapũta mũ'u dutiro, mũ'u wãme me'rã ãsã cõ'awĩrõmũjãcã, yũ'tiama, nicãrã niwã.

¹⁸ Jesú narẽ nicu niwĩ:

—Musã nírõnojõta ni'i. Wãtĩrẽ u'musepu ní'cu bupo ya'baro weronojõ docaque'a dijacã ì'awũ. ¹⁹ Yu'u musãrẽ tutuasere o'owu. Musã añapure u'tapeomicã, cutipapure u'tapeomicã, na cū'rĩcã, toacã pūrĩno'tisere o'owu. Nipe'tise wãtĩ cū tutuasere docaque'adutigũ o'owu. Ne cã'rõ musã ña'arõ weeno'some. ²⁰ “Wãtĩa ũsãrẽ yu'tiama” nise dia'cũrẽ e'catiticãña. A'te pe'ere e'catiya. U'musepu Õ'acũ yarã catinu'cũse cuorã na wãmerẽ ojaõ'orĩ turipu musã wãmerẽ ojaõ'ocã, e'catiya, nicu niwĩ.

Jesú ye queti, cū pacu Õ'acũ ye queti ni'i
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Jesú cū bu'erãrẽ ucũrĩ cura Espĩritu Santu cũrẽ e'catise o'oyu'ruacu niwĩ. Titare cū pacure a'tiro nicu niwĩ:

—Pacu, mu'u u'muse, a'ti turi wiogu ni'i. “Ũsã masĩyu'rũnu'cãrã ni'i” nirãrẽ mu'u ye cjasere masĩcã weeticu niwũ. Æpẽrã wĩ'marã weronojõ maata tu'o ãjõpeorã pe'ere tere masĩcã weecu niwũ. Mu'u tojo weesere wãcũgũ, mu'urẽ e'catise o'o'o. A'tere mu'u uacaronojõta queoro wee'e, nicu niwĩ cū pacure.

²² Be'ro masãrẽ ninemocu niwĩ tja:

—Yu'u pacu nipe'tise weemasĩsere yu'ure o'owĩ. Cū ni'cũta yu'u nisetisere masĩpe'ocã'sami. Yu'u quẽ'rã ni'cũta cū nisetisere masĩpe'o'o. No'o yu'u masĩcã weeno'rã quẽ'rã cū nisetisere masĩsama, nicu niwĩ Jesú.

²³ Be'ro cū bu'erãrẽ ì'a, na se'sarore nicu niwĩ:

—Yu'ure musã, musã ye caperi me'rã ì'a'a. ²⁴ Musãrẽ a'tiro wereguti. Pãjãrã dũporocjãrãpu Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã, tojo nicã wiorã musã ni'cãrõacã ì'asere ì'asĩ'rĩcãrã nimiwã. Ne ì'aticãrã niwã. Yu'u musãrẽ weresere tu'osĩ'rĩcãrã nimiwã. Ne ni'cãti tu'oticãrã niwã, nicu niwĩ.

Jesú Samariacjũ me'rã queose o'o'que ni'i

²⁵ Be'ro ni'cũ Moisé oja'quere bu'eri masũ Jesú cũ ucũsere tu'ogu, wã'cãnu'cã, Jesú me'rã ucũgũ wa'acu niwĩ. Cũrẽ mejêcã yu'ticã uagu, a'tiro sêrĩtiña'cu niwĩ:

—Masãrẽ bu'egu, yu'u Ô'acũ me'rã catinu'cũsĩ'rĩgũ, ¿de'ro weegusari? nicu niwĩ.

²⁶ Jesú cũrẽ yu'ticu niwĩ:

—¿Moisé ye queti ojãca pũrĩpu de'ro ojanotito? Mu'u tere bu'egu, ¿de'ro tu'oti? nicu niwĩ.

²⁷ Moisé oja'quere bu'eri masũ cũrẽ yu'ticu niwĩ:

—A'tiro ojanoo: “Ô'acũ marĩ wiogure nipe'tise mu'u eĩjõpeose me'rã, mu'u wãcũse me'rã, mu'u tutuase me'rã, mu'u tu'oña'se me'rã ma'iña. Mu'u basu ma'irõnojõta ãpêrãrẽ ma'irõna'a”, ni'i, nicu niwĩ.

²⁸ Tere tu'ogu, Jesú cũrẽ nicu niwĩ:

—Mu'u queoro waro yu'ti'i. Mu'u a'tere wéegu, Ô'acũ me'rã catinu'cũgũsa'a, nicu niwĩ.

²⁹ Moisé oja'quere bu'egu pe'e cũrẽ añurõ wãcũcã uagu, Jesure a'tiro nicu niwĩ tja:

—¿Noanojõ niti ãpêrãrẽ ma'irõna'a nirãnojõ? nicu niwĩ.

³⁰ Jesú cũrẽ queose me'rã yu'ticu niwĩ:

—Ni'cũ umu Jerusalécjũ ma'a Jericó wa'ari ma'apu bu'acu niwĩ. Topu cũ wa'ari cura yajari masã cũrẽ ñe'e, cũ cuosere yajape'ocã'cãrã niwã. Su'ti cũ sãña'quepu quê'rãrẽ tuweemiicã'cãrã niwã. Cũrẽ uputu paawêjêcũu, wa'a wa'acãrã niwã. ³¹ Tojo wa'ari cura ni'cũ pa'i cũ bu'aca ma'aputa bu'acu niwĩ. Cũrẽ ï'agũ, ï'atigu weronojõ diacjũ yu'rũbu'a wa'acu niwĩ. ³² Cũ be'ro tja apĩ Leví ya curuacjũ cũ cũñarõputa cũ quê'rã ejacu niwĩ. Cũrẽ ï'agũ, cũ quê'rã ape pã'rẽ pe'e pã'a, ï'ayu'rũbu'a wa'acu niwĩ. ³³ Na be'ro apĩ tja Samariacjũ judío masã na yabigu ti ma'aputa bu'acu niwĩ. Cũ cũrẽ ï'agũ, pũrõ pajaña'cu niwĩ. ³⁴ Tojo weegu cũ, cũ tiro wa'a, cũ cãmire ocoyegu,

u'sere, tojo nicã vino me'rã cã ye cãmpu piopeocu niwĩ. Tu'ajanu'cõ, su'ti caseri me'rã du'recu niwĩ. Be'ro cã yagu burro bu'ipu cãrẽ miipeocu niwĩ. Miipeo, ni'cã wi'i sijari masã cãrĩrĩ wi'ipu miaa, cãrẽ co'tedutigu cūucu niwĩ. ³⁵ Ape nũmu pe'le tja Samariacũ co'tedutigu pua nũmu da'rase wapa weronojõ niyeru ti wi'i co'tegure o'ocu niwĩ. Cãrẽ a'tiro nicu niwĩ: “Ã'rĩrẽ co'teya. Yu'u mu'urẽ o'o'que nemorõ nicã, dajatojagu mu'urẽ wapayep'oguti”, nicu niwĩ. ³⁶ A'tere wéréca be'ro Jesú Moisé oja'quere bu'egure a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u ĩ'acã, ¿ni'inojõ pe'le na i'tiarã wa'terore yajari masã na ña'arõ wee'cure pajaña'pari? nicu niwĩ.

³⁷ Moisé oja'quere bu'eri masũ yu'ticu niwĩ:

—Cãrẽ pajaña'a weetamu'cu añurõ weepĩ, nicu niwĩ.

Jesú cãrẽ nicu niwĩ:

—Mu'u quẽ'rã ãpẽrãrẽ ã'rĩ weronojõ weegu wa'aya, nicu niwĩ.

Jesú Marta, María ya wi'ipu cã ní'que ni'i

³⁸ Jesú cã wa'aro yu'ruagu, ni'cã macãpu ejacu niwĩ. Ti macãpu ni'cõ Marta wãmetigo co ya wi'ipu cãrẽ põtẽrĩ, cãrĩse o'oco niwõ. ³⁹ Co ni'cõ María wãmetigore acabijotico niwõ. Cóta Jesú ucũsere tu'ogo, cã du'pocãrĩ tiroacãpu dujico niwõ. ⁴⁰ Co tojo weeri cura Marta pe'le co da'rasere wãcũque'tiyu'ruaco niwõ. Tojo weego co Jesú tiro wa'a, cãrẽ nico niwõ:

—Yu'u wiogu, a'tigo yu'u acabijo yu'ure weetamusere ne wãcũtimo. ¿Mu'u ne mejẽcã tu'oña'weti co tojo weesere? Core yu'ure weetamudutiya, nico niwõ.

⁴¹ Jesú core yu'ticu niwĩ:

—Marta, mu'u weesere uputu waro wãcũque'ti'i.

⁴² María pe'le yu'u ucũsere tu'ogo, añuse warore weego weemo. Co tu'o ãjõpeo'quere ne ãpẽrã ã'mamasĩtisama. Tenojõ pe'ere weerõna'a, nicu niwĩ.

11

Jesú “Õ'acũrẽ sãrĩrã, a'tiro ñubueya” nise ni'i

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Ni'cã nũmũ Jesú aperopũ ñubuegũ weecu niwĩ. Cũ ñubuetu'ajaca be'ro ni'cũ cũ bu'egũ Jesure nicũ niwĩ:

—Ûsã wiogũ, Juã masãrẽ wãmeyeri masũ cũ bu'erãrẽ Õ'acũrẽ ñubuesere bu'ecu niwĩ. Mũ'u quẽ'rã ãsãrẽ bu'eya, nicũ niwĩ.

² Jesú yũ'ticũ niwĩ:

—Õ'acũrẽ ñubuerã, a'tiro niña:

“Pacũ, mũ'u u'musepũ ni'i.

Nipe'tirã mũ'urẽ wiopesase me'rã ëjõpeoato.

A'ti turipũre mũ'u bese'cu maata wiogũ sãjãgũ a'tiato.

Û'musepũre mũ'u uaro dia'cũ weesama.

Na weronojõ a'ti turicjãrã quẽ'rã mejãrõta weeato.

³ Ûsãrẽ umucorinucũ ba'ase o'oya.

⁴ Ûsã ña'arõ wee'quere acobojoya.

Ûsã ãpãrãrẽ acobojo'caro weronojõta ãsã quẽ'rãrẽ acobojoya.

Ûsã ña'arõ weesi'risere cã'mota'aya.

Tojo nicã ña'agũ ãsãrẽ niquesãsi'ricã, cã'mota'aya”, nicũ niwĩ.

⁵ Jesú apeye ninemocũ niwĩ:

—No'o musã wa'teropũre ni'cũ cũ me'rãcjũ cuobosami.

Cũ ñami deco musã ya wi'ipũ wa'a, a'tiro nibosami:

“Yũ'u me'rãcjũ, i'tiaga pá yũ'ure wasoya. ⁶ Yũ'u

me'rãcjũ apĩ aperopũ sijagũ eja'cu yá wi'ipũ ejami.

Ne cãrẽ apeyenojõ cã'rõ ecase moosa'a”, nisami.

⁷ Cũ apetero weegũ mũ'urẽ wi'i po'pearũ a'tiro yũ'tiwĩrõbosami: “Yũ'ure wã'cõtigũta. Sope pũ'to añurõ

waro bi'acã'no'apũ. Yũ'u põ'rã yũ'u me'rã cãrĩrã pesama.

Yũ'u mũ'urẽ wã'cã apeyenojõ o'ogu wa'amasõtisa'a”,

nisami. ⁸ Musãrẽ weregũti. Cũ, cũ me'rãcjũ nimicã,

wā'cā, cūrē apeyenojō o'ogu wa'atisami. A'tiro pe'e weesami. Cūrē sērīnu'cūcā ī'agū, caribonemotīcā'to nīgū, nipe'tise cū ʘasere o'osami. Cū, cū me'rācjū nise ye bu'iri mejēta tojo weesami. ⁹ Tojo weegu mūsārē weregūti. Ō'acūrē sērīña. Cūrē sērīcā, o'ogusami. Mūsā sērī a'manu'cūrā, bocarāsa'a. Mūsā me'rācjū ya wi'ire sope pu'to pisunu'cūcā cū mūsārē pāosōrōō weronojō weegusami. ¹⁰ Ō'acū cūrē sērīrārē o'osami. No'o a'magūnojō bocagusami. Sope pu'to pisugu weronojō sērīnu'cūgūrē o'ogusami.

¹¹ »Mūsā pō'rā ba'ase sērīcā, ne ni'cū ũtāpere o'otibosa'a. Wa'i sērīcā quē'rārē, añarē o'otibosa'a. ¹² Tojo nicā cārē'quē die sērīcā, cutipare o'otibosa'a. ¹³ Mūsā ña'arā nimirā, mūsā pō'rārē añusere o'omasī'i. To pūrīcārē marī pacu ʘ'musepu nīgū, nemorō añuse o'ogusami. Cūrē sērīrārē Espīritu Santure o'ogusami, nicu niwī.

*Jesure “Wātī tutuaro me'rā wee'omi” ni na ucja'que ni'i
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)*

¹⁴ Ni'cū masū wātī sājāno'cu ucūmasītigu tojacu niwī. Jesú cūrē cō'awīrōgū weecu niwī. Cūrē cō'awīrōcā, ucūmasītimi'cu ucūcu niwī. Tere ī'arā, masā ī'amarīacārā niwā. ¹⁵ Ni'cārērā a'tiro nicārā niwā:

—Ā'rī Jesú wātīa wiogu Beelzebú wāmetigu tutuaro me'rā wātīrē cō'awīrōmi, nicārā niwā.

¹⁶ Āpērā pe'e ʘdiacjūta Jesú tutuamiticū? nīrā, cūrē ʘ'muse cjasere wee'oduticārā nimiwā. ¹⁷ Cū na tojo wācūserē masīgū, narē nicu niwī:

—Ni'cā curuacjārā a'merī ducawati, a'mequērā, masāpe'tia wa'asama. Ni'cā wi'icjārā ducawatirā, na quē'rā pe'tidijasama. ¹⁸ A'te weronojō wātīa wiogu cū basu ducawatigu, cū de'ro wee tutuanemotisami majā. Mūsārē a'tere ucūgūti. Mūsā yu'ure “Wātī Beelzebú

tutuario me'rá wātīarē cō'awīrōmi”, nimi'i. ¹⁹ To pūrīcārē yu'u tojo weecāma, mūsā bu'esere siruturā wātīarē cō'awīrōrā, ħnoa tutuario me'rá cō'awīrōsari? Narē mūsā “Ō'acū tutuario me'rá wātīarē cō'awīrōma”, ni'i. Tojo weero masīno'o. Mūsā yu'ure nise diacjū niwe'le. ²⁰ Yu'u Ō'acū dutiro me'rá pe'le wātīarē cō'awīrō'o. A'te me'rá “Ō'acū wiogu nise mūsā tiropūre nitoja'a”, nino'o, nicu niwī.

²¹ Jesú narē a'tiro ninemocu niwī:

—Ni'cū umu tutuamū nipe'tise wāmotigu cū ya wi'ire co'tecā, cū yere mejēcā weetisama. ²² No'o cū nemorō tutuagu a'ti, cūrē wapata'agu, cū wāmotimi'quere ē'mape'ocā'sami. Tojo weegu cū wāmo marīgū mejō nigū tojacā'sami. Ē'ma'cu cū me'rācjārārē tere ducawaasami. Jesú, yu'u wātī yu'rūoro tutuayu'rūnu'cā'a nīgū, tojo nicu niwī.

Jesú a'tiro ninemocu niwī:

²³ —Yu'ure uatirā yu'ure ī'atu'tirā nima. Yu'ure seeneo-tamutigunojō doquestewā'cāgū weronojō nimi. Yu'ure ējōpeotirā masārē Ō'acūrē ējōpeocā weetamurā mejēta weema nīgū, tojo nicu niwī.

*Wātī toduporopu cū ní'cupure majāmisājāase ni'i
(Mt 12.43-45)*

²⁴ Jesú masārē a'tiro ninemocu niwī:

—Wātī masūpūre cō'awīrōno'ca be'ro aco marīrōpu sijabaque'atisami. Cū niatjore a'magū, tojo weesami. Cū niró bocatigu, a'tiro wācūsami: “Yu'u wijaa'cupure dajasājāagūti tja”, nisami. ²⁵ Cūpūre dajasājāagū, wi'i o'aca wi'i, añurō apóca wi'i weronojō bocaejasami. ²⁶ Be'ro āpērā wātīa sietere cū yu'rūoro ña'arārē pijisami. Piji, be'ro toduporopu cū wijaa'cupure na nipe'tirā sājāasama. Tojo weegu masū cū toduporopu ní'caro nemorō ña'arō tojasami, nicu niwī Jesú.

Jesú “E'catise waro a'tiro ni'i” ní'que ni'i

²⁷ Jesú ucūrī cura ni'cō numio masā pājārā wa'teropu nigó caricūquejoco niwō:

—Mu'urē pō'rāti masō'co añurō waro e'catiyu'rúsamō, nico niwō.

²⁸ Jesú core nicu niwī:

—Yu'u pe'e a'tiro nigūti. Ō'acū cū ucūserē tu'o, cū dutisere weerá pe'e pūrīcā añurō waro co nemorō e'catisama, nicu niwī.

Masā ña'arā Jesure wee'odutimi'que ni'i

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Jesú tiro pājārā masā nerēwā'cācārā niwā. Na tojo weecā, cū ucūcu niwī:

—Masā a'tocaterocjārā ña'ayu'ruama. Na ña'arā nírā, wee'lose dia'cūrē uama. Na tere uamicā, a'te dia'cūrē wereguti. Joná duporocjūpu wa'a'quenojō dia'cūrē ī'ogūti. ³⁰ Joná Nínivecjārārē queose o'ogu weecu niwī. Te weronojō yu'u Ō'acū macū masū weronojō uputigu que'rā a'tocateropu nirārē queose o'o'o. ³¹ Duporocjō mujīpū mujātiro diacū pe'e nirī di'ta wiogo Israe curuacjārā wiogu Salomó masísere tu'ogo a'tico niwō. Yu'u Salomó yu'ruoro masīyu'ruu'cāmicā, mūsā pe'e yu'ure tu'osī'rīwe'e. Tojo weego Ō'acū masārē beseatji nūmu nicā, ti di'ta wiogo ní'co a'tocaterocjārārē “Mūsā Jesure ējōpeotirā, ña'arō weewu”, nigōsamō. ³² Apeye que'rārē wereguti. Joná Nínive wāmetiri macācjārārē Ō'acū ye quetire wrecā, na ña'arō wee'quere bujaweti, du'ucārā niwā. Yu'u pe'ere Joná yu'ruoro nimicā, mūsā ējōpeowe'e. Mūsā na wee'caronojō ña'arō wee'quere bujawetiwe'e. Tojo weerā Ō'acū masārē beseatji nūmu nicā, Nínivepu ní'cārā a'tocaterocjārārē “Mūsā Jesure ējōpeotirā, ña'arō weewu”, nirāsama, nicu niwī Jesú.

Marĩ caperi sĩ'ocja weronojõ ni'i nise ni'i
(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Jesú masārē a'tiro werenemocu niwĩ:

—Masā sĩ'ocjare sĩ'óca be'ro bajutiropu, acaronojõ docapu sĩ'otisama. Tojo weronojõ o'orā, topu sājāe-jarānucũ ĩ'ato nĩrā, u'muarõpu sĩ'opeosama. ³⁴ Marĩ caperi sĩ'omũ'tácja weronojõ ni'i. Marĩ caperi añucā, añurõ ĩ'amasĩ'i. Marĩ caperi ĩ'aejaticāma, añurõ ĩ'atisa'a. A'te weronojõ musā Õ'acũrē ějõpeo, cũ yere wéerā, caperi añurõ weronojõ ni'i. Musā a'ti turi cjase pe'ere wācũnũrũcāma, caperi ĩ'aejatirā weronojõ ni'i. Õ'acũ uaro weetirā, na'itĩ'arõpu nĩrā, cũrē masĩtirā weronojõ ni'i. ³⁵ Musā ějõpeosere sĩ'ose weronojõ cu'lo. Tere na'itĩ'arõpu weronojõ ña'arõ weese me'rā dojorēticā'ña. ³⁶ Tojo weerā musā Õ'acũrē ějõpeo, ña'ase marĩrõ cũ uaro wéerā, cũ ye cjasere añurõ tu'omasĩrāsa'a, nicu niwĩ Jesú.

Jesú fariseo masārē, tojo nicā Moisé oja'quere bu'eri masārē tu'ti'que ni'i

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jesú weretu'ajaca be'ro ni'cũ fariseo masũ cũ ya wi'ipu ba'adutigu pijiacu niwĩ. Tojo weegu Jesú sājāa, ba'acju mesapu ejanujācu niwĩ. ³⁸ Be'ro fariseo na weewaronojõ ba'ase dũporo Jesú cũ omocoeticā ĩ'agũ, ĩ'amarĩacu niwĩ. ³⁹ Tere masĩgũ, Jesú cũrē nicu niwĩ:

—Musā fariseo masā bajuyoropu dia'cũ añurõ weeta'sa'a. Baparire bu'ipu dia'cũ coerā weronojõ ni'i. Ti pa po'pearũre peje ña'ase musā āpērā yere yaja'que, āpērā yere uaripejau'rũnũ'cā'que ũ'ĩrĩ weronojõ wā'ña'a. ⁴⁰ Musā tu'omasĩwe'e. Õ'acũ bu'icjasere wee'cuta po'pearu cjasepu quē'rārē weecu niwĩ. ⁴¹ Musā cuosere āpērārē pajaña'rā, o'oya. Tojo weerā baparire

po'peapɯ coerã weronojõ weerãsa'a. Be'ro bu'ipɯ, po'peapɯ quẽ'rãrẽ ũ'irĩ marĩrã weronojõ añurã tojarãsa'a.

⁴² »Mũsã fariseo masãrẽ ña'arõ wa'arosa'a. Mũsã otese o'majãcã menta, ruda wãmetise, nipe'tise opa dari dũcatisenojõacãrẽ seeneo, opa sũ'urĩ weesa'a. Diez sũ'urĩ cũorã, ni'cã sũ'u Ō'acũ wi'ipɯ miaa, Ō'acũrẽ wãmepeo, pa'ire o'osa'a. Tojo weemirã, añurõ weese, Ō'acũrẽ ma'ise pe'ere weewe'e. A'tiro pe'e weeya. Mũsã otesere cãrẽ o'odu'utimirã, a'te añuyɯ'rũnɯ'cãsere weeya.

⁴³ »Mũsã fariseo masãrẽ ña'arõ wa'arosa'a. Mũsã nerẽwũase wi'seripũre wiorã na dujiwũase cũmurĩpɯ dujisi'rĩ'i. No'bo mũsã wa'aro wiopesase me'rã añuduticã ũa'a.

⁴⁴ »Mũsã Moisé oja'quere bu'eri masã, tojo nicã fariseo masã, weeta'sari masã ni'i. Ña'arõ wa'arosa'a mũsãrẽ. Masãperi na yaa'que bajutise weronojõ ni'i. Āpẽrã a'ti, masĩtimirã, te peri bu'i ɯ'tacũuwã'cãsama. A'te weronojõ mũsã po'peapũre ña'arã ni'i. Āpẽrã mũsã ña'arõ weesere masĩtisama, nicũ niwĩ.

⁴⁵ Cũ tojo nicã tu'ogɯ, ni'cũ Moisé oja'quere bu'eri masũ a'tiro nicũ niwĩ:

—Masãrẽ bu'egɯ, mɯ'u a'tiro nígũ, ũsã quẽ'rãrẽ tu'tigɯ wee'e, nicũ niwĩ.

⁴⁶ Jesú cãrẽ nicũ niwĩ:

—Mũsã quẽ'rãrẽ ña'arõ wa'arosa'a. Āpẽrãrẽ weepõteõña marĩsere dutiyɯ'ruocã'sa'a. Tere dutimirã, mũsã pe'e ne weewe'e.

⁴⁷ »Ña'abuɲtiaro wa'arosa'a mũsãrẽ. Mũsã dũporocjãrã Ō'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã masãperi bu'ipɯ yeeaponɯ'cõ'o. Narẽta mũsã ñecũsumɯapɯ wẽjẽmũjãticãrã niwã. ⁴⁸ Mũsã Ō'acũ ye quetire weremũ'tãrĩ masã na ní'quere weewe'e. Yɯ'u quẽ'rãrẽ ẽjõpeowe'e. Mũsã a'tiro weese me'rã mũsã ñecũsumɯa wee'quere bu'ipejatamusere masĩno'o. Na Ō'acũ ye queti

weremu'tārī masārē wējēcō'acārā niwā. Musā pe'e na ye masāperire yeeaponu'cō'lo.

⁴⁹ »Tojo weegu Ō'acū yu'u pacu dūporopu masise me'rā a'tiro nicu niwī: “Yé queti weremu'tārī masārē, tojo nicā yé queti bu'eri masārē o'óguti. Ni'cārērārē wējēcō'a, āpērārē ña'arō weesī'rīrā, no'lo na wa'aro sirutucusiarāsama”, nicu niwī Ō'acū. ⁵⁰ Tojo weegu nipe'tirā Ō'acū ye queti weremu'tārī masārē wējē'que wapa Ō'acū a'tiro weegusami. A'tocaterocjārā masārē bu'iri wapaseegusami. ⁵¹ A'ti turi weenu'cācaterore musā ñecūsūmua Abere wējēm'tācārā niwā. Be'ro téé Zacaríā na ñubuepeowuaro pōtēorōpu wējē'que me'rā yapatī'i. Tojo weegu musārē nigūti. Tojo wee'que wapare a'tocateropu nirārē bu'iri wa'arosa'a.

⁵² »Musā Moisé oja'quere bu'eri masā Ō'acū yere masī'i. Tere masīmirā, āpērārē masīcā weewe'e. Musā basuta yu'ure ējōpeowe'e. Āpērā quē'rārē ējōpeosī'rīcā ñasāwe'e. Tojo weero ña'arō wa'arosa'a musārē, nicu niwī Jesú.

⁵³ Jesú a'tere níca be'ro Moisé oja'quere bu'eri masā, tojo nicā fariseo masā cū me'rā uayu'rūacārā niwā. Tojo weerā cūrē peje sērītiña'wā'cōcārā niwā. ⁵⁴ Cū mejēcā nicā, cūrē weresārāti nírā, tojo weecārā niwā.

12

Jesú “Fariseo masā nisoose me'rā bu'esere tu'omasīña” ní'que ní'i

(Mt 16.6; 10.26-27; Mr 8.15)

¹ Jesú masārē bu'eri cura pājārā waro masā nerēcārā niwā. Na pājārā waro nitjārā, a'merī u'tatī'a, doquewāmujācārā niwā. Jesú ne waro cū bu'erā dia'cūrē weremu'tācu niwī yujupu. A'tiro nicu niwī:

—Musã fariseo masã na ye levadura pá bũcũacã weesere tũ'omasĩña. Levadura nígũ, na nisoose me'rã bu'esere tũ'omasĩña nigũ wee'e, nicũ niwĩ. ² Ne bajuyoropũ weetise ĩ'ano'ticã weesome. ĩ'ano'rõsa'a. Ne ĩ'atioropũ wee'que quẽ'rã masĩno'ticã weesome. ³ Tojo weerã musã ñamipũ weronojõ wee'que ãpẽrã tũ'otioropũ ní'que a'tiro weeno'rõsa'a. Ɛmũcopũ weronojõ nipe'tirã tũ'oropũ wereno'rõsa'a. Apeye musã wi'i po'pearũ ya'yioropũ ní'que quẽ'rã wi'i bu'ipũ caricũrõ weronojõ Ɛpũtũ bũsũcã weeno'rõsa'a, nicũ niwĩ.

*Jesú “¿Noanojõrẽ uiroũati?” nise ni'i
(Mt 10.28-31)*

⁴ Jesú cũ bu'erãrẽ a'tiro werecũ niwĩ:

—Musã yũ'ũ me'rãcjãrãrẽ a'tiro weregũti. A'ti upũre wẽjẽcõ'arãrẽ uiticã'ña. Wẽjẽca be'ro na mejẽcã weemasĩtisama. ⁵ Musãrẽ “Á'rĩ pe'ere uiya”, nigũti. Õ'acũ marĩ wérĩca be'ro pecame'epũ cõ'abutiamasĩsami. Cũ tojo weegũ pũrĩcãrẽ uiya.

⁶ »Ni'cãmocũrã mirĩcũa o'majãrãcã cã'rõacã waro wapatima. Tojo nimicã, Õ'acũ pe'e ne ni'cũrẽ masĩticã weetisami. ⁷ Tojo nicã musã poaripũreta “Ticuse ni'i”, ni masĩpe'ocã'sami. Tojo weerã masãrẽ uiticã'ña. Õ'acũ ĩ'orõpũ pãjãrã mirĩcũa nemorõ musã wapati'i. Õ'acũ musãrẽ añurõ co'tegũsami.

*Ãpẽrã ĩ'orõpũ “Jesucristore ãjõpeo'o” nise ni'i
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ »Musãrẽ weregũti. No'o masã ĩ'orõpũ yũ'ure “Ëjõpeo'o” ni werecã, yũ'ũ quẽ'rã Õ'acũrẽ wereco'terã Ɛ'mũsecjãrã ĩ'orõpũ narẽ añurõ ucũgũsa'a. ⁹ Ni'cũ masãrẽ uigũ, masã ĩ'orõpũ yũ'ure “Ëjõpeowe'e” nigũrẽ yũ'ũ quẽ'rã Õ'acũrẽ wereco'terã ĩ'orõpũ narẽ “Yagũ mejẽta nimi”, nigũti.

¹⁰ »Yũ'ũ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upõtigure ña'arõ ucũcã, Õ'acũ acobojogũsami. Espíritu Santu pe'ere ña'arõ ucũcã, Õ'acũ acobojosome.

¹¹ »Äpẽrã musãrẽ weresãrã, nerẽwũase wi'seripũ, be-seri masã tiropũ, wiorã tiropũ miabosama. Na tojo weecã, musã ucũatjere “¿De'ro yũ'tirãsari? ¿De'ro nirãsari?” ni wãcũque'titicã'ña. ¹² Musã ucũrĩ cura Espíritu Santu musã yũ'tiatjere weregũsami, nicũ niwĩ Jesú.

Peje apeyenojõ cũogũ ye queti ni'i

¹³ Jesú bu'eri cura ni'cũ masã wa'teropũ nigũ a'tiro nicũ niwĩ:

—Masãrẽ bu'egũ, yũ'ũ pacũ wẽrĩgũ, apeyenojõ ãsãrẽ cũucũ niwĩ. Tere yũ'ũ ma'mirẽ, yé nisere dũcawaadutiya, nicũ niwĩ.

¹⁴ Jesú cũrẽ nicũ niwĩ:

—¿Mũ'ũ de'ro wãcũti? Yũ'ũ pacũ yũ'ũre musãrẽ besedutigu, musãrẽ apeyenojõ dũcawaadutigu sõrõpĩ, ¿ni wãcũmiti? nicũ niwĩ.

¹⁵ Apeye ninemocũ niwĩ:

—Musã nipe'tise ñaripejasenojõrẽ tu'omasĩ, wãcũña. Marĩ catise peje apeyenojõ cũose mejẽta ni'i, nicũ niwĩ.

¹⁶ Cũ tojo nĩca be'ro a'tiro queose me'rã werecũ niwĩ:

—Ni'cũ peje cũori masũ nicũ niwĩ. Cũ otẽca be'ro peje waro dũcaticaro niwũ. ¹⁷ Te peje nicã ì'agũ, a'tiro wãcũcũ niwĩ: “¿De'ro weegũsari yũ'ũ te peje me'rã? Tere yũ'ũ no'opũ ñurõrõ moo'o”, nicũ niwĩ. ¹⁸ Be'ro wãcũapocũ niwĩ tja: “A'beya. A'tiro weeguti. Yũ'ũ ba'ase ñurõrĩ wi'ire cõ'ape'o, nemorõ pajiri wi'i ñũ'cõgũti. Topũ nipe'tise otese dũcare no'o yũ'ũ cũosere ñurõgũti”, nisami. ¹⁹ “Tu'ajanũ'cõ, yũ'ũ basu a'tiro nigũti: ‘Peje cũ'marĩ cjase niatjere ñurõ'que cũo'o. Tojo weegũ yũ'ũ ñaro soo, ba'a, sĩ'rĩ e'catiguti’”, nisami. ²⁰ Õ'acũ pe'e tojo weecã ì'agũ, a'tiro nicũ niwĩ: “Mũ'ũ tu'omasĩwe'e. Ni'cãcã ñamita

mɯ'u wērīgūsa'a. To pūrīcārē mɯ'u nūrō'que peje ɣnoa ye tojarosari?" nicɯ niwī Ō'acū. ²¹ Tojota wa'arosa'a peje cɯogɯ Ō'acūrē wācūtīgɯ, cū ye dia'cū mineocūgūrē. Cū Ō'acū ī'orōrē pajasescɯogɯ waro nisami, nicɯ niwī Jesú.

Ō'acū cū yarārē co'tese ni'i

(Mt 6.25-34)

²² Be'ro Jesú cū bu'erārē nicɯ niwī:

—Musārē nigūti. ɣÑe'enojō ba'arāsari? ɣÑe'enojō sãñarāsari? ni wācūque'titicā'ña. ²³ Marī catise ba'ase nemorō wapati'i. Marī upɯ quē'rā su'ti nemorō wapati'i. ²⁴ Mirīcūarē wācūña. Na ba'asī'rīrā, otese capere ote, pī'rī ducaticā weetisama. Ba'ase nūrōse wī'seri, na ecarā nūrōse wī'seri quē'rārē moosama. Tojo nimicā, Ō'acū narē ba'ase o'osami. Musā pe'e totá mirīcūa nemorō wapatiyɯ'rɯnɯ'cā'a. ²⁵ No'o musā ɯpɯtɯ wācūque'tirā, pajicurero bɯcɯanemomasītisa'a. ²⁶ A'tiro ni'i. Teacāmarīcārē musā wācūque'tise me'rā ne cārōacā bɯcɯanemowe'e. Tojo nicāma apeyema ba'ase, sī'rīse, su'tire tjarāta bocamasītisa'a.

²⁷ »O'ori, nɯcū cjasere wācūña. Te no'o ɯaro pī'rība-jaque'atisa'a. Da'rati, su'atimirō, su'ti añurō sãñarō weronojō baju'u. Marī ñecū wioɣɯ Salomó añuse su'ti sãñacɯ niwī. Cū tojo sãñamigū, o'orire ni'cārōwijitica niwī. Te o'ori añubutiasa ni'i. ²⁸ Ni'cācārē cārō catīni'i, ñamiacā ñaidija wa'asa'a. Be'ro pecame'epɯ ɣjūacō'ano'sa'a. Tojo nimicā, Ō'acūta o'orire añurō bajume'rīcā weesami. Cū o'orire añurō co'tero nemorō musā pe'ere weesami. Musā, musā ɣjōpeotise buliri wācūque'ti'i. ²⁹ Tojo weerā musā ba'atjere, musā sī'rīatjere wācūque'ti, wācūnɯrūsijaticā'ña. ³⁰ A'ti turicjārā Ō'acūrē ɣjōpeotirā tere wācūque'tisama. Marī pacɯ ɯ'mɯsepɯ nigū musā ɯasenojōrē masītojasami. ³¹ Tojo

weerã Õ'acũ yere wãcũyũ'rũũ'cãña. Tojo weecã, nipe'tise mũsãrẽ dũ'sasenojõrẽ o'obu'ipeogũsami.

U'musepu marĩ bocatjere wãcũnrũdutise ni'i

(Mt 6.19-21)

³² »Mũsã yũ'ũ bu'erã, yarã oveja weronojõ ni'i. Mũsã pejetirãcã nimirã, uiticã'ña. Marĩ pacũ cũ wiogũ nirõpu mũsã wa'acã uasami. ³³ Mũsã cũosere dua, ãpẽrã moorãrẽ o'oya. A'ti turi cjase boadijatjere wãcũticã'ña. U'muse cjase boatiatje pe'ere wãcũña. Topũre mũsã añuse cũoatje ne pe'tisome. Ne yajari masã sãjãa yajosome. ãpẽrãnojõ quẽ'rã ba'abajuriosome. ³⁴ Marĩ upũtu ma'isere wãcũnrũsa'a. Tojo weerã a'ti turi cjase dia'cũrẽ wãcũnrũticã'ña. Õ'acũ ye pe'ere wãcũnrũña.

Jesú “Mũsã apoyu'cãrãpu niña” nise ni'i

³⁵ »Mũsã sĩ'osepare sĩ'oyooro weronojõ apoyu'cãrãpu nitojaya. ³⁶ Da'raco'teri masã na wiogũ omocã dũ'teri bosenuũ wa'áca be'ro cũ dajatjere co'te'caro weronojõ weeya. Cũ sope pu'topũ pisucã, maata pãosõrõrãti nĩrã, co'tesama. Mũsã quẽ'rã na weronojõ weeya. ³⁷ Da'raco'terã na wiogũ dajatjere queoro co'tesama. Cũ dajari cura queoro bocaejano'rãnojõ e'catisama. Diacjũ mũsãrẽ wereguti. Narẽ tojo bocaejagũ, wiogũ basuta ba'ase etiacjũ dujidutisami. Be'ro narẽ etibũrosami. ³⁸ Nami deco o'bo'reari cura tu'subo'rearã bocaejano'rã e'catisama. ³⁹ Apeyere a'tiro masĩña. Wi'i wiogũ ti hora nicã yajari masũ a'tigusami nígũ, cãritibosami. Yajari masũ cũ ya wi'ire pãosãjãasere cã'mota'abosami. ⁴⁰ Mũsã quẽ'rã ã'rĩ weronojõ apoyu niña. Mũsã ne cã'rõ wãcũtibutiari cura yũ'ũ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũ a'tigusa'a, nicũ niwĩ.

Jesú puarã da'raco'terã me'rã queose o'o'que ni'i

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Jesú bu'eri cura Pedro sêrĩtiña'cu niwĩ:

—Ûsã wiogu, ¿mũ'u a'te queosere ùsã dia'cũrẽ o'ogu weeati, o nipe'tirã ye niti? ni sêrĩtiña'cu niwĩ.

⁴² Jesú nicu niwĩ:

—¿Noanojõ yũ'u dutiro weeme'rĩgũ, tu'omasĩgũ waro nisari? nígũ, queose me'rã wereguti. Wiogu aperopu wa'agu, cũ ya wi'ire co'tedutigũ ni'cũ cũrẽ da'raco'tegure cũasami. “Ápêrã da'raco'terãrẽ no'o du'sasenojõrẽ ba'ase ecaya”, nisami. ⁴³ Be'ro aperopu eja'cu dajasami. Cũ dajacã, queoro da'ra bocaejano'gũ e'catisami. ⁴⁴ Diacjũ mũsãrẽ wereguti. Cũ queoro weese wapa wiogu nipe'tise cũ cuosere co'tedutigũ sõrõgũsami. ⁴⁵ “Yũ'u wiogu maata dajosome” nigũnojõ pũricã a'tiro weesami. Ápêrã da'raco'terã umuarẽ, numiarẽ ña'arõ paa pi'eticã weesami. Cũ wiogu maata bajutigũsami nígũ, ba'a, sĩ'rĩ, que'asami. ⁴⁶ Cũ tojo weeri cura wiogu wãcũña marĩrõ cũ co'tetiri cura dajasami. Cũ cũuwã'cã'care duti'quere weeti'que wapa uputu bu'iri da'regũsami. Cũ quẽ'rã wiogu ña'arã, cũ dutisere weeti'cãrãrẽ cõ'abutia'quere bu'ipejatamugũsami.

⁴⁷ »Da'raco'tegũ cũ wiogu uasere queoro masĩsami. Tojo masĩmigũ, cũ dutisere queoro weeyúti, yũ'rũnu'cãgũ uputu tãrãno'gũsami. ⁴⁸ Apĩ da'raco'tegũ wiogu uasere masĩtisami. Tojo masĩtimigũ ña'ase, bu'iri da'reno'sere wéegũ, sajatirocure tãrãno'gũsami. Peje masĩse o'ono'cu nemorõ wapaseeno'gũsami. Tojo nicã “Añubutiaro weegũsami” nino'cu nemorõ “Tojo weerua'a” nino'gũsami, nicu niwĩ Jesú.

Jesú “Yé bu'iri masã ducawatima” nise ni'i
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Jesú a'tiro ninemocu niwĩ:

—Yũ'u pecame'e wĩjãwã'cõgũ weronojõ masã ña'arõ weesere cõ'agũ a'tiwũ. Ti me'e ñjũnu'cũrõ

weronojō ni'cārōacārē ña'asere yu'rūweti'cārāpu nicā weetojasī'rīmisa'a. ⁵⁰ Yu'u pi'etinígūsa'a yujupu. Yu'u pi'etiatjere wācūgū, ña'arō ejeripō'rātī'i. Pi'etitojagupu, ejerisājāgūsa'a. ⁵¹ Mūsā tu'oña'cā, ¿yu'u a'ti di'tapure añurō nisetiatjere miitigu weepari? Niwe'e. Yu'ure ējōpeose bu'iri masārē ducawatise miitigu wee'e. ⁵² Ni'cācā me'rā ni'cāmocurā ni'cā wi'icjārā a'merī ducawatinu'cārāsama. I'tiarā puarā me'rā a'pepūrīrāsama. Puarā i'tiarā me'rā a'pepūrīrāsama. ⁵³ Pacu cū macū me'rā a'pepūrīgūsami. Cū macū quē'rā cū pacu me'rā mejārōta weegūsami. Paco macō me'rā a'pepūrīgōsamo. Co macō quē'rā paco me'rā mejārōta weegosamo. Mañecō co macū nūmo me'rā a'pepūrīgōsamo. Co macū nūmo mañecō me'rā mejārōta weegosamo. Yu'ure ējōpeose bu'iri tojo weerāsama, nicu niwī Jesú.

Umco bajusere ucūse queti ni'i

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Jesú masārē apeye quē'rārē nicu niwī:

—Mujīpū mujātiro pe'e ñiamujāticā, “Acoro pejarotiro wee'e”, nisa'a. Mūsā ní'caronojōta pejasa'a. ⁵⁵ Mūsā mujīpū uputu asimujāticā, “Ni'cācā cū'marōsa'a”, nisa'a. Mūsā ní'caronojōta cū'masa'a. ⁵⁶ Mūsā weeta'sari masā ni'i. A'ti nucūcā cjase, u'muarō cjasemarīcārē “Tojo ni'i”, nímāsī'i. Tojo nimirā, ¿de'ro weerā a'tocatero yu'u weelose pe'ere “Tojo nisī'rīrō wee'e”, nímāsīweti? nicu niwī.

A'metu'ti'cārā añurō apoya nise ni'i

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Jesú masārē a'tiro ninemocu niwī:

—¿De'ro weerā mūsā basu queoro besemasīweti?

⁵⁸ Ni'cū mu'urē weresāsī'rīcā, wiorā tiropu cū me'rā wa'aya. Topu ejase dūporo ma'apu cū me'rā

apowe'ocã'ña. Tojo weecã, mu'urẽ cũ beseri masũrẽ o'otibosami. Tojo weeticãma, beseri masũ surarare pijio, bu'iri da'reri wi'ipũ mu'urẽ sõrõdutibosami. ⁵⁹ Mu'urẽ weregati. Bu'iri da'reri wi'ipũ sãjãa wapayepe'oticã, mu'urẽ ne du'uwĩrõsome. A'te weronojõ musã ña'arõ weesere Õ'acũ me'rã apowe'ocã'ña nígũ, tojo nicũ niwĩ.

13

Jesú “Musã nisetisere ducayuya” ní'que ni'i

¹ Jesú masãrẽ bu'eri cura ãpẽrã masã cũ tiropũ ejacãrã niwã. Eja, Pilato ni'cãrẽrã Galilea di'tacjãrãrẽ cũ wẽjẽduti'quere werecãrã niwã. Na “Galileacjãrãrẽ wẽjẽca be'ro na ye díre wa'icũrã Õ'acũrẽ ãjãamorõpeorã ye dí me'rã morẽsu'uduticũ niwĩ”, ni werecãrã niwã. ² Jesú tere tũ'ogũ, narẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Musã ¿de'ro wãcũti? ¿Galileacjãrã ãpẽrã yu'rũoro ña'abutarã niyu'rũnũ'cãpari? “Te ye bu'iri tojo wa'apã”, ¿ni wãcũmiti? ³ Niwe'e. Musãrẽ weregati. Musã quẽ'rã ña'arõ wee'quere bujaweti ducayutirã, wẽrĩrãsa'a. ⁴ Apeyere Siloé wãmetiri macãpũ na yéeca tuturo nu'rĩdi-jacã, sõ'onícãrã dieciocho wẽrĩcãrã niwã. ¿Na quẽ'rãrẽ a'tiro wãcũmiti? “Nipe'tirã Jerusalépũ nirã yu'rũoro ña'abutarã waro nipã”, ¿nimiti? ⁵ Niwe'e. Musã quẽ'rã ña'arõ wee'quere bujaweti ducayutirã, mejãrõta wẽrĩrãsa'a, nicũ niwĩ Jesú.

Jesú higuera wãmeticjũ dũca marĩcju me'rã queose o'o'que ni'i

⁶ Jesú masãrẽ wéréca be'ro a'tiro queose o'ocũ niwĩ:

—Ni'cũ masũ cũ ya di'tapũ ni'cãgũ higuera wãmeticjũre otetjãgũ cũocũ niwĩ. Be'ro ¿ducatisari? nígũ, ì'agũ wa'acũ niwĩ. Ne dũca marĩcaro niwũ. ⁷ Tigũre ì'agũ, ti di'ta col'tegũre a'tiro nicũ niwĩ: “Ì'aña. Yu'ũ a'tigũ dũcare

ba'así'rīgũ, a'magũ a'tiro i'tia cũ'ma wa'a'a. Ne ni'cãti bocatisa'a. Tojo weegu tigure paacõ'acã'ña. Tigũ mejõ waro apeyenojõ weebo'carore cã'mota'anu'cũ'u", nicu niwĩ. ⁸ Cũ tojo nicã tu'ogu, ti di'ta co'tegu a'tiro yu'ticu niwĩ: "Yu'u wiogu, a'ti cũ'ma dia'cũ du'anu'cõniña yu-jupũ. Yu'u tigu sumuto di'ta añurõ se'ecũu, nujãtuña'gũti wee'e. ⁹ A'tiro weecã, apetero weero ducaticõsa'a. Ducaticõsa'a, paacõ'adutiya", nicu niwĩ, ni wrecu niwĩ Jesú. Tere tojo nígũ, masã na ducayucã co'ténigãti yu-jupũ, maata bu'iri da'reesome nígũ, tojo nicu niwĩ.

Jesú na soowari nũmũ nicã opa mutĩrõ nigõrẽ yu'ruo'que ni'i

¹⁰ Ni'cã nũmũ judío masã na soowari nũmũ nicã Jesú na nerẽwari wi'ipu bu'egu weecu niwĩ. ¹¹ Ti wi'ipu ni'cõ numio dieciocho cũ'marĩ dutitigo, opa mutĩrõ nigõ nico niwõ. Wãtĩ core tojo wa'acã weecu niwĩ. Co ne cã'rõ diacjũ nu'cũmasĩtico niwõ. ¹² Jesú core i'agũ pijio, a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u dutire yu'ruono'toja'a, nicu niwĩ.

¹³ Tojo nígũta, Jesú core ñapeocu niwĩ. Cũ tojo weeri curata co diacjũnu'cãco niwõ. Be'ro "Õ'acũ añubutiagu nimi" ni, e'catise o'oco niwõ. ¹⁴ Jesú na soowari nũmũ core yu'ruocã i'agũ, ti wi'i na nerẽwari wi'i wiogu uayu'ruacu niwĩ. Be'ro masãrẽ nicu niwĩ:

—Ni'cã semanarẽ da'rase nũmũrĩ seis nũmũrĩ ni'i. Te nũmũrĩnojõrẽ musã yu'ruodutirã a'tiroa'a. Ni'cãcã soowari nũmũrẽ yu'ruodutirã a'titicã'rõa'a, nicu niwĩ.

¹⁵ Cũ tojo nisere tu'ogu, Jesú cũrẽ yu'ticu niwĩ:

—Musã weeta'sasebucurã ni'i. ¿No'o musã yagu wecure o musã burrore du'tenu'cõ'cure aco tĩarã wa'arã pãa, miatisari? ¹⁶ A'tigore Abrahã pãrãmeo nituriagore wãtĩ dutida'recu niwĩ. Core dieciocho cũ'marĩ sijamasĩticã weecu niwĩ. To pũricãrẽ musã tu'oña'cã, ¿soowari

nũmũrẽ core yũ'rũoticã'rõũamiapari? Soowũari nũmũ pũrĩcãrẽ tãgũta core nemorõ yũ'rũorõũa'a, nicũ niwĩ.

¹⁷ Jesú cũ a'tiro nisere tũ'orã, nipe'tirã cũ me'rã a'pepũrĩmi'cãrã bopoyape'tia wa'acãrã niwã. ãpẽrã pe'e Jesú cũ wee'ose pacare ã'arã, e'caticãrã niwã.

Jesú mostaza caperoacã me'rã queose o'o'que ni'i

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Be'ro Jesú nicũ niwĩ:

—Õ'acũ yarã pãjãrã sãjãrãsama nisere a'te queose me'rã weregũti. ¹⁹ A'tiro ni'i. Ni'cũ cũ ya wesepũ ni'cã pe mostaza caperoacãrẽ ote'caro weronojõ ni'i. Tigũ bũcũarõpũ pãjicũ waro wa'asa'a. Tojo weerã mirĩcũa tigurũ na diepeoatje su'tire weesama. Õ'acũ wiogũ nise cã'caperoacã weronojõ nũ'cãsa'a. Be'ro pãjicũ bũcũa'caro weronojõ nipe'tiropũ cũ ye queti se'sa wa'arosa'a. Tojo nicã pãjãrã cũ yarã sãjãrãsama nĩgũ, tojo werecũ niwĩ.

Pã bũcũacã weese me'rã queose o'o'que ni'i

(Mt 13.33)

²⁰ Jesú werenemocũ niwĩ tja:

—Õ'acũ cũ wiogũ nisere ã'ne'enojõ queose me'rã marĩ “Tojo nirõ wee'e” nĩmasĩsari? ²¹ Te levadura pã bũcũacã weese weronojõ ni'i. Tere ni'cõ numio pã weegotigo harinarẽ i'tiapa queo, po'osãasamo. Te me'rã levadura pã bũcũacã weesere morẽsamo. Be'ro co levadura morẽ'que nipe'tiropũ bũcũa, se'sape'tia wa'asa'a, nicũ niwĩ. Levadura harinarẽ bũcũacã wee'caro weronojõ Õ'acũ wiogũ nise nipe'tiropũ se'sarosa'a nĩgũ, tojo werecũ niwĩ.

U'muse cja sope cã'sopeacã ni'i nise ni'i

(Mt 7.13-14,21-23)

²² Jesú Jerusalépu wa'agu, to nise macārĩpũre bu'eũ'rwã'cãcu niwĩ. ²³ Topũ ni'cũ Jesure sērĩtiña'cu niwĩ:

—¿Ûsã wiogu, Õ'acũ wiogu nirõpu wa'ajã pejetirãcã nisari?

Jesú cãrẽ yu'ticu niwĩ:

²⁴ —Pãjãrã u'musepu sãjãasĩ'rĩrãsama, sãjãarã pe'e. Sãjãasĩ'rĩmirã, wa'asome. Mũsã pũrĩcã sope, cã'so-peacãpu uputu sãjãasĩ'rĩña, nicu niwĩ. ²⁵ Apeye queose me'rã narẽ werecu niwĩ:

—Wi'ĩ wiogu wã'cãnu'cã, sopere bi'acã'sami. Be'ro mũsã pe'e soperu pisurã, a'tiro nirãsa'a: “Wiogu, pãosõrõgũ a'tia”, nirãsa'a. Cũ pe'e mũsãrẽ yu'tigũsami: “Mũsãrẽ masĩtisa'a. No'ocjãrã nĩrã nisasa'a”, nigũsami. ²⁶ Be'ro mũsã cãrẽ a'tiro ninu'cũbajaque'arãsa'a: “Marĩ ni'cãrõ me'rã ba'awũ. Ni'cãrõ me'rã sĩ'rĩwũ. Mu'u ãsã ya macãpũre bu'esijawũ”, nirãsa'a. ²⁷ Cũ pe'e mũsãrẽ yu'tigũsami: “Yu'u mũsãrẽ ‘Masĩtisa'a,’ nitojamiapũba. Mũsã ña'arõ wee'cãrã ni'ĩ. Wa'arãsa'a”, nigũsami. Mũsã yu'ure ãjõpeoticã, ã'rãrẽ wee'caro weronojõ mũsãrẽ wa'arosa'a. ²⁸ Dũporocjãrãpu Abrahã, Isaa, Jacob, nipe'tirã Õ'acũ ye quetire weremu'tãrĩ masã Õ'acũ wiogu nirõpu nirãrẽ ĩ'arã, mũsã pũrĩno'rã, upicari cũ'rĩdio, utirãsa'a. Mũsã pe'e wijããropu cõ'awĩrõno'rãsa'a. ²⁹ Nipe'tirocjãrã Õ'acũ cũ wiogu nirõpu nirãsama. Mujĩpũ mujãtirocjãrã, mujĩpũ sãjãarõcjãrã, sumutoricjãrã nirãsama. Topũ cũ me'rã e'cati ba'adujĩrãsama. ³⁰ A'tiro nicãrẽ ni'cãrẽrã mejõ nirã topũre wiorã weronojõ nirãsama. Ni'cãrõacã ni'cãrẽrã wiorã nirãnojõ pe'e topũre mejõ nirã tojarãsama, nicu niwĩ Jesú.

*Jesú Jerusaléřẽ ĩ'agũ cũ uti'que ni'ĩ
(Mt 23.37-39)*

³¹ Jesú masārē bu'eri cura ni'cārērā fariseo masā cū tiropu etarā, a'tiro nicārā niwā:

—A'tore mu'u niticā'ña. Herode mu'urē wējēsī'rīami. Tojaagusa'a, nicārā niwā.

³² Jesú narē yu'ticu niwī:

—A'tiro nirā wa'aya Herode me'rīsebucure: “Jesú a'tiro nidutiami” niña. “Ni'cācā, ñamiacā wātīarē cō'awīrōmujā, dutitīarē yu'ruoguti yujupu. Be'ro ñamiacā yu'ruro yu'u da'rasere queoro pe'ogusa'a, niami”, niña. ³³ Yu'u weesere yu'u wa'aro weeguti. Ni'cācā, ñamiacā, ñamiacā yu'ruro weeguti. Ne ni'cū Ō'acū ye quetire weremu'tārī masū apero Jerusalé nitiropu wērīta basiowe'e. Jerusalépu wērīgū wa'aguti nígū, tojo nicu niwī.

³⁴ Fariseo masārē tojo níca be'ro Jesú Jerusalécjārārē, tojo nicā toduporopu ti macāpu ní'cārārē wācūgū, a'tiro nicu niwī:

—Jerusalécjārā, musā Ō'acū ye queti weremu'tārī masārē wējēcō'a'a. Ō'acū o'ó'cārā cū ye quetiwereri masārē ūtāperi me'rā doquewējē'e. Musārē pejetiri yu'u ma'ígū, neocūusī'rīmiwū. Ni'cō cārē'quē co pō'rārē wūse docapu neocūu'caro weronojō weesī'rīmiwū. Musā uatiwū. ³⁵ Tojo weero musā nimi'que wi'seri masā marīrō tojarosa'a. Musā a'tere tu'omasīña. Yu'ure apaturi ī'anemosome majā. Be'ro yu'u a'ti turipu apaturi a'ticāpu, musā “Ō'acū duporopu 'O'óguti' ní'cu añubutiagu nimi” nírápu ī'arāsa'a tja, nicu niwī Jesú.

14

Jesú upu doquedupogure yu'ruo'que ni'i

¹ Ni'cā numu na soowari numu nicā Jesú ni'cū fariseo wioгу ya wi'ipu ba'agu wa'acu niwī. Āpērā fariseo masā Jesure ¿mejēcā weeweti? nírá, ī'adu'ticārā niwā. ² Na

ba'aro tiropu ni'cũ cũ upupu doquedupose cuogu Jesú põtëorõpu nicu niwĩ. ³ Cũrẽ ì'agũ, Jesú Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ, tojo nicã fariseo masãrẽ sërĩtiña'cu niwĩ:

—¿Moisé duti'que “Soowuari numu nicãrẽ dutitirãrẽ yu'ruorua'a” niti o niweti? nicu niwĩ.

⁴ Na ne yu'tima'aticãrã niwã. Tojo weegu Jesú dutitigure ñapeo, yu'ruocu niwĩ. Tu'ajanu'cõ, “Wa'agusa'a”, nicu niwĩ. ⁵ Fariseo masã pe'ere a'tiro nicu niwĩ:

—Musã macũ o musã yagu wecu copepu burusãjãbosami. Na burusãjãcã, soowuari numu nimicã, ¿musã maata miwĩrõrã wa'atibosari? nicu niwĩ.

⁶ Cũ tojo nisere ne yu'titiyu'ruocã'cãrã niwã.

Jesú ba'adutirã pijiosere were'que ni'i

⁷ Fariseo cũ ya wi'ipu ba'adutirã pijio'cãrãrẽ Jesú ì'acu niwĩ. Na dujise añuse u'mutãsepu bese dujicãrã niwã. Tere ì'agũ, Jesú narẽ a'tiro werecasacu niwĩ:

⁸ —Ni'cũ musãrẽ omocã du'teri bosenumurẽ pijicã, u'mutãse dujisepure dujiwe'oticã'ña. Apetero weegu apĩ musã nemorõ wiogu pijino'cu etabosami. ⁹ Musã puarãpure pijio'cu a'tiro nibosami: “Á'rĩrẽ a'to dujiro o'oya. Mu'u pe'e siropu dujigu wa'aya”, nibosami. Tojo weegu mu'u siroca cūmurõpu dujigu wa'agu, bopoyoro yu'rubosa'a. ¹⁰ Mu'urẽ ba'aduticã, a'tiro pe'e weeya. Siroca cūmurõpu dujiya. Mu'u tojo weecã ì'agũ, mu'urẽ ba'aduti'cu a'tiro nigūsami: “Yu'u me'rãcjũ, a'to u'mutãcureropu a'tia”, nigūsami. Cũ tojo weecã, nipe'tirã ãpẽrã piji'cãrã wiopesase me'rã mu'urẽ ì'arãsama. ¹¹ A'tiro ni'i. “Ãpẽrã yu'ruoro niyu'rũnu'cã'a” ni tu'oña'gũnojõ mejõ nigũ weeno'gūsami. “Yu'u ãpẽrã yu'ruoro ni'i” ni tu'oña'tigu pe'ere Ò'acũ ãpẽrã yu'ruoro tojacã weegusami, nicu niwĩ.

¹² Cũ a'tere ucúca be'ro Jesú ba'adutigu pijio'cu fariseo masũrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u ba'adutigu, ã'rãnojõrẽ pijioticã'ña. Mu'u me'rãcjãrãrẽ, mu'u ma'misumuarẽ, mu'u acabijirãrẽ, mu'u acawererãrẽ, mu'u pu'tocjãrã peje cuorãrẽ pijioticã'ña. Mu'u narẽ pijiocã, na quẽ'rã mu'urẽ ba'adutirã pijia'mebosama. Tojo weese me'rã na ba'a'quere mu'urẽ eca a'mesama. ¹³ Mu'u bosenumu weepo, ãpẽrãrẽ pijioꝑu, a'tiro pe'e weeya. Apeyenojõ moorãrẽ, dojoriwi'iare, sijamasitirãrẽ, i'atirãrẽ pijioya. ¹⁴ Tere wéégũ, mu'u e'catiyu'ruagusa'a. Na pũricã mu'urẽ eca a'memasitísama. Tojo weese me'rã mu'u añurã wẽri'cãrã na masãri numurẽ añuse waro bocagusa'a, nicu niwĩ.

Ba'ase me'rã Jesú queose were'que ni'i
(Mt 22.1-10)

¹⁵ Jesú cũ queose o'o'quere tu'ogu, ni'cũ toꝑu ba'adujigũ a'tiro nicu niwĩ:

—Õ'acũ wiogu nirõꝑu ba'adujirã pũrõ e'catirãsama.

¹⁶ Tere tu'ogu, Jesú cũrẽ queose me'rã nicu niwĩ:

—Ni'cũ masũ boseba'agutigu, pãjãrã masãrẽ pijidutio'osami. ¹⁷ Nipe'tise apoyúca be'ro cũrẽ da'raco'tegũre a'tiro nio'osami: “Nipe'tirã yu'u wereo'o'cãrãrẽ pijigu wa'aya. Apope'otojano'apũ. ‘Te'a’, niña”, nisami. ¹⁸ Nipe'tirãpũta “Basiowe'e”, nisama. Pijimu'tãno'cu a'tiro nisami: “Di'ta ni'cãrõacã duutu'ajanu'cõ'o. Ti di'tare i'agũ wa'agu wee'e. Wereya cũrẽ. ‘A'timasitiami,’ niña”, nisami. ¹⁹ Be'rocjũ a'tiro nisami: “Diez wecuã yu'u duu'cãrãrẽ ¿no'ocã'rõ añumiti? nígũ, beseña'gũ wa'agu wee'e. Tojo weegu wa'amasitisa'a”, nisami. ²⁰ Apĩ tja a'tiro nisami: “Ni'cãrõacã omocã du'tetu'ajanu'cõapũ. Tojo weegu wa'amasitisa'a”, nisami. ²¹ Da'raco'tegu tojaa, wiogũpũre nipe'tise na tojo ní'quere werepe'ocã'sami. Tere tu'ogu, wiogu uayu'ruagu, a'tiro nisami: “Quero

wa'abaque'oya. Macã decopu, no'o na nirõpu pajecuarãrẽ, dojoriwi'iare, sijamasitirãrẽ, itatirãrẽ pijiwã'cãtia", nisami. ²² Cũ pijigu ejãca be'ro da'racol'tegu wiogure a'tiro nisami: "Mũ'u duti'caronojõta weepu. Wi'i pe'e mu'muwe'e yujupu", nisami. ²³ Tere tu'ogu, wiogu cãrẽ nisami tja: "Wa'agusa'a ma'aripu. No'o mũ'u bocaejarãrẽ tutuaro me'rã pijiwã'cãtia. Tojo weecã, wi'i mu'murõsa'a", nisami. ²⁴ A'te me'rã musãrẽ a'tiro wereguti. Ne ni'cũ yu'u pijimu'tãmi'cãrã na ba'abo'quere cã'rõ ba'aña'some, nicu niwĩ Jesú.

Jesure sirutusirãrã, a'tiro weerua'a nise ni'i
(Mt 10.37-38)

²⁵ Jesú bu'esijari curare pãjãrã masã cãrẽ sirutucãrã niwã. Tojo weegu narẽ majãmi'a, a'tiro nicu niwĩ:

²⁶ —Yu'u bu'esere siruturã, a'tiro weerua'a. Musã pacusumua, musã pacosãnumia, musã numosãnumia, musã põ'rã, musã acawererã nemorõ yu'u pe'ere ma'iyu'rũnu'cãrõua'a. No'o musã catiri umuco nemorõ yu'u pe'ere ma'iyu'rũnu'cãrõua'a. Musã tojo weetirã, yu'u bu'erã nímasitisa'a. ²⁷ Apetero weegu ni'cũ "Yu'u Jesure ëjõpeogu, wërĩbosa'a" ni uigu, yu'are ëjõpeodu'usami. Tojo weegunojõ yu'u bu'egu nímasitisami. ²⁸ No'o musã wa'teropu nigũ umuarĩ wi'i co'tedujati wi'ire yeenu'cõsirĩgũ, a'tiro weesami. ¿Wi'ire tu'ajanu'cõgũsari? nígũ, ¿ne'enojõ me'rã yu'u pe'ogusari? nígũ, ti wi'i weese duporo besemu'tãsami. ²⁹ Tojo weeticãma, cũ cã'rõ yeenu'cã pe'omasiticã, tere itarã nipe'tirã bujicã'sama. ³⁰ A'tiro nisama: "Cũ yeenu'cãmiapĩ, yeegu; ne pe'omasitimi", nisama. ³¹ Apeye quẽ'rãrẽ a'tiro weeno'bosa'a. Ni'cã di'ta wiogu ape di'tacjũ me'rã a'mewëjëgũti nígũ, a'tiro weemu'tãsami. Cũ surara diez mil cõsami. Apĩ ape di'tacjũ pe'e veinte mil surara cõsami. ¿Yu'are na

me'rã a'mewējēta basiosari? nígũ, ĩ'abesemu'tãsami.
³² Basioticãma, apĩ wioꝝu yoaropu nígũrẽ a'mewējēticã'rã
 nígũ, queti o'ósami. ³³ A'te weronojõ musã quẽ'rã yu'ure
 sirutusĩ'rĩrã, ĩ'abesemu'tãña. Nipe'tise musã c̃osere,
 nisetisere du'usĩ'rĩtirã, yu'ũ bu'erã nímasĩtisa'a.

Jesú moa ocadu'use me'rã queose o'o'que ni'i
 (Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ »Moa ocaro ba'acã, año ni'i. Ocase pe'tica be'ro apa-
 turi ocacã weeta basiowe'e. ³⁵ Moa ocaticã, ne añutisa'a.
 Di'tapure, tojo nicã nujãtuati mesãpũ cũucã quẽ'rãrẽ, wa-
 pamarĩsa'a. Tojo cõ'abajuriono'sa'a. Musã moa ocadu'use
 weronojõ niticã'ña. O'meperi c̃orãnojõ a'tere añurõ
 tu'oya, nicũ niwĩ.

15

Oveja bajuduti'cũ queose ni'i
 (Mt 18.10-14)

¹ Pãjãrã romano masã wioꝝure niyeru wapaseebosari
 masã, tojo nicã ña'arõ weeri masã Jesú uc̃sere tu'orã
 nerẽcãrã niwã. ² Narẽ fariseo masã, Moisé oja'quere bu'eri
 masã ña'arõ wãcũcãrã niwã. Tojo weerã Jesú tiro wa'acã
 ĩ'arã, ucjacãrã niwã.

—Ã'ri masã ña'arãrẽ ñe'e, na me'rã ba'ami, nicãrã niwã.

³ Na tojo nicã tu'ogũ, Jesú narẽ a'tiro queose o'ocũ niwĩ:

⁴ —Musã cien oveja c̃orã, ni'cũ bajuduticã, noventa
 y nueve cãpũpũ bi'acũusa'a. Bi'acũutoja, apĩ bajudu-
 ti'cure a'marã wa'asa'a. Bocarãpũ, a'madu'usa'a. ⁵ Boca,
 cũrẽ e'catigũ, cũrẽ miiwũasa'a. ⁶ Wi'ipũ dajarã, musã
 me'rãcãrãrẽ, musã ya wi'i pu'tocãrãrẽ neocũu, narẽ
 nisa'a: “Yagũ oveja bajuduti'cure bocapũ. E'catita-
 murã a'tia”, nisa'a. ⁷ Musãrẽ diacjũta weregũti. A'te
 weronojõ ni'cũ ña'arõ weesebũcũ cũ nisetisere dũcayucã,
 u'musepũre e'catise niyu'rũasa'a. Noventa y nueve añurã

nitoja'cārã yu'rũoro ña'agũ dũcayucũ pe'ere e'catise ni'i, nicũ niwĩ.

Niyeru cuji, bajudutica kujire o'ama'que ni'i

⁸ Apeye Jesú a'te queose werenemocũ niwĩ:

—Ni'cõ numio diez kujiri niyeru cõosamo. Core ni'cã cuji wapabũjuri cuji bajudutibosa'a. Ti kujire a'-magõ, s'locjare s'oyoo, wi'ipũ añurõ o'ama'samo. Téé bocagopũ, a'madu'usamo. ⁹ Be'ro co me'rãcjãrãrẽ, co pu'to nirãrẽ neocũu, a'tiro nisamo: “Yu'ũre e'catitamuña. Niyeru cuji bajudutica kujire bocapũ”, nisamo. ¹⁰ A'tigo wee'caro weronojõ ni'cũ cũ ña'arõ wee'quere bũjaweti dũcayucã, Õ'acũrẽ wereco'terã u'mũsecjãrã e'-catiyũ'rũmajãsama, nicũ niwĩ Jesú.

Jesú puarã põ'rãtigũ ye cjasere queose o'o'que ni'i

¹¹ Jesú queose me'rã bu'ennemocũ niwĩ:

—Ni'cũ masũ puarã põ'rãticũ niwĩ. ¹² Du'sagũ pe'e cũ pacũre a'tiro nicũ niwĩ: “Pacũ, yé tojatjere mu'u wẽrĩgũ cũuatjere o'owe'oya”, nicũ niwĩ. Cũ tojo nicã tu'ogu, cũ cõose di'tare na puarãpũre dũcawaacũ niwĩ. ¹³ Pejeti nũmũriacã cũrẽ o'õca be'ro du'sagũ pe'e cũ ya di'tare duacã'cũ niwĩ. Cũ dua'que wapa niyeru me'rã ape di'ta yoaropũ wa'acũ niwĩ. Topũ te niyerure cũ no'o uaro ña'arõ wee bajuriopelocã'cũ niwĩ. ¹⁴ Cũ bajuriopeloca be'ro ti di'tapũre ba'ase pe'tiyũ'rũa wa'acaro niwũ. Titare cũ pũrõ ujaboagu, pi'eticũ niwĩ. ¹⁵ Tojo weegu ti di'tacjũrẽ da'rase sẽrĩma'gũ wa'acũ niwĩ. Cũrẽ yesea co'tesere sõrõcũ niwĩ. ¹⁶ Cũ yapisĩ'rĩgũ, yesea na ba'asepũreta ba'asĩ'rĩdojacũ niwĩ. Ne ni'cũ cũrẽ ba'ase o'oticãrã niwã. ¹⁷ Be'ro cũrẽ a'tiro wãcũse ejacaro niwũ: “Yu'u pacũ ya wi'ipũre cũrẽ da'raco'terã pãjãrã nimicã, ba'ase dũ'sano'wã. Yu'u pe'e a'topũre ujaboa, wẽrĩgũ weesa'a. ¹⁸ Yu'u pacũ tiropũ yu'ũre tojaarõusa'a. Topũ tojatagu,

cūrē a'tiro nigūti: 'Pacu, Ō'acū me'rā ña'arō weeasu. Mū'u me'rā quē'rārē tojota weeasu. ¹⁹ Yū'u ña'agū nisa'a. Mū'u macū weronojō nīmasītisa'a majā. Ni'cū mū'urē da'raco'tegure weronojō yū'ure cūoya', nigūti", ni wācūcu niwī. ²⁰ A'tere wācūca be'ro cū pacu ya wi'ipū dajatojaacu niwī.

»Cū topū tojaejacā, cū pacu yoaroputa ī'agū, pūrō pajaña'cu niwī. Be'ro cūrē pōtērīgū omawā'cā, na weesetiwaropuma cūrē paabu'a, mi'micu niwī. ²¹ Tojo weeri cura cū pacure nicu niwī: "Pacu, Ō'acū me'rā ña'arō weeasu. Mū'u me'rā quē'rārē tojota ña'arō weeasu. Yū'u ña'agū nisa'a. Mū'u macū weronojō nīmasītisa'a majā", nicu niwī. ²² Cū tojo nicā tu'ogu, pacu cūrē da'raco'terārē a'tiro nicu niwī: "Quero, su'ti añuse warore miiti, cūrē sāaña. Tojo nicā ni'cā be'to omopica tuusārī be'tore, sapatu quē'rārē sāaña. ²³ Wecu wī'magū ba'a di'iyoaduti'cure miiti, wējēña. Cūrē ba'a, yū'u macūrē bosenuṃu weeporā. ²⁴ Ā'rī apaturi 'Yū'u macū wērīa wa'asami' nī'cu dajami. Cū yoaro wa'a bajaduti'cure marī apaturi ī'a'a", nicu niwī. Be'ro bosenuṃu nū'cācārā niwā.

²⁵ »Na tojo weeri cura masā ma'mi cāpūpū nicu niwī. Cū dajatojatigu wi'i pu'topū ejagu, uputu basase busucā tu'ocu niwī. ²⁶ Tere tu'ogu, ni'cū cū pacure da'raco'tegure pijio, sērītiña'cu niwī: "¿De'ro wa'ati wi'ipure?" nicu niwī. ²⁷ Cū pacure da'raco'tegu yū'ticu niwī: "Mū'u acabiji tojatami. Cū dutimarīgū tojatami. Tojo weegu mū'u pacu wecu wī'magū ba'a di'iyoaduti'cure wējēdutiāmi", nicu niwī. ²⁸ Tere tu'ogu, masā ma'mi uayū'rūgu, sājāasī'rīticu niwī. Tojo weegu cū pacu cūrē pijigu wa'acu niwī. ²⁹ Cū pacure a'tiro nicu niwī: "Pacu, peje cū'marī mū'urē ne ni'cāti yū'rūnū'cārō marīrō da'rawā'ñawū. Yū'u tojo weemicā, ne cārō ni'cū marī ecagure, wapa-marīgūacānojōrē yū'u me'rācārā me'rā bosenuṃu wee-

dutigu o'oma'atiwũ. ³⁰ Ni'cārōacārē a'tiro wee'le. Ā'rī mũ'u macũ numia ña'arā numia me'rā mũ'u o'o'que niyerure bajurio sijacu niwĩ. Cũ pe'ema wecu wĩ'magũ ba'a di'iyojaduti'cure wējēeca'a", nicu niwĩ. ³¹ Tere tu'ogu, cũ pacu cūrē yu'ticu niwĩ: "Macũ, mũ'u yu'u me'rā ninu'cūcā'a. Nipe'tise yu'u cūose mũ'u ye dia'cũ ni'i. ³² Marĩ mũ'u acabijire bosenuũ weepo e'caticā, añu ni'i. A'tiro ni'i. 'Cũ wērĩa wa'asami' n'icũ apaturi tojatami. Cũ bajuduti'cure marĩ apaturi i'a'a. Tojo weerā marĩ bosenuũ wee, e'catiroũ'a", nicu niwĩ, ni wercu niwĩ Jesú.

16

Peje cuogure da'raco'tegu queoro weeti'que ni'i

¹ Jesú cũ bu'esere siruturārē apeye werenemocu niwĩ:

—Ni'cũ masũ niyerubucu āpērā da'raco'terārē dutigu sōrōcu niwĩ. Da'raco'terā niyerubucu tiropu wa'a, a'tiro weresācārā niwā: "Mũ'u wiogu sōrō'cu mũ'u ye niyerure ña'arō wee bajuriogu weemi", nicārā niwā. ² Tojo weegu niyerubucu cūrē pijio, a'tiro nicu niwĩ: "Mũ'urē weresā'que ¿diacjũta niti? Mũ'u da'rase cjase ojaō'orĩ pũrĩrē yu'ure i'oña. Mũ'u āpērā da'raco'terā wiogu ninemosome majā", nicu niwĩ. ³ Cũ tojo nicā tu'ogu, a'tiro wācūcu niwĩ: "Yu'u wiogu yu'ure cō'awĩrōmi. Tojo weegu ¿de'ro weegusari? Yu'u da'ratutuawe'le. Āpērārē niyeru sērĩdujigu, bopoya nisa'a. ⁴ To pũrĩcā yu'ure ñe'eato nígũ, a'tiro weeguti", nicu niwĩ. ⁵ Tojo weegu cũ, cũ wiogure wapamoorārē ni'cārērā nánucūrē pijiocu niwĩ. Nimu'tāgūrē a'tiro sērĩtiña'cu niwĩ: "Mũ'u yu'u wiogure ¿no'ocā'rō wapamooti?" ⁶ Cũ cūrē yu'ticu niwĩ: "Yu'u cien tuturi u'se tuturi wapamoo'o." Tere tu'ogu, da'rarā wiogu ni'cā papera pũrĩacāpu ojagu, cūrē a'tiro nicu niwĩ: "Ma, mũ'u wapamoorĩ pũrĩ ni'i. Cincuenta u'se tuturi

wapa wapayebaque'oya”, nicu niwĩ. ⁷ Be'ro tja apĩrẽ sērĩtiña'cu niwĩ: “Mũ'u waro ĵno'ocã'rõ wapamooti?” Cũ cãrẽ yu'ticu niwĩ: “Cien ajuri trigo ajuri wapamoo'o”, nicu niwĩ. Tojo weegu a'tiro nicu niwĩ: “Ma, mũ'u wapamoorĩ pũrĩ a'ti pũrĩ ni'i. Ochenta ajuri dia'cũ wapayeya”, nicu niwĩ. ⁸ Tojo weecã ĩ'agũ, niyerubucu da'ra-co'terã wiogu ña'agũrẽ cũ weeme'rĩsere masĩgũ, “Mũ'u me'rĩyu'rũapũ”, nicu niwĩ. A'ti mũucocjãrã Õ'acũrẽ ějõpeotirã na cõsere ãpẽrã na weronojõ nirá me'rã me'rĩyu'rũama. Õ'acũrẽ ějõpeorã yu'rũoro me'rĩma, nicu niwĩ Jesú.

⁹ Jesú narẽ a'tiro werecasacu niwĩ:

—Mũsã a'ti nucũcãpũ mũsã cõsere pajasecũorãrẽ añurõ o'owe'oya. Tojo weerã mũsã me'rãcjãrã bocarãsa'a. Be'ro mũsã cõose pe'tica be'ro mũsã ãpẽrãrẽ weeta-mu'que mũmũsepũ niyutojarosa'a. Mũsã weetamu'cãrã mũmũsepũ nirá topure mũsãrẽ põtẽrĩrãsama.

¹⁰ »Cã'rõ na cõose me'rã añurõ wéerã, peje cõose me'rã quẽ'rãrẽ tojota weebosama. ãpẽrã na cã'rõ cõose me'rã queoro weetirã, na peje cõose me'rã quẽ'rãrẽ queoro weetibosama. ¹¹ Mũsã a'ti nucũcã cjase me'rã queoro weeticã, Õ'acũ mũsãrẽ añuse, mũmũse cjasere o'osome. ¹² Mũsã ãpẽrã ye cjasere queoro weewe'e. Tojo weerã mũsã, mũsã ye nibo'quere ñe'esome.

¹³ »Ne ni'cũ pũarãrẽ da'raco'temasĩtisami. Ni'cũrẽ ma'ĩgũ, apĩrẽ ma'itisami. Tojo nicã ni'cũ dutisere yu'tigu, apĩ ye pe'ere yu'rũnu'cãsamĩ. ã'rã weronojõ mũsã niyerure ma'ĩrã, Õ'acũ pe'ere ma'imasĩtisa'a, nicu niwĩ.

¹⁴ Jesú tojo nisere fariseo masã tu'ocãrã niwã. Na niyeru mũripejasebucurã nitjĩarã, cũ ucũsere tu'orã, bujicã'cãrã niwã. ¹⁵ Tojo weecã ĩ'agũ, Jesú narẽ nicu niwĩ:

—Mũsã masã ĩ'orõpũ dia'cũrẽ “Añurã nima” nicã ña'a. Õ'acũ pe'e po'pearũ mũsã weesetisere ĩ'ape'ocã'mi. Masã

ĩ'orõpũ “Añuyũ'rũa'a” nisenõjõrẽ Õ'acũ tũ'satisfami, nicũ niwĩ Jesú.

Õ'acũ dutise, cũ wiogũ nise pe'tisome nise ni'i

¹⁶ Jesú a'tiro ninemocũ niwĩ:

—Juã masãrẽ wãmeyeri masũ nícateropũ Moisé cũ duti'quere, tojo nicã Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã na oja'quere bu'etnocãrã niwã. Tita me'rã ma'ma queti nu'cãcaro niwũ. A'tiro nicaro niwũ. Õ'acũrẽ ějõpeose me'rã dia'cũ cũ wiogũ nirõpũ wa'ano'rõsa'a, nicaro niwũ. Nipe'tirã topũre ɸpũtũ sãjãasĩ'rĩma.

¹⁷ »Õ'acũ Moisére cũu'que queoro wa'arosa'a. Cũ ye queti weremũ'tãrĩ masã na oja'que quẽ'rã queoro wa'arosa'a. Ƴ'muse, a'ti di'ta pe'timicã, Õ'acũ cũ ní'caronõjõ queoro wa'arosa'a, nicũ niwĩ Jesú.

Marãpũtirã, nũmotirã cõ'ase cjasere Jesú ucũ'que ni'i
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸ Apeyere ninemocũ niwĩ:

—Ní'cũ cũ nũmorẽ cõ'a, apegore nũmotigũnojjõ ña'arĩ masũ weronõjõ tojasami. No'o marãpũ cõ'ano'co me'rã nũmotigũ quẽ'rã cũ nũmo nitigo me'rã a'metãrãgũ weronõjõ tojasami.

Jesú peje cũogũ ye quetire, tojo nicã pajasecũogũ Lázaro wãmetigũ ye quetire were'que ni'i

¹⁹ Jesú fariseo masãrẽ a'tiro queose o'ocũ niwĩ:

—Ní'cũ masũ peje cũogũ a'tiro weecũ niwĩ. Añuse su'ti sãña, ma'masu'a, nipe'tise nũmũrĩ bosennũmũrĩ weecũ niwĩ. Te bosennũmũrĩrẽ de'ro nise nipe'tise me'rã añurõ weemũjãcũ niwĩ. ²⁰ Titare ni'cũ pajasecũogũ waro Lázaro wãmetigũ cũ ya wi'i sope pũ'topũ dujimũjãcũ niwĩ. Cũ upũ nipe'tiro cãmi boacũ niwĩ. ²¹ Cũ peje cũogũ ba'aste'quere yapisĩ'rĩgũ seeba'acũ niwĩ. Cũ ye cãmĩrẽ diayiapũta wa'a, ne'rẽcãrã niwã. ²² Ní'cã nũmũ wẽrĩa

wa'acũ niwĩ. Cũ wẽrĩcã, Õ'acũrẽ wereco'terã u'mũsecjãrã Abrahã niró añurõpu cũrẽ miacãrã niwã. Be'ro peje cwo'cu quẽ'rã wẽrĩa wa'acũ niwĩ. Cũrẽ yaacãrã niwã. ²³ Peje cwogũ ña'arã Õ'acũ cũ bu'iri da'reno'cãrã tiropũ wa'acũ niwĩ. Topũ cũ i'amorõgũ, Abrahãrẽ yoaropũ i'acũ niwĩ. Lázaro cũ me'rã nicũ niwĩ. ²⁴ Cũrẽ i'agũ, a'tiro caricũcũ niwĩ: “Abrahã, yũ'ure pajaña'cureya. Yũ'u tiropũ Lázarore o'óya. A'ti, cũ ya omopica me'rã acopũ yoso, yũ'u ñe'merõ yapare yũsũasãjãcã weeato. Yũ'u a'ti me'e pecame'epũre upũtũ waro pi'etigũ weesa'a”, nicũ niwĩ. ²⁵ Abrahã cũrẽ yũ'ticũ niwĩ: “Mũ'u wãcũña. Mũ'u catigũ, añubutiaro nisetiwũ. ã'rĩ Lázaro pe'ema ña'abutiaro wa'awũ. Ni'cãrõacãrẽ cũ a'topũ ejerisãjãse bocami. Mũ'u pe'e pi'etigũ wee'e. ²⁶ Apeyema tja a'tiro ni'i. Ũsãrẽ mũsã tiropũ wa'ata basiowe'e. Decore pajiri copejo ni'i. Tojo weerã mũsã a'to a'tisĩ'rĩrã, ũsã pe'e quẽ'rã topũ wa'asĩ'rĩcã, basiowe'e”, nicũ niwĩ. ²⁷ Cũ tojo nicã tũ'ogũ, peje cwogũ a'tiro nicũ niwĩ Abrahãrẽ: “To pũrĩcãrẽ a'tere weebosaya. Lázarore yũ'u pacũ ya wi'ipũ o'óya. ²⁸ Topũre yũ'u ni'cãmocũrã acabijirãtĩ'i. Topũ wa'a, cũ narẽ ucũgũsami. Tojo weecã, na tũ'o, na quẽ'rã a'to yũ'u pi'etiropũre a'tisome”, nicũ niwĩ. ²⁹ Abrahã cũrẽ nicũ niwĩ: “Na Moisé oja'quere, Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã oja'quere cwosama. Tere bu'e ãjõpeoato”, nicũ niwĩ. ³⁰ Peje cwogũ yũ'ticũ niwĩ: “Abrahã, tojota ni'i, nĩrõ. Wẽrĩ'cũpũ wa'a werecã, ña'arõ na nisetisere dũcayubosama”, nicũ niwĩ. ³¹ Abrahã cũrẽ nicũ niwĩ: “Moisé cũ ní'quere, Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã na ní'quere ãjõpeotirã, wẽrĩ'cũpũ masãa, weregũ wa'acã quẽ'rãrẽ, ãjõpeotisama”, nicũ niwĩ.

17

Āpērārē ña'arō weecā weeticā'ña nise ni'i

(Mt 18.6-7,21-22; Mr 9.42)

¹ Jesús cū bu'erārē a'tiro nicu niwī:

—Āpērārē ña'arō weecā weese ninu'cūrōsa'a, nírō pe'e. Tojo ninu'cūmirō, ña'arō weecā weegunojōrē ña'abutiario wa'arosa'a. ² A'tiro weecā, cūrē nemorō añubosa'a. Ūtāgā pajicja cū wāmūtapū du'teyoo, cūrē dia pajiri maapū doqueñocā, nemorō añubosa'a. Tojo weecā, cū maata wērīa wa'a, yu'ure ějōpeorānojōacārē dojorēnemotibosami. ³ A'tere añurō tu'oña'ña.

»Mu'u acaweregū mu'urē ña'arō weecā, cū tojo weesere wereya. Cū “Tojota weeasu” ni bujaweti ducayucā, cūrē acobojoya. ⁴ Cū sietetiri ni'cā nūmū mu'urē ña'arō weecā, ticusetirita tja mu'urē acobojoye sērīgū a'ticā, acobojoya, nicu niwī.

“Ējōpeose cuorā, a'tiro weeta basio'o” Jesús cū ní'que ni'i

⁵ Jesús bu'erā cūrē a'tiro sērīcārā niwā:

—Ūsārē ějōpeose o'onemoña, nicārā niwā.

⁶ Na tojo nicā tu'ogu, marī wioḡu a'tiro yu'ticu niwī:

—Mostaza pe cā'caperoacā ni'i. Tojo nimirō, yucu pajicju pī'rīsa'a. A'tiro weronojō ějōpeose cāl'rōacā nimicā, a'tigu yucugure a'tiro nimasībosa'a: “A'tore aupīawā'cā, dia pajiri maa decopū pī'rīrō wa'aya”, nimasīsa'a. Mūsā ějōpeocāma, tigu mūsā dutironojōta weebosa'a, nicu niwī.

Āpērārē weetamurā, a'tiro pe'e weeroña'a nise ni'i

⁷ Jesús apeye quē'rārē a'tiro queose o'onemocu niwī:

—No'o mūsā wa'teropū nigū da'raco'tegure cuosami. Da'raco'tegū oteacju cū di'ta se'ecūuca be'ro o wecure co'tēca be'ro wi'ipū dajasami. Cū dajacā, mūsā ne a'tiro nitibosa'a: “Sājātia. Ba'agu a'tia”, nitibosa'a. ⁸ A'tiro pe'e nisa'a: “Ba'asere apoya. Yu'u ba'ari cura yu'u nasenojōrē

miitiacjũ apoyubaque'oya. Yũ'ure ecáca be'ropũ ba'a, sī'rīapa mũ'ua", nibosa'a. ⁹ Mũ'urē da'racote'gũ weeta-mu'que wapa “Mũ'u añurō weearũ” ¿cūrē nisari? Niti-sa'a. ¹⁰ A'te weronojō mūsā quē'rā weeya. Nipe'tise Ō'acũ duti'quere weetu'ajarā, a'tiro niña: “Ūsā da'racoterā mejō nirā ni'i. Ō'acũ ũsārē cūu'que dia'cūrē weearũ”, niña, nicũ niwī Jesú.

Jesú diez cāmi boarārē yũ'rũo'que ni'i

¹¹ Jesú Jerusalēpũ wa'agũ, Samaria, tojo nicā Galilea wāmetise wa'teropũ yũ'rũacũ niwī. ¹² To wa'tero ni'cā macāpũ cū ejari cura ũmua diez cāmi boarā cūrē pōtēricārā niwā. Moisé duti'que cāmi boarārē āpērā wa'teropũ nidutitico niwũ. Tojo weerā yooropũ to-janũ'cā, ¹³ Jesure caricūcārā niwā:

—Jesú, masārē bu'egũ, ũsārē pajaña'cureya, nicārā niwā.

¹⁴ Jesú narē ī'abocagũ, a'tiro nicũ niwī:

—Mūsā pa'ia tiropũ mūsā upũre ī'orā wa'aya, nicũ niwī.

Na ma'apũ wa'ari cura narē cāmi yatipe'tia wa'acaro niwũ. ¹⁵ Ni'cū topũ yatino'cā ī'agũ, Jesú tiro majāmito-jaticũ niwī. Ō'acūrē pūrō e'catise o'ocũ niwī. ¹⁶ Jesú tiro etagũ, cūrē e'catise o'ogũ, di'tapũ paamu'rīque'acũ niwī. Cū tojo weegú Samariacjũ nicũ niwī. ¹⁷ Jesú cū ni'cūrēta ī'agũ, a'tiro nicũ niwī:

—Yũ'u diez cāmi boarārē yũ'rũoapũ. Āpērā waro ¿no'lo wa'ati? ¹⁸ Ā'rī ni'cū judío masũ nitigũ dia'cū Ō'acūrē e'catise o'ogũ, yũ'u tiropũ tojatiapī, nicũ niwī.

¹⁹ Tu'ajanũ'cō, Samariacjūrē nicũ niwī:

—Mũ'u ējōpeotjīagũ, yũ'rũono'apũ. Wā'cānũ'cāña. Mũ'u ya wi'ipũ tojaagusa'a, nicũ niwī.

Jesucristo a'ti turipɯ wioɯ niatje a'tiro wa'arosa'a nise ni'i

(Mt 24.23-28,36-41)

²⁰ Fariseo masã Jesure a'tiro sērītiña'cārã niwã:

—Ō'acũ bese'cu ¿de'ro nicã a'ti turi wioɯ sãjãgúsari? nicãrã niwã.

Narẽ yu'ticu niwĩ:

—Bajuyoropɯ i'ose mejẽta ni'i. ²¹ A'tiro nino'ña marĩrõsa'a. “A'topɯ ni'i. Sõ'opɯ ni'i”, nino'ña marĩrõsa'a. Ō'acũ bese'cu wioɯ nigũ musã wa'teropɯ nitojami, nicu niwĩ.

²² Be'ro Jesú cũ bu'erãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Musã be'ro a'tiro nirãsa'a. “Ūsã Ō'acũ macũ masũ weronojõ uputigu a'tiatje numũrĩrẽ i'asĩ'rĩsa'a”, nirãsa'a. No'lo ni'cã numũnojõrẽ yu'ure i'asĩ'rĩmirã, ne i'asome. ²³ Āpẽrã musãrẽ “Jesú a'titojami. A'to nimi, sõ'lo nimi”, nirãsama. Na tojo nicã, narẽ siru-tuticã'ña. ²⁴ Yu'u Ō'acũ macũ masũ weronojõ uputigu a'tiri numu mujĩpũ mujãtiro pe'e, cũ sãjãarõ pe'e quẽ'rã bupo ya'babi'aro weronojõ nirõsa'a. ²⁵ Yu'u tojo weese dũporo uputu pi'etinígusa'a. A'tocaterocjãrã yu'ure uasome. ²⁶ Yu'u Ō'acũ macũ masũ weronojõ uputigu a'tiri cura dũporocjũpɯ Noé, cũ nícateropɯ wee'caro weronojõ weerãsama. ²⁷ Titapure na ba'a, sĩ'rĩ, omocã dũ'te, na põ'rã numiarẽ numisocãrã niwã. Tere Noé cũ yucusujopɯ sãjãarĩ curapɯ weetuocãrã niwã. Be'ro dia mirĩ, narẽ miope'ocã'caro niwũ. ²⁸ Lot nícatero quẽ'rãrẽ mejãrõta weecãrã niwã. Ba'a, sĩ'rĩ, duumujã, duamujã, otesere ote, wi'serire weecãrã niwã. ²⁹ Lot Sodomarẽ wijaca numũrẽ acoro weronojõ ti macãcjãrãrẽ pecame'e, tojo nicã asise peri burupejacaro niwũ. Narẽ wẽjẽpe'ocã'caro niwũ. ³⁰ Yu'u Ō'acũ macũ masũ weronojõ uputigu a'tiri curare mejãrõta weerãsama.

³¹ »Ti n̄m̄m̄ nicā ni'cū wi'i d̄posārī opa sirap̄m̄ soo pesaḡunojō po'peap̄m̄ cjasere sājāa d̄retimigū, diacjū wa'ato. Apī no'lo wesep̄m̄ tō'ogū cū ya wi'ip̄m̄ majāmi-tojaticā'to. ³² Lot n̄mo ní'core wācūña. Cómāricā macāp̄m̄ majāmiī'atōrōmigō, moa tuturo dojonū'cāco niwō. ³³ Yū'ure ējōpeose me'rā ña'arō yū'r̄sī'rītigu, yū'ure ējōpeodu'uḡunojō pecame'ep̄m̄ bu'iri da're bajuriono'gūsami. Apī wējēsere uiti, yū'ure ējōpeonu'cūḡunojō yū'ū me'rā catinu'cūgūsami.

³⁴ »M̄sārē wereḡuti. Tojo wa'atji ñami nicā, p̄arā ni'cā camap̄m̄ pesarā, ni'cū yū'ure ējōpeoḡm̄ miano'gūsami. Apī yū'ure ējōpeotigu tojagūsami. ³⁵ P̄arā numia ni'cārō me'rā ojoca ār̄ūarā, ni'cō yū'ure ējōpeogo miano'gōsamo. Apego yū'ure ējōpeotigo tojagōsamo. ³⁶ P̄arā ni'cārō me'rā wesep̄m̄ nirā ni'cū yū'ure ējōpeoḡm̄ miano'gūsami. Apī yū'ure ējōpeotigu tojagūsami.

³⁷ Jesús tojo nisere t̄'orā, cū bu'erā sērītiña'cārā niwā:

—Īsā wioḡm̄, ¿no'op̄m̄ wa'arosari a'te? nicārā niwā.

Cū yū'ticū niwī:

—Apīnojō wa'icū boacā, yuca maata masī, wījīwā'cāsama. Tojo wa'acā ī'arā, “Apīnojō boapī”, ni masī'i. A'te weronojō yū'ū a'ticā, masā masīrāsama, nicū niwī.

18

Jesú wapewio me'rā queose o'o'que ni'i

¹ Jesús cū bu'erārē a'tiro weeya nīgū, queose me'rā werēcū niwī. Narē du'ucūurō marīrō, b̄jawetiro marīrō ñubuenu'cūdutigu a'te queosere o'ocū niwī.

² A'tiro nicū niwī:

—Ni'cā macāp̄m̄ ni'cū beseri masū uamū Ō'acūrē ējōpeotigu, āpērārē ne wācūma'atigu nisami. ³ Ti

macãpũreta tja ni'cõ numio wapewio nisamo. Co beseri masũ tiropũ besedutigo wa'amũjãmisamo. Core ï'atu'tigure bul'iri da'redutigo tojo weesamo. ⁴ Yoacã pejetiri beseri masũ core weetamusĩ'rĩtisami. Be'ro a'tiro wãcũsami: “Yũ'u Õ'acũrẽ ãjõpeowe'e, ãjõpeogu. Ne ãpẽrã quẽ'rãrẽ ‘Na nima,’ ni ãjõpeowe'e. ⁵ Tojo nemicã, a'tigo wapewio yũ'ure na'irõ caribomo nĩgũ, core weetamugũti. Yũ'u co caribocã ãanemotisa'a majã. Yũ'u core põtẽotibosa'a majã”, nisami, nicũ niwĩ Jesú.

⁶ Be'ro tja marĩ wioogu Jesú werenemocu niwĩ:

—Beseri masũ ña'agũ wee'quere wãcũña. Cũ ña'agũ nimigũ, wapewio weetamuduti'quere weesami. ⁷ Tojo nicãma, ¿Õ'acũ to pũricãrẽ cũ bese'cãrãrẽ ñamirĩ, ãmũcori cũrẽ sãrĩnu'cũrãrẽ weetamutisari? ¿Na sãrĩ'quere yoogosari? ⁸ Mũsãrẽ weregutĩ. Ne yoogoro marĩrõ na sãrisere yũ'tisami. Cũ tojo yũ'timicã, yũ'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigu a'ti turipũ apaturi a'tiri curare ¿masã ãjõpeose cãorãsari yujupũ? nicũ niwĩ.

Jesú fariseo masũ me'rã, tojo nicã niyeru wapaseebosari masũ me'rã queose o'o'que ni'i

⁹ Jesú “A'tiro ni'i” nirãnojõrẽ masĩdutigu apeye queose me'rã werenemocu niwĩ. Na “Ãpẽrã yũ'rũoro ãsã añurã ni'i”, nisama. Tojo “Añurã ni'i” nĩrã, ãpẽrãrẽ tojo ï'acõ'asama. Nanojõrẽ masĩdutigu a'te queosere o'ocu niwĩ. A'tiro nicũ niwĩ:

¹⁰ —Puarã ãmua Õ'acũ wi'ipũ ñubuerã sãjãacãrã niwã. Ni'cũ fariseo masũ nicũ niwĩ. Apĩ pe'e romano masã wioogu niyeru wapaseebosari masũ nicũ niwĩ. ¹¹ Fariseo masũ nu'cũ ï'amorõ, Õ'acũrẽ ñubuegu, a'tiro nicũ niwĩ: “Õ'acũ, yũ'u ãpẽrã weronojõ ña'agũ niwe'e. Tojo weegu mũ'urẽ e'catise o'o'o. Na yajari masã, ña'arĩ masã nũmotimirã ãpẽrã numia me'rã a'metãrãbajaque'atirã weronojõ niwe'e. Ne cã'rõ sĩ'i romano masã wioogu

niyeru wapaseebosari masũ weronojõ niwe'le. ¹² Yũ'u ni'cã semanarẽ pũa nũmũ ba'atimigũ, be'ti ñubuenũcũ'u. Yũ'u cien apeyenojõ wapata'agũ, diez yũ'u wapata'asere mũ'urẽ o'o'o", nicũ niwĩ. ¹³ Wapaseeri masũ pe'le ne sãjãarõpũ tojanũcã, ñubuecũ niwĩ. Ne cã'rõ u'muarõpũ ñ'amorõma'aticũ niwĩ. Cũ weronojõ o'ogũ, yũ'u bu'iriti-sa'a nígũ, cũ cutiروه paacũ niwĩ. A'tiro nicũ niwĩ: "Õ'acũ, yũ'u ña'agũ nisa'a. Yũ'ure pajaña'ña", nicũ niwĩ.

¹⁴ Te queosere wéréca be'ro Jesú a'tiro nicũ niwĩ:

—Musãrẽ weregũti. Wapaseeri masũ Õ'acũ me'rã añurõ apotojagũpũ cũ ya wi'ipũ dajatojaacũ niwĩ. Fariseo masũ pe'le tojo weeticũ niwĩ. A'tiro ni'i. Cũ basu, "Yũ'u ãpẽrã yũ'rũoro ni'i" ni tũ'oña'gũnojo Õ'acũ cũrẽ mejõ nigũ tojacã weegũsami. No'o "Yũ'u ãpẽrã yũ'rũoro ni'i" ni tũ'oña'tigũ pe'ere Õ'acũ ãpẽrã yũ'rũoro tojacã weegũsami, nicũ niwĩ.

Jesú wĩ'marãrẽ ñapeo sërĩbosa'que ni'i

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Apeye quẽ'rãrẽ masã wĩ'marãrẽ Jesú tiropũ ñapeo-dutirã miacãrã niwã. Tojo weecã ñ'arã, narẽ miarãrẽ Jesú bu'erã tu'ticãrã niwã. ¹⁶ Na tojo nicã ñ'agũ, Jesú cũ bu'erãrẽ pijiocũ niwĩ:

—Wĩ'marãrẽ yũ'u tiro a'ticã du'uo'oya. Narẽ cã'mota'aticã'ña. Wĩ'marã marĩnojoẽ añurõ ãjõpeoma. ãpẽrã quẽ'rã wĩ'marã weronojõ yũ'ure ãjõpeorã yũ'u pacũ wioгũ nirõpũ wa'arãsama. ¹⁷ Musãrẽ diacjũta nigũti. ã'rã weronojõ yũ'ure ãjõpeotigũnojo ne cã'rõ yũ'u pacũ nirõpũ wa'asome, nicũ niwĩ.

Ma'mũ peje cũogũ Jesú me'rã ucũ'que ni'i

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Be'ro ni'cũ judío masã wioгũ Jesure sërĩtiña'cũ niwĩ:

—Mu'u masārē bu'egu añugũ ni'i. ¿Yu'u ñe'enojō weegusari catinu'cūatjere bocasi'rīgũ? nicu niwī.

¹⁹ Jesús cūrē nicu niwī:

—¿De'ro weegu yu'ure “Añugũ ni'i,” niti? ¿Mu'u tojo nisere tu'omasīti? Ni'cūta añugũ nimi. Cũ Ō'acũ nimi.

²⁰ Mu'u Ō'acũ dutise cū'quere masīsa'a. “Apī nūmorē a'metārāticā'ña. Masārē wējēcō'aticā'ña. Yajaticā'ña. Āpērā ye cjasere nisooticā'ña. Mu'u pacu, mu'u pacore ējōpeoya”, ni'i, nicu niwī.

²¹ Cũ tojo nicā tu'ogu, Jesure nicu niwī:

—Yu'u wī'magūpūta a'tere queoro weemujātiwū.

²² Cũ tojo nicā tu'ogu, Jesús nicu niwī:

—Mu'urē apeyenojōacā du'sa'a yujuru. Mu'u cūosere duape'ocjũ wa'aya. Te dua'que wapare pajasescūorārē o'oya. Tojo weegu mu'u u'mūserpūre peje añuse cūogusa'a. Tu'ajanu'cō, yu'ure sirutuya, nicu niwī.

²³ Cũ tojo nicā tu'ogu, peje cūogu nitjīagũ cū cūosere ma'iyu'ruḡu, bujawetiyu'ruacu niwī. ²⁴ Tojo weecā ī'agũ, Jesús nicu niwī:

—Peje cūorārē Ō'acũ wiogu nirōpu u'mūserpu wa'acā, díasa ni'i. ²⁵ Wa'icu cameyo wāmetigū awiga yuta da pī'osōrōrī pepū sājāa yu'rūtērīcā, díasa ni'i. Yu'u pacu wiogu nirōpu peje cūorā wa'acā pe'ema, totā nemorō díasa'a, nicu niwī.

²⁶ Cũ tojo nisere tu'orā, masā a'tiro nicārā niwā:

—To pūrīcārē ¿noanojō pe'e Ō'acũ tiropū wa'amasīrāsari?

²⁷ Jesús narē nicu niwī:

—Masā na basu weetutuase me'rā yu'rūmasītisama. Ō'acũ pūrīcārē basio'o. Cūma ne apeyenojō weeta basiotise marī'i.

²⁸ Cũ tojo nicā tu'ogu, Pedro nicu niwī:

—Wioḡu, ūsā pūrīcā ūsā cūosere du'ucūu, mu'urē sirutuwū.

²⁹ Tojo nicã tu'ogu, Jesú yu'ticu niwĩ:

—Diacjũta nigũti. No'o nigũnojõ, yé quetire werese bu'iri cũ ya wi'ire, cũ pacusumãarẽ, cũ acawererãrẽ, cũ numorẽ, cũ põ'rãrẽ du'ucũuwã'cãgũnojõrẽ a'tiro wa'arosa'a. ³⁰ A'ti nucũcãpũre cũ cu'o'que nemorõ bocanemogũsami. Be'ropũ quẽ'rãrẽ Ô'acũ me'ra nin-u'cũgũsami, nicũ niwĩ.

Jesú cũ wẽriatjere apaturi werenemo'que ni'i

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Jesú cũ bu'erã docere na se'sarore pijio, narẽ nicũ niwĩ:

—Ni'cãrõacã marĩ Jerusalépu wa'arã wee'e. Topũ nipe'tise Ô'acũ ye queti ojamũ'tãrĩ masã na yu'u Ô'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũre ojayu'que wa'arosa'a. ³² Na yu'ũre ape di'tacjãrã wiorãrẽ o'o, yabi bujicã'a, ña'arõ ucũ, u'seco e'opeorãsama. ³³ Yu'ũre tãrã, be'ro wẽjẽrãsama. Na tojo weemicã, i'tia numũ be'ro masãgũsa'a, nicũ niwĩ.

³⁴ Cũ bu'erã a'tiro nisere ne tu'omasĩticãrã niwã. Ô'acũ narẽ tere tu'omasĩcã weeticũ niwĩ. Tojo weerã cũ tojo nisere tu'omasĩticãrã niwã.

Jesú ni'cũ caperi bajuno'tigũ Jericócjũrẽ yu'rũo'que ni'i

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jesú Jericó pu'to nirĩ cura ni'cũ caperi bajuno'tigũ ma'a sumutorũ niyeru sãrĩdujicũ niwĩ. ³⁶ Cũ pãjãrã masã wa'acã tu'oña'gũ, to nirãrẽ “¿De'ro wa'ati?” ni sãrĩtiña'cu niwĩ.

³⁷ Na yu'ticãrã niwã:

—Jesú Nazarecjũ yu'rũagu weemi, nicãrã niwã.

³⁸ Na tojo nicã tu'ogu, caricũmajãcũ niwĩ:

—Jesú, Davi pãrãmi nituriagu, yu'ũre pajaña'ña, nicũ niwĩ.

³⁹ Tojo nicã tu'orã, cû pu'to yu'ruarã “Caricũticã'ña”, ni tu'ticãrã nimiwã. Na tojo nicãta, cû pe'le nemopeocã'cu niwĩ:

—Davi pãrãmi nituriagu, yu'ure pajaña'ña, nicu niwĩ.

⁴⁰ Tojo nicã tu'ogu, Jesú tojanu'cã, ãpêrãrê cû tiropu miitiduticu niwĩ. Cû pu'to ejacã, cûrê sêritiña'cu niwĩ.

⁴¹ —¿De'ro yu'u weecã uasari? nicu niwĩ.

Caperi bajuno'tigu yu'ticu niwĩ:

—Wiogu, yu'ure caperi bajucã uasa'a.

⁴² Jesú cûrê nicu niwĩ:

—Jau. Ì'agũsa'a. Mu'u yu'ure êjõpeoapu. Tojo weegu yu'ruono'toja'a, nicu niwĩ.

⁴³ Cû tojo nirĩ curata cû caperire ì'acu niwĩ. Be'ro Jesure sirutu, Õ'acũrê e'catise o'ocu niwĩ. Nipe'tirã cûrê tojo wa'acã ì'a'cãrã quẽ'rã Õ'acũrê e'catise o'ocãrã niwã.

19

Jesú Zaqueore ì'aboca'que ni'i

¹ Jesú caperi ì'atigure yu'ruõca be'ro Jericõpu sãjãa yu'ruwã'cãcu niwĩ. ² Topu ni'cũ peje cuogu nicu niwĩ. Cû Zaqueo wãmetigu romano masã wioгурe wapaseebosari masã wioгу nicu niwĩ. ³ Cû Jesure ì'asĩ'ricu nimiwĩ. Cû u'muatiguacã nitjãgũ, pãjãrã masã niyucã, ì'aticu niwĩ. ⁴ Tojo weegu Jesure ì'asĩ'rigũ, cû yu'ruatjopu omawã'cãcu niwĩ. Omawã'cã, ni'cũ yucu sicómoro wãmeticjuru mũjãpejacu niwĩ. ⁵ Jesú cû docapu yu'ruagu, cûrê ì'amorõ, a'tiro nicu niwĩ:

—Zaqueo, quero dijabatibaque'oya. Ni'cãcãrê mu'u ya wi'ipu tojánigũti, nicu niwĩ.

⁶ Tojo weegu Zaqueo sojaro me'rã dijati, Jesure e'catise me'rã põtêrigũ wa'acu niwĩ. ⁷ Jesú tojo weesere ì'arã, nipe'tirã a'tiro ucjacãrã niwã:

—Jesú ni'cũ ña'arõ weesebucũ ya wi'ipũ wa'ami, nicãrã niwã. ⁸ Be'ro cũ ya wi'ipũ Zaqueo wã'cãñũ'cã, marĩ wiogũre a'tiro nicũ niwĩ:

—Yũ'ũ wiogũ, tu'oya. Pajasecũorãrẽ yũ'ũ cõosere deco me'rã ducawaaguti. No'o yũ'ũ ãpẽrãrẽ nisoose me'rã ya-jáca be'ro nicã, ba'paritisetiri narẽ yũ'ũ yaja'que nemorõ wiaguti, nicũ niwĩ.

⁹ Jesú tere tu'ogũ, cãrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Ni'cãcã me'rã mu'ũ, mu'ũ ya wi'icjãrã ña'arõ wee'-quere yũ'rũono'o. Mu'ũ quẽ'rã ãpẽrã yũ'ũre ëjõpeorã weronojõta Abrahã pãrãmerã nituriagu ni'i. ¹⁰ Yũ'ũ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũ bajuduti'cãrã mu'ũ weronojõ nirãrẽ a'ma, yũ'rũogũ a'tigũ weewũ, nicũ niwĩ.

*Jesú masãrẽ niyeru kujiri me'rã queose o'o'que ni'i
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Jesú Zaqueore ucũcã, masã tu'ocãrã niwã. Cũ Jerusalé pu'topũ nicã Ì'arã, “Maata Jesú wiogũ sãjãgũsami”, wãcũcãrã nimiwã. ¹² Na tojo wãcũsere masĩgũ, ni'cã queose me'rã narẽ werecũ niwĩ. A'tiro nicũ niwĩ:

—Ni'cũ masũ cũ wiogũ sãjãti dũporo yoaro ape di'tapũ wa'a wa'asami. Cũrẽ wiogũ sõ'õca be'ropũ dajato-jaasami tja. ¹³ Cũ wa'ase dũporo diez cãrẽ da'raco'terãrẽ pijiosami. Narẽ nãnũcũ niyeru pajiro wapatiri kujire o'osami. Ti kujire o'ogũ, a'tiro nisami: “Téé yũ'ũ dajari curapũ a'ti cuji me'rã apeyenojõ duu, dua wapata'aya”, nisami. ¹⁴ Wiogũ sãjãcjũ ya di'tacjãrã waro pe'e cãrẽ ãtisama. Tojo weerã ãpẽrã masãrẽ a'tiro nidutio'osama. “Cũrẽ ãsã wiogũ sãjãrõãtisaa'a”, nisama. ¹⁵ Na tojo nimicã, wiogũ sõrõno'sami. Be'ro cũ ya di'tapũ dajatojatasami. Topũ tojatagũ, cũ niyeru kujiri o'o'cãrãrẽ pijiosami. “¿Niyeru no'ocã'rõ wapata'apari nãnũcũ?” ni masĩs'ĩrĩgũ tojo weesami. ¹⁶ Cũ tiropũ etamũ'tãgũ, a'tiro

nisami: “Wioꝝ, mʉ'u o'óca cuji nemorõ apeye diez cujiri wapata'anemoapʉ”, nisami. ¹⁷ Wioꝝ cūrẽ yu'tisami: “Añurõ weepã. Mʉ'u da'raco'tegʉ añugũ ni'i. Yu'u cã'rõacã cūu'que me'rã mʉ'u queoro weepã. Tojo weegʉ mʉ'urẽ diez macãrĩ wioꝝ sörögũti”, nisami. ¹⁸ Be'ro apĩ cū tiroꝝ wa'asami tja: “Wioꝝ, mʉ'u niyeru o'óca cuji me'rã apeye ni'cãmocʉse cujiri wapata'anemoapʉ”, nisami. ¹⁹ Cū quẽ'rãrẽ a'tiro yu'tisami: “Mʉ'urẽ ni'cãmocʉse macãrĩ wioꝝ sörögũti”, nisami. ²⁰ Be'ro apĩ a'ti, cūrẽ nisami: “Wioꝝ, mʉ'u ya niyeru cuji a'ti cuji ni'i. Su'tiro casero me'rã oma nʉrõcã'wũ. ²¹ Mʉ'u tutuaro da'radutiri masũ niwũ. Tojo weegʉ mʉ'urẽ uiwũ. Āpẽrã na da'rase me'rã wapata'awũ. Mʉ'u ote-timigũ, dʉcatino'wũ”, nisami. ²² Tere tu'ogʉ, wioꝝ cūrẽ nisami: “Mʉ'u da'raco'teri masũ queoro weetiwũ. Mʉ'u ucũse me'rã mʉ'u ña'arõ wee'quere beseno'toja'a. Mʉ'u yu'u da'rase tutuasere masĩapã. Yu'u ãpẽrã da'rase wapa wapata'asere, yu'u otetimigũ dʉcatino'sere masĩapã. ²³ Masĩmigũ, to pũrĩcãrẽ ¿de'ro weegʉ yé niyerure niyeru nʉrõrĩ wi'ipʉ bʉcʉanemodutigʉ cūtiati? Yu'u mʉ'u cūcã, dajagʉ, ti wi'ipʉ cūñarõ mujã'que me'rã ñe'boapã”, nisami. ²⁴ Be'ro topʉ nirãrẽ a'tiro nisami: “Ni'cã cuji cʉogʉre ã'ma, apĩ diez cʉogʉ pe'ere o'oya”, nisami. ²⁵ Cū tojo nicã, na a'tiro nisama: “Wioꝝ, cū diez cujiri cʉotojami”, nisama. ²⁶ Tere tu'ogʉ, wioꝝ “Musãrẽ weregati. No'o peje cʉogʉre nemorõ o'ono'rõsa'a. Apĩ moogũ pe'ere cū cʉomi'queacãpʉreta ã'mape'ocã'no'gũsami”, nisami. ²⁷ “Apeyema yu'ure wioꝝ sãjãcã ʉati'cãrãrẽ a'topʉ miitia. Miiti, yu'u i'orõꝝ wẽjẽña”, nisami, ni queose werecʉ niwĩ Jesú. Tere nígũ, ʉ'mʉseꝝ mujãca be'ro apaturi a'tigʉ, masãrẽ besegusa'a nígũ, tojo nicʉ niwĩ.

Jesú Jerusaléꝑu sājāa'que ni'i
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Jesú queose me'rā masārē wéréca be'ro Jerusaléꝑu wa'acu niwī. ²⁹ Topu wa'agu, Betfagé, Betania wāmetise macārīꝑu ejase dūporo cū bu'erā p̄arārē a'tiro ni o'ócū niwī. Te macārī ūrūgū Olivo wāmeticjū tīropu nicaro niwū.

³⁰ Cū bu'erārē nicu niwī:

—Si macā marī pōtēorō nirī macāꝑu wa'aya. Topu ejarā, mūsā ni'cū burro wī'magū du'tenu'cō'cure bocaekarāsa'a. Cū ne ni'cāti pesano'ña marīgū nigūsami. Cūrē pāa, miitia. ³¹ No'o ni'cū mūsārē “¿De'ro weerā pāati?” nicā, “Ūsā wioꝑu ūami”, niña, nicu niwī.

³² Na cū duti'caronojōta weecārā niwā. Topu ejarā, cū nī'caronojōta wa'acaro niwū. ³³ Na cū burrore pāarī cura cū wiorā narē sērītiña'cārā niwā:

—¿De'ro weerā cūrē pāati? nicārā niwā.

³⁴ Na yu'ticārā niwā:

—Ūsā wioꝑu ūami, nicārā niwā.

³⁵ Be'ro cūrē Jesú tiro miacārā niwā. Burro bu'ipure na ye su'ti bu'icjasere tuweepecārā niwā. Tojo wéeca be'ro Jesure cū bu'ipū miipeocārā niwā. ³⁶ Jesú cū pesawā'cārī cura masā cūrē ējōpeorā, na ye su'ti bu'icjasere ma'apu sēeocūucārā niwā. ³⁷ Jesú ūrūgū Olivo wāmeticjū tīropu dijari cura a'tiro weecārā niwā. Nipe'tirā cū bu'esere siruturā, e'catise me'rā caricūnu'cācārā niwā. Jesú wee'ocā ī'a'quere wācūrā, Ō'acūrē e'catipeorā, caricūcārā niwā.

³⁸ A'tiro nicārā niwā:

—Ō'acū o'ócū marī wioꝑure añurō wa'ato. Ū'mūseꝑure e'catise niyu'rūato. Nipe'tirā Ō'acūrē “Añubutiami” ni e'catise o'oato, nicārā niwā.

³⁹ Na caricūcā tu'orā, ni'cārērā fariseo masā topu nirā Jesure a'tiro nicārā niwā:

—Masārē bu'egũ, ā'rā mu'urē siruturārē di'tamarīdu-tiya, nicārā niwā.

⁴⁰ Na tojo nicā, Jesú yu'ticu niwī:

—Na di'tamarīcāma, Ō'acū yu'ure e'catise o'odutigũ a'te ūtāperire caricūcā weebosami, nicu niwī.

⁴¹ Jesú Jerusalé tironu ejagu, ti macārē ī'agũ, uticu niwī.

⁴² A'tiro nicu niwī:

—Jerusalécjārā, Ō'acū musārē yu'ruosī'rīmiami. Cā'rō ni'cācārē cū yu'ruosere tu'omasīcā, añuboapā. Musā pe'e yu'ure uawe'e. Tojo weerā yu'ruono'some. Musā yu'ruono'bo'quere du'utoja'a. ⁴³ Be'ro pi'etise numurī a'tirosa'a. Te numurīrē musārē ī'atu'tirā a'ti macācjārārē wijadutitirā ni'cā sārīrōjo weebi'ato'orāsama. Na be'toanu'cā, nipe'tise pā'rērīpu cā'mota'arāsama. ⁴⁴ Nipe'tise musā yere cō'adijope'orāsama. Musārē, musā pō'rārē wējēpe'orāsama. A'ti macā cjase wi'seri matōdijono'rōsa'a. Yu'ũ Ō'acū macū musārē yu'ruogu a'ticā uatiwu. Te ye bu'iri tojo wa'arosa'a, nicu niwī Jesú.

*Jesú Ō'acū wi'ipu duarārē cō'awīrō'que ni'i
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)*

⁴⁵ Jesú Jerusalēpu ejagu, Ō'acū wi'ipu sājāacu niwī. Topu Ō'acūrē ūjūamorōpeotjere duarārē cō'awīrōcu niwī. ⁴⁶ Narē cō'awīrōgũ, a'tiro nicu niwī:

—Ō'acū ye queti ojāca pūrīpu a'tiro ojano'wũ: “Ya wi'i 'Ñubueri wi'i ni'i', nino'ca wi'i ni'i.” Musā pe'e queoro weetiapā. Yajarā ya wi'ire weronojō tojacā weepā, nicu niwī Jesú.

⁴⁷ Nipe'tise numurī Jesú masārē Ō'acū wi'ipu bu'ecu niwī. Cū tojo weecā, pa'ia wiorā, āpērā Moisé oja'quere bu'eri masā, ti macā wiorā quē'rā “Cūrē ¿de'ro wee wējērōuati?” nicārā niwā. ⁴⁸ Masā Jesú weresere tu'otu'sayu'ruacārā niwā. Tojo weerā wiorā pe'e cūrē

de'ro weemasĩticārã niwã. Masã ũsã me'rã uabosama nĩrã, wějẽmasĩticārã niwã.

20

*Jesure “¿Noa dutiro me'rã weesetiti?” nĩ'que ni'i
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)*

¹ Ape nũmũ Jesú Ő'acũ wi'ipũ masārẽ bu'égũ, cũ masārẽ yũ'ruose quetire werecu niwĩ. Topũ pa'ia wiorã, ãpẽrã Moisé oja'quere bu'eri masã, judfo masã bucũrã me'rã Jesú tiro wa'acãrã niwã. ² Cũrẽ sěrĩtiña'cãrã niwã:

—Wereya. ¿De'ronojõ dutise me'rã mũ'ũ weesere tojo weeti? ¿Noa mũ'ũrẽ tojo weedutigũ dutise o'oati? nicãrã niwã.

³ Tojo nicã tũ'ogũ, Jesú narẽ nicũ niwĩ:

—Yũ'ũ quẽ'rã mũsārẽ sěrĩtiña'megũti. Yũ'tiapa. ⁴ ¿Noa Juãrẽ wãmeyedutigũ o'ópari? ¿Ő'acũ o masã o'ópari? nicũ niwĩ.

⁵ Cũ tojo nicã tũ'orã, na se'saro a'merĩ ucũcãrã niwã:

—¿De'ro marĩ yũ'tirãsari? Marĩ “Ő'acũ o'ócu niwĩ” nicãma, “To pũrĩcãrẽ ¿de'ro weerã Juãrẽ ějõpeotiri?” nigũsami. ⁶ Marĩ “Masã cũrẽ o'ócãrã niwã” nicã quẽ'rãrẽ, nipe'tirã masã marĩrẽ ũtãperi me'rã doquewějẽrãsama. Na a'tiro ějõpeoma. “Juã Ő'acũ ye quetire weremũ'tãrĩ masũ niwĩ”, ni ějõpeoma, nicãrã niwã.

⁷ Tojo weerã a'tiro yũ'ticãrã niwã:

—Masĩtisa'a. Noa Juãrẽ wãmeyedutigũ o'óro o'ópã, nicãrã niwã. ⁸ Tojo nicã tũ'ogũ, Jesú narẽ nicũ niwĩ:

—Yũ'ũ quẽ'rã mũsārẽ “A'te dutiro me'rã a'tere tojo wee'e”, ni werewe'e, nicũ niwĩ.

*Da'raco'terã queoro weeti'que ni'i
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)*

⁹ Be'ro Jesú masārẽ a'tiro queose o'ocũ niwĩ:

—Ni'cũ masũ cũ ya di'tapũ ʉ'se otesami. Tu'ajanũ'cõ, ăpěrărē ti wesere co'tedutigũ cũusami. Narē cũ ya di'tare da'rase wapa “Tocã'rõ yũ'ure ʉ'se wiapa”, ni-wã'cāsami. Be'ro ape di'tapũ yoacã nigũ wa'asami. ¹⁰ ʉ'se ducaturitero nirĩ cura ni'cũ cūrē da'raco'tegũre ʉ'se nirõpũ ĩ'adutigũ o'ósami. Cūrē o'ógũ, “Yé di'ta da'rarărē yé ʉ'sere sěrĩgũ wa'aya”, nisami. Cũ topũ ejacã, ti wese da'rarã cūrē ñe'e, paasama. Ne cã'rõ o'otimirã, cūrē o'ótõrõsama. ¹¹ Be'ro ti wese wiogũ apĩ cūrē da'ra-co'tegũre o'ósami tja. Cũ quẽ'rărē ña'arõ bujicã'a, ʉputũ paa, ñe'enojõ marĩgũ tojatacã weesama. ¹² Be'ro ti wese wiogũ apĩrē o'ónemosami tja. Da'raco'terã cũ quẽ'rărē mejãrõta weesama. Cūrē cãmida're, ti wese sumutopũ cõ'acã'sama.

¹³ »Be'ro majã ti wese wiogũ “¿De'ro weegũsari yũ'ũ?” nisami. “Yũ'ũ macũ ʉputũ maigũrē o'óguti. Apetero weerã cūrē wiopesase me'rã ĩ'abosama”, nimisami. ¹⁴ Wiogũ macũ topũ etacã ĩ'arã, na a'merĩ nisama: “Ã'rĩta nimi be'ropũ a'ti wesere ñe'eacjũ. Ma, cūrē wějẽrã. Be'ro a'ti wese marĩ ya wese tojarosa'a”, nisama. ¹⁵ Tojo weerã cūrē ñe'e, ti wese sumutopũ miaa, cūrē wějẽcõ'asama, ni werẽcũ niwĩ Jesú.

Be'ro Jesú masãrē sěrĩtiña'cũ niwĩ:

—To pũrĩcãrē ti wese wiogũ ¿de'ro weegũsari narē? ¹⁶ A'tiro weegũsami. Cũ a'ti, cũ ye di'ta da'rarărē wějẽcõ'ape'ogũsami. Be'ro ăpěrărē ti di'tare o'ogũsami, nicũ niwĩ.

Jesú tojo nicã tũ'orã, a'tiro nicãrã niwã:

—Õ'acũ tojo wa'asere cã'mota'ato, nicãrã niwã.

¹⁷ Be'ro Jesú narē ĩ'a, nicũ niwĩ:

—To pũrĩcãrē ¿de'ro nisi'rĩrõ weeti Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ nise? A'tiro ni'i:

Ëtã pjĩrĩ me'rã wi'li yeeri masã ni'cã pjĩ na uatica pjĩrẽ
cõ'arãsama.

Na cõ'áca pjĩ me'rã ãpẽrã pe'e añurõ tutuari wi'li
yeenu'cãmujãsama, niwũ.

¹⁸ No'lo tiga bu'ipũ burupejagunojõ mutõdijono'gũsami.
No'lo tiga pe'e cũ bu'ipũ doquepejacãma, añuse po'capũ
wa'agusami, nicu niwĩ. Tojo nígũ, cãrẽ uatirã be'ropũ
bu'iri da'reno'rãsama nígũ, tojo nicu niwĩ.

*Jesure bu'iri bocasĩ'rĩrã weesoose me'rã na sãrĩtiña'que
ni'i*

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.13-17)

¹⁹ Pa'ia wiorã, ãpẽrã Moisé oja'quere bu'eri masã cũ tojo
nirĩ curata Jesure ñe'esĩ'rĩcãrã nimiwã. Te queose me'rã
Jesú ãsãrẽta ucũgũ weesami nírá, tu'omasĩcãrã niwã.
Tojo weerã cãrẽ ñe'esĩ'rĩmirã, masãrẽ uirã, weemasĩticãrã
niwã. ²⁰ ãpẽrã ñ'adu'tiri masãrẽ nisoodutio'ocãrã niwã.
Na Jesure mejẽcã nicã tu'osĩ'rĩcãrã niwã. “Te me'rã
‘Bu'iri cuomi’ ni, wiogũpũre weresãta basiorosa'a”, nicãrã
niwã. Wiogũ Jesure bu'iri da'leri wi'ipũ sõrõcã uarã, tojo
weecãrã nimiwã. Añurã, diacjũ ucũrã weronojõ nisoocãrã
niwã. ²¹ Tojo weerã Jesú tiro wa'a, sãrĩtiña'cãrã niwã:

—Masãrẽ bu'egu, mũ'u diacjũ ucũsere ãsã masĩ'i.
Masãrẽ diacjũ cjasere bu'e'e. ãpẽrã “Wiorã nima” nirõ
marĩrõ nipe'tirãrẽ ni'cãrõnojo ñ'a'a. Õ'acũ ye cjasere
diacjũ bu'eme'rĩcã'a. ²² ãsãrẽ wereya. Romano masã
wiogũre cũ niyeru wapaseesere wapayecã, marĩrẽ dutise
¿añuti, o ña'a nitine? ni sãrĩtiña'cãrã niwã.

²³ Jesú pe'e na ña'arõ weesĩ'rĩse me'rã sãrĩtiña'cã ñ'a-
masĩcã'cu niwĩ. Tojo weegu a'tiro nicu niwĩ:

²⁴ —Ni'cã cuji niyeru cuji miitia. ¿Noa queose, noa
wãme wã'ñati? nicu niwĩ.

Na a'tiro yu'ticãrã niwã:

—César, romano masã wioꝝ queose, cū wãme wã'ña'a, nicãrã niwã.

²⁵ Tojo nicã tu'ogꝝ, Jesú narẽ yu'ticꝝ niwĩ:

—To pũricãrẽ romano masã wioꝝ wapayedutisenojõrẽ cãrẽ o'oya. Ô'acũ ye pe'ema cãrẽ o'oya. Cũ weedutisere weeya, nicꝝ niwĩ.

²⁶ Jesure masã tu'oropꝝ mejẽcã ucũcã weemasĩticãrã niwã. Cũ pe'e cũ ucũse me'rã, cũ yu'tise me'rã mejõ ï'amarĩamũjãcã weecu niwĩ. Masã cũ tojo weecã, di'tamarĩamũjãcãrã niwã.

*Masã wẽrĩca be'ro masãsere Jesure sẽrĩtiña'que ni'i
(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)*

²⁷ Be'ro ãpẽrã pa'ia saduceo masã Jesú tiro wa'acãrã niwã. Na “Wẽrĩ'cãrã masãsome”, ni ãjõpeosama. Tojo weerã Jesure a'tiro nicãrã niwã:

²⁸ —Masãrẽ bu'egꝝ, Moisé a'tiro dutise cũucꝝ niwĩ: “Ni'cũ numotigu põ'rãtitimigũ wẽrĩcã, cũ acabiji cũ numo ni'core nũorẽato. Be'ro cũ co me'rã ne waro põ'rãtimũ'tãgũrẽ cũ ma'mi wẽrĩ'care põ'rãtibosato”, nicꝝ niwĩ Moisé. ²⁹ Ni'cũ põ'rã sietere tojota wa'acaro niwũ.

Masã ma'mi numoti, põ'rãtitimigũ wẽrĩa wa'acu niwĩ. ³⁰ Be'rocjũ quẽ'rã co wapewiore nũorẽcꝝ niwĩ. Cũ quẽ'rã põ'rã marĩgũ mejãrõta boadijacꝝ niwĩ. ³¹ Tojo wa'acã ï'agũ, na be'rocjũ nũorẽcꝝ niwĩ tja. Cũ quẽ'rã põ'rãtitimigũ wẽrĩa wa'acu niwĩ. Nipe'tirã cũ be'rocjãrã quẽ'rã tojo dia'cũ nũorẽ, põ'rãtitimirã wẽrĩdijape'tia wa'acãrã niwã. ³² Be'ro majã na numo quẽ'rã wẽrĩa wa'aco niwõ. ³³ To pũricãrẽ wẽrĩ'cãrã masãcã, ¿ni'í numo waro tojabutiagosari? Na nipe'tirãputa core numoticãrã niwã, nicãrã niwã.

³⁴ Na tojo nicã tu'ogꝝ, Jesú narẽ yu'ticꝝ niwĩ:

—A'ti umucopure umua, numia numoti, marãputima. Ape turipã tojo weesetitima. ³⁵ Ña'arõ wee'quere acobojono'cãrã, wéríca be'ro masã'cãrã umusepu numoti, marãputisome. ³⁶ Na wéríca be'ro masã'cãrã nitjãrã, Õ'acũ põ'rã nima. Tojo nicã Õ'acũrẽ wereco'terã umusepu nirã weronojõ nirãsama. Tojo weerã wërísome majã. ³⁷ Moiséputa a'te cjasere ojacu niwĩ. Õ'acũ yucusiti, ñjãrĩ sitipu cũrẽ wërĩ'cãrã masãsere ï'ocu niwĩ. Topãre Õ'acũ a'tiro nicu niwĩ: “Yũ'ũ Õ'acũ ni'i. Mũ'ũ ñecũsumua Abrahã, Isaa, Jacob wiogu ni'i”, nicu niwĩ. Tojo nígũ, “Na yũ'ũ tiropu catima” nígũ, tojo nicu niwĩ. ³⁸ Õ'acũ catirã wiogu nimi. Wërĩbajuduti'cãrã marĩma. Cũma nipe'tirã catinu'cũpe'ticã'ma, nicu niwĩ.

³⁹ Cũ tojo nicã tu'orã, ni'cãrẽrã Moisé oja'quere bu'eri masã Jesure a'tiro nicãrã niwã:

—Masãrẽ bu'egu, mũ'ũ diacjũ waro ucũ'u, nicãrã niwã.

⁴⁰ Be'ro cũrẽ apeye sërĩtiña'sĩ'rĩrã, ui nicãrã niwã.

Jesú masãrẽ “Cristo na nigũ ¿noa macũ niti?” ni sërĩtiña'que ni'i

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Jesú masãrẽ nicu niwĩ:

—¿De'ro weerãtirã masã Cristo Õ'acũ bese'cure “Davi pãrãmi nimi”, niti? ⁴² Davita Salmo wãmetiri pũrĩpu a'tiro ojacu niwĩ:

Õ'acũ umusepu nigũ cũ macũrẽ, yũ'ure yũ'ruoacjure a'tiro nicu niwĩ:

“Yũ'ũ tiro wiogu dujiri cũmurõpu dujigusa'a.

⁴³ Mũ'ũ to dujicã, mũ'urẽ ï'atu'timi'cãrãrẽ docaque'acã weeguti”, nicu niwĩ Õ'acũ, ni ojacu niwĩ Davi.

⁴⁴ Davi basuta Õ'acũ bese'cu Cristore “Yũ'ũ wiogu nimi”, nicu niwĩ. Tojo weegu cũ pãrãmi se'saro nirõnojõ o'ogu, cũ wiogu nicu niwĩ, nicu niwĩ Jesú.

Jesú Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ tu'ti'que ni'i
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Nipe'tirã masã tu'oropu Jesú cã bu'erãrẽ a'tiro ni werecu niwĩ:

⁴⁶ —Musã Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ tu'omasĩña. Masã ì'ato nírã su'ti yoase paca me'rã sãña, ñubue-sijatũ'sama. Tojo nicã macã decopu wiopesase me'rã añuduticã ñasama. Na nerẽse wi'seripu wiorã na dujiwũase cūmuripu dujisĩ'rĩsama. Na ba'awũaropu que'rãrẽ mejãrõta nisĩ'rĩsama. ⁴⁷ Wapewia numia ye wi'serire ë'masama. Na ña'arõ weel'quere wãcūduti-tirã yoacã ñubuetasasama. Náta ãpẽrã yu'rũoro bu'iri da'reyu'rũnu'cãno'rãsama, nicu niwĩ Jesú.

21

Wapewio pajasecuogo Õ'acũrẽ o'o'que ni'i
(Mr 12.41-44)

¹ Jesú Õ'acũ wi'ipu nígũ, niyeru o'orã sãawũase acaripu pajiro niyeru cuorãrẽ sãacã ì'acu niwĩ. ² Tojo nicã ni'cõ wapewio pajasecuogore ni'cã acaropu puã cuji niyeru wapamarĩse cujirire sãacã ì'acu niwĩ. ³ Tere ì'agũ, Jesú a'tiro nicu niwĩ:

—Diacjũta musãrẽ wereguti. Õ'acũ ì'orõpu a'tigo wapewio pajasecuogo nipe'tirã yu'rũoro o'oyu'rũnu'cãmo. ⁴ ãpẽrã pe'e narẽ du'sasere o'oma. Co pe'e pajasecuogo nimigõ, co cuomi'que, co ba'acatibo'queacãrẽ o'ope'ocã'mo, nicu niwĩ.

Jesú “Õ'acũ wi'i cõ'ano'rõsa'a” ní'que ni'i
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Ni'cãrẽrã cã bu'erã Jesure Õ'acũ wi'i cjasere ucũcãrã niwã.

—A'ti wi'li ũtāpaga paca añuse me'rã weéca wi'li añubutiari wi'li ni'i, nicãrã niwã. Tojo nicã ti wi'ipũ cjase ma'masu'ase masã o'o'quere ucũcãrã niwã.

Jesú tojo nisere tu'ogu, a'tiro nicũ niwĩ:

⁶ —Musã a'to ĩ'ase mutōdijono'rōsa'a. Ne ni'cã ũtãgã apega bu'ipũ yeeturiamujã'que tojasome, nicũ niwĩ.

A'ti umũco pe'tise dũporo Jesú a'tiro wa'arosa'a ni'que ni'i

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Be'ro cũrẽ sērĩtiña'cãrã niwã:

—Ūsãrẽ bu'egu, ĩ'de'ro nicã mũ'u ni'que wa'arosari? ĩÑe'enojõ me'rã ĩ'ogũsari a'te tojo wa'atjere? nicãrã niwã.

⁸ Jesú narẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Āpẽrã musãrẽ nisoori nĩrã, tu'omasĩña. Pãjãrã “Yũ'u Ő'acũ tutuaro me'rã wee'e; Ő'acũ bese'cũ Cristo ni'i”, nĩrãsama. Tojo nicã “Jesucristo cũ a'tiatji nũmũ nitoja'a”, nĩrãsama. Na tojo nicã, tu'oticã'ña. ⁹ Musã a'mewẽjẽse quetire tu'orã, ucũaticã'ña. A'teta wa'amũ'tãrōsa'a. Tojo nimirõ, a'ti umũco pe'tiatjõ dũ'sa'a yujupũ.

¹⁰ Be'ro narẽ ninemocũ niwĩ:

—Ni'cã curuacjãrã ape curuacjãrã me'rã a'mequẽrãsama. Tojo nicã ni'cã di'tacjãrã ape di'tacjãrã me'rã a'mewẽjẽrãsama. ¹¹ Peje apesepũre upũtu di'ta narãsãse wa'arosa'a. Tojo nicã ujaboase, dutitise wa'arosa'a. Ū'musepũre wiose paca bajuarosa'a.

¹² »A'te tojo wa'ase dũporo āpẽrã musãrẽ bu'iri ñe'erãsama. Ña'arõ weerãsama. Musãrẽ musã nerẽse wi'seripũ beserãsama. Bese, bu'iri sōrōrãsama. Yũ'ure ĩjõpese bu'iri wiorã tiropũ musãrẽ miarãsama. ¹³ Na tojo weecã musã, yé cjasere wererãsa'a. ¹⁴ “Wiorãrẽ a'tiro nĩrãti”, ni wãcũque'tiyuticã'ña. ¹⁵ Yũ'u pe'e musãrẽ ucũmasĩatjere o'ogũti. Musãrẽ ĩ'atu'tirã ne ni'cũ põtẽosome. Na “Tojo niwe'e”, ni ye'sumasĩsome. ¹⁶ Musã pacũsumũapũta musãrẽ wiorãpũre weresãrãsama. Musã

ni'cũ pō'rā nimirā, mūsā acawererā quē'rā, mūsā me'rācjārā mejārōta weerāsama. Mūsā ni'cārērārē wējērāsama. ¹⁷ Yũ'ure ējōpeose bu'iri nipe'tirocjārā mūsārē ī'atu'tirāsama. ¹⁸ Tojo weemicā, mūsārē ne mejēcā wa'ama'asome. ¹⁹ Yũ'ure ējōpeodu'tutirā, yũ'rũwetirāsa'a. Yũ'ũ pacũ tiropu catinu'cūrāsa'a.

²⁰ »Mūsā Jerusalérē surara ti macā sumuto be'toanũ'cācā ī'arā, masīña. “Ti macā maata cō'ano'rōsa'a”, niña. ²¹ Tojo wa'acā ī'arā, Judea di'tapu nirá ũrũpagupu du'tiaya. Macāpu nirá aperopu wa'aya. No'lo weseripu nirá macāpũre majāmitojatiticā'ña. ²² Te nũmũrī Ō'acũ ye queti ojāca pũrĩpu ní'caronojōta wa'arosa'a. Bu'iri da'rese nũmũrī nirōsa'a. ²³ Tojo wa'ase nũmũrī nũmia nijĩpacosānũmiarē, tojo nicā pō'rā mi'rĩrā cũorārē bujaweose nũmũrī nirōsa'a. Na ũmũñarō wa'amasosome. A'ti di'tapũre ũpũtu pi'etise nirōsa'a. Ō'acũ masārē ũpũtu waro bu'iri da'regusami. ²⁴ Āpērā a'mewējērōpu wējēno'rāsama. Āpērārē nipe'tiro di'tapu bu'iri ñe'e miarāsama. Ape di'tacjārā judío masā nitirā Jerusalérē mũtōdijorāsama. Mũtōdijo, ti macā wiorā sājārāsama. Ō'acũ judío masā nitirārē “Tocā'rō tojo weerāsama” ní'caro ejatuario tojo weerāsama, nicũ niwĩ Jesú.

Ō'acũ macũ masũ weronojō upũtigũ ¿de'ro wee a'tigusari? nise ni'i

(Mt 24.29-35,42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ Jesú cũ bu'erārē a'tiro ninemocu niwĩ:

—A'ti ũmũco pe'tiati dũporo mujĩpũ ũmũcocjũrē, ñamicjũrē, ñocōarē peje mejēcā bajuse wa'arosa'a. A'ti di'tapũre nipe'tise di'tacjārā dia pajiri maa bususe, pā'cōrĩrē tũ'orā, ¿ñe'enojō nisari? nĩrā, ũcũarāsama. ²⁶ Masā a'ti di'tapũre wa'atjere wācũrā, ũpũtu uirā, tũ'omasĩse pe'tirāsama. Nipe'tirā ũ'mũarōpu nirá

narāsācā weeno'rāsama. ²⁷ Tojo wa'ari cura yu'u Ō'acū macū masū weronojō uputigu o'mecururipu tutuaro me'rā asistedijaticā, masā ī'arāsama. ²⁸ Te peje wa'anu'cārī curare wācūtutua e'catiya. Ū'muarōpu ī'amorōrā weronojō co'teya. Maata musā yu'rūono'rāsa'a, nicu niwī Jesú.

²⁹⁻³⁰ Apeye queose o'onemocu niwī tja:

—Otese higueraḡ wāmeticju o no'o nicju yucugū pūrī ñasāwijicā, “Cū'ma dūporo ni'ī”, nisa'a. ³¹ A'te weronojō yu'u todūporo ní'que peje wa'acā, “Cā'rōacā Jesú a'ti di'ta wioḡ sājātjo dū'sasa'a”, nirāsa'a.

³² »Diacjū musārē wereguti. A'te peje tojo wa'ari curare nirá wērīsome. Tojo wa'asere ī'ape'ocā'rāsama. ³³ A'ti ūmūco, a'ti di'ta pe'tidijarosa'a. Yu'u ucūse, yu'u bu'ese pūrīcā ninu'cūcā'rōsa'a. Nipe'tise yu'u ní'que queoro wa'arosa'a.

³⁴ »Yu'u a'tiatji nūmūrē musā ne masītisa'a. Tojo weerā musā basu añurō co'teya. Ña'arō weesere weepori nírā, weeticā'ña. Que'aticā'ña. A'ti ūmūco cjasere wācūque'titicā'ña. Tojo weerā musā wācūña marīrō yu'u a'tiati nūmū nicā, ña'arā bocaejapejano'some. ³⁵ Wa'icūrārē wācūña marīrō sārīsāa bi'anu'cōrō weronojō musārē wa'aticā'to. Ti nūmūrē nipe'tirā nipe'tirocjārā tō'orāsama. Tojo weerā tu'omasīña. ³⁶ Musā añurō apoyuya. Te pi'etiatje ūsārē yu'rūweticā weeya nírā, ñubuenū'cūcā'ña. Tojo nicā yu'u Ō'acū macū tiropu uiro marīrō pōtērīajā ñubueya, nicu niwī Jesú.

³⁷ Jesú ūmūcorinucū Ō'acū wi'ipu bu'emujācu niwī. Ñami ējācā pe'ere ūrūḡū Olivo wāmeticjuru nibo'reamujācu niwī. ³⁸ Masā nipe'tirā Ō'acū wi'ipu bo'reacācure cū bu'esere tu'orā wa'amujācārā niwā.

22

Jesure ñe'erätirã na apoyu'que ni'i

(Mt 26.1-5,14-16; Mr 14.1-2,10-11; Jn 11.45-53)

¹ Cã'rõ Pascua bosenuṁu wa'atjo du'sacaro niwũ. Ti bosenuṁurẽ pá bucuase me'rã morëti'quere ba'acãrã niwã. Ti bosenuṁu judío masã na ñecũsumua Egiptopu ní'cãrã wija'quere wãcũrĩ bosenuṁu nicaro niwũ. ² Titare pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã “¿De'ro wee Jesure wějërõṁamitito?” nicãrã niwã. Tojo nimirã, masãrẽ ui nicãrã niwã.

³ Na tojo ní'caterore Juda na “Iscariote” nino'gũpũre wãtĩ sãjãacu niwĩ. Cũ doce Jesú bu'erã me'rãcũ ni'cũ nimiwĩ. ⁴ Juda pa'ia wiorã, tojo nicã Õ'acũ wi'i co'terã wiorã tiropu wa'acu niwĩ. Na tiropu ejagu, Jesure o'oa'tje cjasere ucũcu niwĩ. ⁵ Cũ tojo nisere tu'orã, upũtu e'cat-icãrã niwã.

—Mu'ũ tojo weecã, niyeru wapayerãti, nicãrã niwã. ⁶ Cũ “Jaũ, cãrẽ musãrẽ ñ'ogũti”, ni'cũ niwĩ. Be'ro, “¿De'ro nicã yũ're Jesure wiorãpũre masã marĩrĩ cura o'oroṁamitito?” ni wãcũcu niwĩ.

Jesú cũ bu'erã me'rã cũ ba'atũo'que ni'i

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Be'ro masã na pá bucuase me'rã morëti'quere ba'ari bosenuṁu nicaro niwũ. Ti nuṁu nicã, ni'cũ oveja wĩ'-magũrẽ na Pascua bosenuṁu ba'acjũre wějësama. ⁸ Titare Jesú Pedro, Juãrẽ a'tiro ni o'ócũ niwĩ:

—Marĩ Pascua bosenuṁu ba'atjere apoyurã wa'aya, ni'cũ niwĩ.

⁹ Na cãrẽ sërĩtiña'cãrã niwã:

—¿No'opu ñsã apoyucã ṁasari? nicãrã niwã.

¹⁰ Jesú narẽ ni'cũ niwĩ:

—Musã macãpu wa'aya. Topu sãjãarã, ni'cũ masũ acoga tuupeogũre bocaejapejarãsa'a. Cãrẽ sirutu, cũ no'o

wa'aro sājāña. ¹¹ Ti wi'li wiogure niña: “Ūsārē bu'egū a'tiro niami: ‘¿No'opū nisari yu'u bu'erā me'rā Pascua bosenūmū ba'atji tucū?’ niami”, niña. ¹² Musā tojo nicā, u'muarōca tucū apoyúca tucūjopure ī'ogūsami. Topū marī ba'atjere apoyuya, nicū niwī.

¹³ Be'ro Pedro, Juā macāpū wa'acārā niwā. Jesú narē ní'caronojōta nipe'tisere bocacārā niwā. Topū na ba'atjere apoyucārā niwā.

¹⁴ Be'ro Jesú cū besecúú'cārā me'rā ba'arātirā ejanujācārā niwā. ¹⁵ Na dujipe'tica be'ro Jesú narē nicū niwī:

—Yu'u musā me'rā a'te Pascua ba'asere yu'u wērīse dūporo upūtu ba'atuosī'rī'i. ¹⁶ Musārē ni'cārōacā a'tiro nigūti. Ne apaturi a'tiro weenemosome. Weegusa'a tja nipe'tise yu'u wiogū sājātu'ajaca be'ropū, nicū niwī.

¹⁷ Tojo níca be'ro sī'rīrī pare mii, cū pacū Ō'acūrē e'catise o'ocū niwī. Be'ro cū bu'erārē a'tiro nicū niwī:

—Sī'rīña. A'merī dūcawaa, sī'rīña. ¹⁸ Musārē nigūti. A'te u'sedūcaco vino ni'cārōacā marī sī'rīrā weronojō weenemosome. Be'ro yu'u pacū yu'ure wiogū só'óca be'ro musā me'rā apaturi ma'ma vinorē sī'rīnemogūsa'a tja, nicū niwī.

¹⁹ Be'ro pāgārē mii, Ō'acūrē e'catise o'ocū niwī. Tu'ajanū'cō, dūcawaa, cū bu'erārē o'ogū, a'tiro nicū niwī:

—A'te yu'u upū ni'i. Musā ye niatjere wērībosagūti. A'tiro yu'u ni'cārōacā wee'caronojō weenu'cūcā'ña. Tere wéerā, yu'u musārē wērībosasere wācūña, nicū niwī.

²⁰ Na ba'āca be'ro sī'rīrī pa me'rā quē'rārē mejārōta weecū niwī. Cū bu'erārē tīagū, a'tiro nicū niwī:

—A'ti pa, yé dí me'rā Ō'acū masārē apeye ma'ma “A'tiro weegūti” ní'quere cūgūsami. Yu'u wērīgū, dí o'mabūrose me'rā musā ña'arō wee'quere wērī wapaye-bosagūti.

²¹ »Tojo nimicã, yu'ure wiorãpũre o'ocaju yu'u me'rã a'to dujimi. ²² Cũ yu'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũre o'ocã, Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu nĩrõnojõta wa'aro wee'e. Tojo wa'amirõ, yu'ure wiorãpũre o'ogũma ña'abutiãro wa'arosa'a, nicũ niwĩ.

²³ Tojo nicã tu'orã, cũ bu'erã na basu a'merĩ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿Noa nisariba cũrẽ wiorãpũre tojo weeacju? nicãrã niwã.

Jesú bu'erã “¿Ni'inojõ ãpẽrã yu'rũoro niyu'rũnu'cãgũsari?” nĩ'que ni'i

²⁴ Be'ro Jesú bu'erã upũtu a'merĩ ucũcãrã niwã:

—Marĩ wa'terore ¿noa nirõsariba marĩ yu'rũoro niacju? nicãrã niwã. ²⁵ Tere tu'ogu, Jesú narẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—A'ti nucũcãrẽ dutirã ti di'tare miwapa wa'asama. Ti di'tacjãrã na dutino'rã pe'ere “Masãrẽ weetamurã nima”, nisama. ²⁶ Musã na wiorã weronojõ weeticã'ña. A'tiro pe'e weeya. ãpẽrã yu'rũoro niyu'rũnu'cãgũ, mejõ nigũ weronojõ weeya. ãpẽrãrẽ dutigu dutino'gũ weronojõ weeya. ²⁷ Musã tu'oña'cã, ¿ni'inojõ pe'e apĩ yu'rũoro niyu'rũnu'cãsari? ¿Ba'adujigu o cũrẽ ba'ase ecagu pe'e? Ba'adujigu pe'e apĩ yu'rũoro niyu'rũnu'cãmi. Yu'u pũrĩcã musã wa'teropũ nĩgũ, musã dutino'gũ weronojõ ni'i.

²⁸ »Musã yu'u me'rã ninu'cũcã'wũ. Yu'ure mejẽcã wa'acã, musã quẽ'rã tu'oña'tamuwũ. ²⁹ Tojo weegu yu'u quẽ'rã yu'u pacũ yu'ure o'o'caronojõta musãrẽ musã dutiatjere o'oguti. ³⁰ A'tiro wéerã, musã yu'u wiogu nirõpu ba'a, sĩ'rĩdujirãsa'a. Tojo weerã ãpẽrã doce cururi Israe cururicjãrãrẽ dutirãsa'a, nicũ niwĩ.

Jesú Pedrore “Mu'u yu'ure ‘Masĩwe'e’ nigũsa'a” nĩ'que ni'i

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Marĩ wiogu Jesú cũ bu'erãrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Simó, tɔ'oya. Wātī mɔsārē ʒno'ocā'rō wācūtutu-
 amitina? nígũ, Õ'acūrē sērīcɔ niami. Ni'cũ masũ
 trigo perire su'awee, te caserire cō'arō weronojō mɔsā
 ějōpeosere du'uatō nígũ dojoresī'rīmi. ³² Cũ tojo weecā
 ī'agũ, yu'u pe'e ějōpeodu'ubutiaticā'to nígũ, Õ'acūrē
 mɔ'urē sērībosapɔ. Be'ro mɔ'u apaturi ějōpeogɔ tja, mɔ'u
 acawererā yu'ure ějōpeorārē wācūtutuacā weeya, nicɔ
 niwī.

³³ Cũ tojo nicā tɔ'ogɔ, Pedro yu'ticɔ niwī:

—Yu'u wiogɔ, yu'u quē'rā mɔ'urē bu'iri da'reri wi'ipɔ
 miacā, wa'aguti. Mɔ'u wērīcā quē'rārē, wērīmasī'i, nicɔ
 niwī.

³⁴ Jesú cūrē nicɔ niwī:

—Pedro, mɔ'urē a'tiro nigũti. Ni'cācā ñami cārē'quē
 uuati dɔporo i'tiati yu'ure “Cūrē masīwe'e,” nigũsa'a, nicɔ
 niwī.

Jesú wērīati dɔporo cũ bu'erārē were'que ni'i

³⁵ Be'ro Jesú a'tiro sērītiña'cɔ niwī:

—Mɔsārē yu'u ajuri moorā, niyeru sārō moorā, sapatu
 moorā o'ócatore ʒapeyenojō du'sari? nicɔ niwī.

Na cūrē yu'ticārā niwā:

—Ne du'satiwɔ, nicārā niwā.

³⁶ Be'ro narē nicɔ niwī:

—Ni'cārōacāma a'tiro weeya. No'o ajuro cɔogɔ miaña.
 Niyeru sārō quē'rārē miaña. No'o di'pjī moogũ pūrīcā
 cũ yaro su'tiro bu'icjārōrē dua, di'pjīrē duuya. ³⁷ Õ'acũ
 ye queti ojāca pūrīpɔ yu'ure ojayu'que queoro wa'arosa'a.
 A'tiro ojano'caro niwũ: “‘Cũ quē'rā ña'agũ weronojō
 ña'arā wa'teropɔre ña'agũ nimi’, nino'gũsami”, niwũ.
 Nipe'tise yu'ure oja'que queoro wa'arota wee'e, nicɔ niwī.

³⁸ Tojo nicā tɔ'orā, cũ bu'erā cūrē nicārā niwā:

—Wiogɔ, ũsā pɔa di'pjī cɔo'o.

Cũ narē yu'ticɔ niwī:

—Añurōsa'a, nicɔ niwī.

Jesú Getsemaní wāmetiropu cū pacure ñubue'que ni'i
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Be'ro Jesú cū ba'adujica tucūpūre wijaa wa'acū niwī. Wijaa, cū weesetironojōpūma Olivo wāmeticjū ūrūgūpū wa'acū niwī. Cū bu'erā cūrē sirutucārā niwā. ⁴⁰ Topū etagū, cū bu'erārē nicū niwī:

—Wātī mūsārē niquesāticā'to nírā Ō'acūrē sērīña, nicū niwī.

⁴¹ Be'ro Jesú na dūporo yoacureropū wa'acū niwī. Topū ñubuegūtigū ejaque'acū niwī. ⁴² Ñubuegū, a'tiro nicū niwī:

—Pacū, mū'ū nacā, yū'ūre a'te ña'arō yū'rūatje wa'aticā'to. Yū'ū tojo nimicā, yū'ū ūaro weeticā'ña. Mū'ū ūaro pe'e wa'ato, nicū niwī.

⁴³ Be'ro ni'cū Ō'acūrē wereco'tegū ū'mūsecjū cū tiropū bajuaacū niwī. Bajua, cūrē wācūtutuacā weecū niwī. ⁴⁴ Cū ña'arō ejeripō'rātigū nemorō tutuaro ñubuemjācū niwī. Cū asituuase pacase díperi paca weronojō acosurudijacaro niwū.

⁴⁵ Cū ñubueca be'ro wā'cānū'cā, cū bu'erā tiropū wa'acū niwī. Na bujaweti'cārā niyucā, cārī'cārāpūre bocaejacū niwī. ⁴⁶ Narē nicū niwī:

—¿De'ro weerā tocāl'rō cārīti? Wā'cānū'cāña. Wātī mūsārē niquesāticā'to nírā Ō'acūrē sērīña, nicū niwī.

Jesure ñe'ewā'cā'que ni'i
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesú cū bu'erārē ucūrī cura pājārā masā cū tiropū etacārā niwā. Juda Jesú bu'erā doce me'rācjū ní'cū na dūporo ū'mūtāwā'cācū niwī. Jesú tirocure wa'a, cūrē mi'micū niwī. ⁴⁸ Jesú cū tojo weecā, nicū niwī:

—¿Juda, mū'ū mi'mise me'rā yū'ū Ō'acū macū masū weronojō upūtigūre yū'ūre ī'atu'tirārē ī'ogū weeti? nicū niwī.

49 Jesú bu'erã cãrẽ ñe'eatjere masĩrã, sērĩtiña'cãrã niwã:

—Ûsã wiogu, ¿di'pjĩrĩ me'rã narẽ cã'mota'arãsari? nicãrã niwã.

50 Tojo níca be'ro ni'cũ Jesú bu'egu pa'ia wiogure da'ra-co'tegure diacjũca o'meperore dũtepã'rẽcũ niwĩ. 51 Tojo weecã ĩ'agũ, Jesú nicũ niwĩ:

—Weeticã'ña. Tocã'rõta weeya, nicũ niwĩ.

Be'ro Jesú dũte'caropũre ñapeo, yũ'rũocũ niwĩ.

52 Tu'ajanu'cõ, pa'ia wiorãrẽ, Õ'acũ wi'ipũ co'terãrẽ, tojo nicã judío masã bucũrãrẽ cãrẽ ñe'erã wa'arãrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—¿Musã yajari masũrẽ ñe'erã a'tirã weronojõ yũ'ure di'pjĩrĩ, yucũpagũ me'rã ñe'erã a'titi? 53 Nipe'tise numũrĩ yũ'u Õ'acũ wi'ipũ musã me'rã bu'edujiwũ. Tojo weemicã, musã yũ'ure ñe'etiwũ. Ni'cãrõacã musã yũ'ure ña'arõ weesere weeritero eja'a. Wãtĩ na'itĩ'arõpũ nigũ musãrẽ cũ uaro weedutimi. Tojo weero tojo wa'a'a, nicũ niwĩ Jesú.

Pedro Jesure “Masĩwe'e” ni'que ni'i

(Mt 26.57-58,69-75; Mr 14.53-54,66-72; Jn 18.12-18,25-27)

54 Be'ro Jesure ñe'e, pa'ia wiogu ya wi'ipũ miacãrã niwã. Pedro yoacurero cãrẽ sirutucũ niwĩ. 55 Jesure na miarĩ wi'i sope pũ'topũ pecame'e wĩjãcãrã niwã. Ti me'e sumutopũ sõ'madujibũrocãrã niwã. Pedro quẽ'rã na wa'teropũ sõ'madujicũ niwĩ. 56 Tojo weeri cura ni'cõ ti wi'i da'raco'tego Pedro topũ sõ'madujicã ĩ'agõ, upũtu ĩ'anu'cũbajaque'aco niwõ. A'tiro nico niwõ:

—Ã'rĩ quẽ'rã sĩ'i me'rã sija'cuta nimi, nico niwõ.

57 Pedro core nisoogu, a'tiro nicũ niwĩ:

—Cãrẽ masĩtisa'a, nicũ niwĩ.

58 Be'roacã tja apĩ cãrẽ ĩ'a, a'tiro nicũ niwĩ:

—Mu'u quẽ'rã Jesú me'rãcjũ ni'i, nicũ niwĩ.

Pedro cãrẽ nisoocũ niwĩ tja:

—Niwe'e. Yu'u cūrē ne masītisa'a, nicu niwī.

⁵⁹ Be'ro ni'cā hora be'ro apī tu'tibocurese me'rā cūrē nicu niwī:

—Nirōta ā'rī quē'rā Jesú me'rā niwī. Cū quē'rā Galileacjūta nimiba, nicu niwī.

⁶⁰ Tojo nicā tu'ogu, Pedro nicu niwī:

—Ñe'enojōrē ucūgū ucūsa'a. Tu'otisa'a, nicu niwī.

Pedro ucūpe'otimicā, cū ucūrī cura cārē'quē uucu niwī.

⁶¹ Tojo weecā, Jesú cūrē majāmīi'aburocu niwī. Topeta Pedro Jesú cūrē ni'quere wācūcu niwī. Jesú cūrē a'tiro nicu niwī: “Ni'cācā ñami cārē'quē uuati dūporo mu'u i'tiati yu'ure ‘Cūrē masīwe'e’, nigūsa'a”, nicu niwī. ⁶² Tere wācūboca wijaa, Pedro upatu utiwā'cā wa'acu niwī.

Jesure na bujicā'pe'que ni'i

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Surara Jesure co'teri masā cūrē ña'arō bujicā'a, paacārā niwā. ⁶⁴ Cūrē paa, caperire du'tebi'apecārā niwā. Tojo wee, cūrē nicārā niwā:

—Nībocaya. ¿Noa mu'urē paati? nicārā niwā.

⁶⁵ Peje apeye ninemo, cūrē bujicā'cārā niwā.

Jesure wiorā tiropu na mia'que ni'i

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Ape nūmu bo'reacā judío masā bucurā, pa'ia wiorā, Moisé oja'quere bu'eri masā nerēcārā niwā. Be'ro Jesure na tiropu miacārā niwā. Cūrē sērītiña'cārā niwā:

⁶⁷ —Wereya. ¿Mu'u Ō'acū bese'cu Cristota niti? nicārā niwā.

Cū narē yu'ticu niwī:

—Yu'u mūsārē “Cūta ni'i” nicā, ējōpeosome. ⁶⁸ Yu'u mūsārē apeyenojō sērītiña'cā, ne yu'tima'asome.

⁶⁹ Be'rocure yu'u Ō'acū macū masū weronojō upatigu Ō'acū tutuayuru pu'topu dujigusa'a, nicu niwī.

⁷⁰ Tojo nicā tu'orā, nipe'tirā sērītiña'cārā niwā:

—¿To pūrīcārē mʉ'u Ō'acū macū niti? nicārā niwā.

Jesú narē yu'ticu niwī:

—Musā nírōnojōta cūta ni'i, nicu niwī.

⁷¹ Cū tojo nicā tu'orā, na a'tiro nicārā niwā:

—Āpērā cūrē weresārā a'manemorō uatisa'a. Marī basuta cū ucüsere tu'otoja'a, nicārā niwā.

23

Jesú romano masā wiogu Pilato tiropu ní'que ni'i

(Mt 27.1-2,11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Be'ro nipe'tirā wiorā wā'cānu'cā, Jesure Pilato tiropu miacārā niwā. ² Topu ejarā weresārā, a'tiro nicārā niwā:

—Ā'rī ūsā yarā masārē dojorēgū weemi. A'tiro nimi. “Romano masā wiogu warore marī wapayewuhasenojōrē wapayeticā'rōu'a'a”, nimi. Apeye quē'rārē “Yu'u Ō'acū bese'cu Cristo ni'i”, nimujāmi. Tojo ní'gū, “Wiogu ni'i” nisi'rīgū, tojo nimi, nicārā niwā.

³ Tere tu'ogu, Pilato Jesure sērītiña'cu niwī:

—¿Mu'uta niti judío masā wiogu? nicu niwī.

Jesú cūrē yu'ticu niwī:

—Mu'u nírōnojōta cūta ni'i, nicu niwī.

⁴ Tojo nicā tu'ogu, Pilato pa'ia wiorārē, masā topu nirá nipe'tirārē nicu niwī:

—Ne cāl'rō ā'rīrē bu'iri bocatisa'a, nicu niwī.

⁵ Na pe'e tojo nimicā, tutuaro me'rā ninemocārā niwā:

—Cū nipe'tirā Judeacjārārē cū bu'ese me'rā dojorēcusiagu weemi. Ne waro Galileapu tojo weenu'cācu niwī. Ni'cārōacārē a'ti macāpu nimi majā, nicārā niwā.

Jesure Herode tiropu mia'que ni'i

⁶ Pilato “Jesú Galileacjū niapu” nicā tu'ogu, āpērārē “¿Nirōta cū Galileacjū niti?” ni sērītiña'cu niwī. ⁷ Na “Cūta nimi”, nicārā niwā. Tere tu'ogu, Herode tiropu cūrē

o'ócu niwĩ. Herode Galilea di'ta wiogu nicu niwĩ. Titare cū quē'rā Jerusaléputa nicu niwĩ. ⁸ Herode toduporopu Jesú Ō'acū tutuaro me'rā wee'omi nisere tū'ocu niwĩ. Tere tū'ogu, yoacā Jesure ī'asī'rīcu nimiwĩ. Cū wee'ocā ī'asī'rīcu niwĩ. Tojo weegu Jesure ī'agū, pūrō e'caticu niwĩ. ⁹ Jesure peje sērītiña'cu nimiwĩ. Cū pe'e ne cā'rō yu'titicu niwĩ. ¹⁰ Cū Herode tiropure nicā, pa'ia wiorā, Moisé oja'quere bu'eri masā nicārā niwā. Na uputu tutuaro me'rā Jesure weresārā weecārā niwā. ¹¹ Be'ro Herode cū yarā surara me'rā Jesure yabi bujicā'cārā niwā. Cūrē bujicā'rātirā, wiorā sñase su'ti añusere sāapēcārā niwā. Tojo weetoja, Herode Pilato tiropu o'ócu niwĩ tja. ¹² Titare Pilato Herode me'rā toduporopure a'merī ī'atimi'cārā na a'mesū'acārā niwā.

Pilato Jesure wējēduti'que ni'i

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Be'ro Pilato pa'ia wiorārē, judío masā wiorārē, nipe'tirā masārē neocūucu niwĩ. ¹⁴ Narē a'tiro nicu niwĩ:

—Musā ā'rīrē “Masārē dojorēcusiagu weemi”, ni'i. Tojo nírā, yu'u tiropu miiticārā niapu. Yu'u musā ī'orōputa cūrē sērītiña'mi'i. Musā ī'acāta musā weresāsere ne cā'rō bu'iri bocatisa'a. ¹⁵ Herode quē'rā bocaticu niami. Tojo weegu apaturi cūrē yu'u tiro o'ócu niami tja. Musā masī'i, cūrē wējērōña'a nisere bu'iri moomi. ¹⁶ Tojo weegu cūrē tārādutitoja, du'uwīrōgūti, nicu niwĩ Pilato.

¹⁷ Pilato Pascua bosenuñucūrē masā e'caticā uagu, ni'cū bu'iri da'reri wi'ipu nigūrē du'uwīrōmujācu niwĩ.

¹⁸ Tojo weerā nipe'tirā ni'cārō me'rā caricūcārā niwā:

—Jesure wējēcō'aña. Barrabá pe'ere du'uwīrōña, nicārā niwā.

¹⁹ Cū Barrabá Jerusalécjārā wiorārē yu'rñucā, narē cō'asī'rīcu niwĩ. Te bu'iri, tojo nicā cū masārē wējē'que bu'iri bi'adupono'cu niwĩ. ²⁰ Pilato Jesú pe'ere

du'uwĩrõsĩ'rĩcũ nimiwĩ. Tojo weegũ masãrẽ apaturi ucũnemocũ niwĩ tja. ²¹ Cũ tojo nicã tũ'orã, nemorõ caricũcãrã niwã:

—Curusapũ cãrẽ paabi'pe wějẽña, nicãrã niwã.

²² Be'ro i'tiati niboro Pilato ninemocũ niwĩ:

—¿De'ro weegũ tojo weebosari? Á'rĩ ne cã'rõ ña'arõ weeticũ niami. Ne cãrẽ wějẽrõũa'a nisere bu'iri bocatisa'a. Cãrẽ tãrãdutitoja, du'uwĩrõgũti, nicũ nimiwĩ.

²³ Tojo nicã tũ'orã, masã du'ucũurõ marĩrõ ɸpũtũ caricũrã, cãrẽ curusapũ paabi'pe wějẽdutigãrã niwã. Na tojo weeyurã, na ɸa'quere bocacãrã niwã. ²⁴ Tojo weegũ Pilato na dutisere weecũ niwĩ. ²⁵ Masã du'uwĩrõdutigũre bu'iri da'reri wi'ipũ ní'cũre du'uwĩrõcũ niwĩ. Cũ wiorãrẽ macãpũ yũ'rũnũ'cãtjãgũ, masãrẽ wějẽtjãgũ, ti wi'ipũ dujicũ niwĩ. Jesú pe'ema na ɸa'caronojõta narẽ wiacã'cũ niwĩ. Musã ɸaro weeya ní'gũ, tojo weecũ niwĩ.

Jesure curusapũ paabi'pe wějẽ'que ni'i

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jesure curusapũ wějẽrã wa'arã na miarĩ cura ni'cũ masũ Simó wãmetigũ Cirene wãmetiri macãcjũ cãpũpũ ní'cũ tojatigũ weecũ niwĩ. Cãrẽ Jesú ya curusare cũ be'ro wũasirutudutigãrã niwã.

²⁷ Jesure pãjãrã masã sirutucãrã niwã. Numia bujawetirã, uti caricũsirutucãrã niwã. ²⁸ Jesú narẽ majãmi'ã, a'tiro nicũ niwĩ:

—Jerusalécjãrã numia, yũ'ũre utiticã'ña. Musã basu, tojo nicã musã põ'rã ye niatje pe'ere utiya. ²⁹ Be'ro musã ña'abutiãro yũ'rũrãsa'a. Te nũmũrĩrẽ musã a'tiro nirãsa'a: “Põ'rã maricã, añuyũ'rũa'a. Ne ni'cãti põ'rãtiña'tirã, ne ni'cãti mi'oña'tirã e'catisama”, nirãsa'a. ³⁰ Titare tojo wa'acã, masã wẽrĩsĩ'rĩrã, a'tiro nirãsama: “Ûrũpagũ ɸsã bu'ipũ bũrũpeja, wějẽña.” Opa bu'pare a'tiro nirãsama: “Ûsãrẽ ña'arõ weesere cã'mota'aya”,

nirāsama. ³¹ Yu'u masũ añugũ, bu'iri moogũrẽ ña'arõ weecã, bu'iri cuorã ña'arã pe'ema totã nemorõ ña'arõ weerāsama, nicu niwĩ Jesú.

³² Āpērārẽ puarã ña'arõ weeri masārẽ Jesú me'rã wějērātirã miacārã niwã. ³³ Be'ro “Masã boaweeca dũpoa” wãmetiropu ejacārã niwã. Topu Jesure curusapu paabi'penũ'cõcārã niwã. Tojo nicã puarã ña'arõ weeri masārẽ ni'cũ diacjũ pe'e, apĩrẽ cũpe pe'e nu'cõcārã niwã. ³⁴ Jesú cũ pacu Ō'acũrẽ na curusapu paabi'penũ'cõca be'ro a'tiro nicu niwĩ:

—Pacu, ã'rãrẽ acobojoya. Na yu'ure tojo weesere tu'omasĩtima, nicu niwĩ.

Surara cũ ye su'ti nimi'quere nĩbocape wapata'a'cãrãrẽ dũcawaacãrã niwã. ³⁵ Masã topu i'anu'cũcãrã niwã. Wiorãputa bujicã'sãjãrã, Jesure a'tiro nicãrã niwã:

—Āpērãmarĩcãrẽ yu'rũowĩ. Diacjũta Ō'acũ bese'cu Cristo ni'i nĩgũ, ni'cãrõacã cũ basu yu'rũoato, nicãrã niwã.

³⁶ Surara quẽ'rã cũ pu'to wa'a, bujicã'cãrã niwã. Cũrẽ vino pi'ase me'rã morẽ'quere tĩarã, ³⁷ a'tiro nicãrã niwã:

—Mu'u judío masã wiogu ni'i nĩgũ, mu'u basuta yu'rũoya, nicãrã niwã.

³⁸ Cũ dũpoa bu'ipu ni'cã pjĩ õ'ocãrã niwã. A'tiro ojano'caro niwũ: “Ā'rĩ judío masã wiogu nimi”, nicaro niwũ.

³⁹ Ni'cũ masũ ña'arõ wee'cu Jesú me'rã curusapu wã'ñagũ Jesure tu'ticu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ:

—¿Mu'u Ō'acũ bese'cu Cristo niweti? Mu'u basu yu'rũoya. Ũsã quẽ'rãrẽ yu'rũoya, nicu niwĩ.

⁴⁰ Tojo nicã tu'ogu, apĩ topu cũ me'rã wã'ñagũ cũ me'rãcjũrẽ tu'tigu, a'tiro nicu niwĩ:

—¿Mu'u Ō'acũrẽ uiweti tojo nĩgũ? Marĩ ni'cãrõnojõ curusapu wějẽdutino'cãrã ni'i. ⁴¹ Marĩ pũrĩcã queoro marĩ ña'arõ wee'quere pi'eti wapayerã we'e. Cũ pũrĩcã ne ña'arõ weeticu nimiwĩ, nicu niwĩ.

⁴² Be'ro Jesure nicu niwĩ:

—Jesú, mu'u wiogu sājāgũ, yu'ure wācũapa, nicu niwĩ.

⁴³ Jesú cūrē yu'ticu niwĩ:

—Mu'urē diacjũta nigũti. Ni'cācāta yu'u me'rā yu'u wa'atjo yu'u pacu tiro Paraíso wāmetiropu nigũsa'a, nicu niwĩ Jesú.

Jesú cũ wērĩ'que ni'i

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30; Heb 6.19-20; 10.19-20)

⁴⁴⁻⁴⁵ Jesú curusapu wērĩĩ cura dajaritero nicā mujĩpũ amucocjũ asiticu niwĩ. Nipe'tiro ti di'tapu na'itĩ'a wa'acaro niwũ. Téé ñamica'a tres nicāpu na'itĩ'atucaro niwũ. Tojo wa'ari cura Ō'acũ wi'ipu pa'ia sājāarõpu cā'mota'ayoooca casero deco me'rā tũ'rũyojocaró niwũ. ⁴⁶ Be'ro Jesú caricũcu niwĩ:

—Pacu, ya ejeripõ'rārē mu'urē wia'a, nicu niwĩ.

Tojo nitojagũta, wērĩa wa'acu niwĩ.

⁴⁷ Surara wiogu romano masũ a'te tojo wa'acā ĩ'agũ, Ō'acũrē añurõ wācũgũ, a'tiro nicu niwĩ:

—Diacjũta ā'rĩ ne bu'iri moogũ nimiapĩ, nicu niwĩ.

⁴⁸ Nipe'tirā topu nirá Jesú wērĩcā ĩ'arā, na ye wi'seripu tojaarā, pũrõ bujawetirā, na cutirote paawā'cācārā niwā. ⁴⁹ Nipe'tirā Jesú me'rācjārā pe'e, tojo nicā numia Galileapu cūrē sirutu'cārā yoaropu tojo wa'asere ĩ'anu'cũbajaque'acārā niwā.

Jesure na yaa'que ni'i

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Topure ni'cũ Judea di'tacjũ Arimatea wāmetiri macācjũ José wāmetigu nicu niwĩ. Cũ añugũ queoro weeri masũ nicu niwĩ. Ō'acũ bese'cu wiogu sājātjere co'tecu niwĩ. Cũ quē'rā judío masā wiorā me'rācjũ wiogu nicu niwĩ. Tojo nimigũ, cũ me'rācjārā Jesure wējēsere tu'saticu niwĩ. ⁵² Jesú wērĩca be'ro Pilato tiro Jesú ya upure sērĩgũ

wa'acũ niwĩ. ⁵³ Cũrẽ sērĩtoja, curusapũ nigũrẽ miidijoo, su'tiro añurĩ casero me'rã omacũ niwĩ. Tu'ajanũ'cõ, ni'cã tuti ãtãgãpũ na se'êca tutipũ, ne ni'cũrẽ yaano'ña marĩrĩ tutipũ cũuocũ niwĩ. ⁵⁴ Cũ tojo weeri nũmũ na soose ðaporo apoyurĩ nũmũ nicaro niwũ. Na soatjo cã'rõacã ðũ'sacaro niwũ.

⁵⁵ Numia Jesure Galileapũ sirutunũ'cã'cãrã Joseré sirutuwã'cãcãrã niwã. Sirutuwã'cã, Jesure yáaca tutire ï'acãrã niwã. “José ¿de'ro wee Jesús upũre cũumiticũ?” ni ï'acãrã niwã. ⁵⁶ Na ï'áca be'ro wi'seripũ dajarã, ã'mũtise cũ upũre wa'reatjere apoyucãrã niwã. Tu'ajanũ'cõ, Moisé ðuti'caronojõta sauru na soowũari nũmũrẽ soocãrã niwã.

24

Jesú cũ masã'que ni'i

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Ma'ma semana sãjãnũ'cãrĩ nũmũ soorinũmũ nicã numia apaturi Jesure yaa'caropũ bo'reacã waro wa'acãrã niwã. Na ã'mũtise na apo'quere miarã weecãrã niwã.

² Na topũ ejarã, ti tuti bi'acaga ãtãgãjore aperopũ cũñacã ï'acãrã niwã. ³ Tere ï'arã, ðiacjũ sãjãacãrã niwã. Topũ sãjãejarã, ne marĩ wioğũ Jesús ya upũre bocaticãrã niwã.

⁴ Tojo weerã “¿De'ro wa'apari cũrẽ?” ni wãcũcãrã niwã. Na tojo wãcũrĩ cura wãcũña marĩrõ pũarã ãmũa su'ti asistese sãña'cãrã na tiropũ bajuanũ'cãcãrã niwã. ⁵ Na upũtu ãcũa, ði'tapũ paamu'rĩque'acãrã niwã. Na tojo weecã, ãmũa narẽ nicãrã niwã:

—¿De'ro weerã mũsã boa'cãrã nirõnojojõpũre catigũre a'mati? ⁶ A'tore marĩmi. Cũ masãtojami. Mũsarẽ Galileapũ nĩgũ cũ ucũ'quere wãcũña. ⁷ A'tiro niwĩ: “Yũ'ũ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũ masã ña'arãpũre o'ono'gũsa'a. Na curusapũ yũ'ũre wẽjẽrãsama. I'tia nũmũ be'ro masãgũsa'a”, nimiwĩba, ni werecãrã niwã.

⁸ Na tojo nicãpũta, Jesú cũ ucũ'quere wãcũbocacãrã niwã. ⁹ Na masãpepũ ní'cãrã tojatarã, Jesú bu'erã oncere nipe'tise na ì'a'quere werecãrã niwã. Tojo nicã ãpẽrã Jesure ëjõpeorã nipe'tirãrẽ werecãrã niwã. ¹⁰ Jesú besecúú'cãrãrẽ queti mia'cãrã a'ticũrã numia nicãrã niwã: María Magdalena, Juana, apego María Santiago paco, tojo nicã ãpẽrã numia nicãrã niwã. ¹¹ Na tojo weremicã, Jesú besecúú'cãrã na weresere ëjõpeoticãrã niwã. Na nima'asere weronojõ tu'ocãrã niwã.

¹² Na tojo weemicã, Pedro pe'e masãpepũ ì'agũ wa'agu, omawã'cãcũ niwĩ. Ti tutipũ ejagu, mu'rĩque'a, Jesure oma'que caserire sumutopũ tuupe'epeo'que dia'cãrẽ ì'acũ niwĩ. Be'ro tojo wa'a'quere ì'amarĩa, ¿de'ro wa'a-pariba? nígũ, cũ ya wi'ipũ tojaa wa'acũ niwĩ.

Emaús wãmetiri macã wa'ari ma'apũ Jesú pũarãrẽ ba-jua'que ni'i

(Mr 16.12-13)

¹³ Jesú cũ masãca numũrẽta pũarã cãrẽ ëjõpeorã na ya macã Emaús wãmetiri macãpũ ma'apũ wa'arã weecãrã niwã. Jerusalãrẽ wijawã'cãcã, Emaúpũ ejatjo pũa hora wa'aro nicaro niwũ. ¹⁴ Na topũ wa'arã, nipe'tise Jesure wa'a'quere ucũwã'cãcãrã niwã. ¹⁵ Tere ucũrĩ cura Jesú na tiropũ eja, na me'rã sijawã'cãcũ niwĩ. ¹⁶ Cãrẽ ì'amirã, ì'amasiticãrã niwã. Õ'acũ narẽ ì'amasicã cã'mota'acũ niwĩ. ¹⁷ Jesú narẽ sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿Musã ñe'enojõrẽ ucũwã'cãrã weeti? nicũ niwĩ. Cũ tojo nicã, na pũrõ bũjawetirã, tojanũ'cãcãrã niwã.

¹⁸ Ni'cũ Cleofas wãmetigũ yu'ticũ niwĩ:

—Nipe'tirã a'te numũrĩ Jerusalãpũ wa'a'quere masĩpe'ticã'sama. ¿Mu'ũ ni'cũta ti macãpũ cãjĩmigũ, tojo wa'asere masĩtico'teati? nicũ niwĩ.

¹⁹ Cũ tojo nicã, Jesú narẽ nicũ niwĩ:

—¿De'ro wa'ati? nicu niwĩ.

Cũrẽ nicārã niwã:

—Jesú Nazarecjũrẽ wa'a'quere ucũrã weeapũ. Cũ Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ niwĩ. Cũ Õ'acũ ï'orõpũ, masã ï'orõpũre cũ weese, cũ ucũse me'rã tu-tuayũ'ruamiwĩ. ²⁰ Pa'ia wiorã, tojo nicã marĩ wiorã cũrẽ romano masãrẽ curusapũ paabi'pe wẽjẽdutiãrã o'owã. ²¹ Cũrẽ “Romano masã dutisere cõ'agũ, Israe curuacjãrã wiogũ sãjãgũsami”, ni wãcũmiwũ. Apeyema cũrẽ wẽjẽca be'ro i'tia numũ wa'a'a. ²² Ni'cãrẽrã numia ũsã me'rãcjãrã na werese me'rã ũsãrẽ ucũcã weeama. Ni'cãcã bo'reacã cũrẽ yaa'caropũ ejacãrã niama. ²³ Na cũ upũre bocaticãrã niama. ũsãrẽ a'tiro niama. “ũsã quẽ'ese weronojõ Õ'acũrẽ wereco'terã u'mũsecjãrãrẽ ï'apũ. ‘Jesú catimi’, niama”, ni quetiwereama ũsãrẽ. ²⁴ Na tojo wérẽca be'ro ãpẽrã ũsã me'rãcjãrã cũrẽ yaa'caropũ ï'arã ejacãrã niama. Na numia ni'caronojõta ï'acãrã niama. Jesú pe'ema ï'aticãrã niama, nicārã niwã.

²⁵ Tojo nisere tu'ogũ, Jesú narẽ nicu niwĩ:

—Musã tu'omasĩwe'le. ¿No'ocã'rõ yoacã musã Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã oja'quere ëjõpeotirã nin-u'cũrãsari? ²⁶ “Õ'acũ bese'cu Cristo cũ wiogũ sãjãse dũporo pi'etigusami”, ni ojacãrã niwã, nicu niwĩ.

²⁷ Be'ro nipe'tise Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ cũ ye cjase ucũsere werecu niwĩ. Moisé cũ oja'que me'rã werenu'cãcu niwĩ. Téé Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã na oja'que me'rã yapatida'reocu niwĩ.

²⁸ Be'ro na wa'aro Emaúpũ ejacã, Jesú ti macãpũ yũ'ruagutigũ weronojõ weecu niwĩ. ²⁹ Cũ tojo weecã ï'arã, cũrẽ na me'rã tojaduticãrã niwã. A'tiro nicārã niwã:

—ũsã me'rã tojayá. Na'ique'a wa'aro wee'le. Ñami ëjãrõ wee'le, nicārã niwã.

Tojo weegu na me'rã tojagu, wi'ipɯ sãjãacu niwĩ. ³⁰ Be'ro na me'rã ba'adujigu pãgãrẽ mii, Õ'acũrẽ e'catise o'ocɯ niwĩ. Tu'ajanɯ'cõ, dɯcawaa, narẽ o'ocɯ niwĩ. ³¹ Cũ tojo weecã ï'arã, na “Jesúta nimi”, ni ï'amasĩcãrã niwã. Na tojo ï'amasĩcãta, cũ bajudutia wa'acɯ niwĩ. ³² Cũ bajudutica be'ro na a'merĩ nicãrã niwã:

—Marĩ ma'apɯ a'tirã, cũ Õ'acũ ye queti ojãca pũri cjasere bu'ecã, añurõ waro tɯ'oña'sɯ, nicãrã niwã.

³³ Tojo nírãta, maata Jerusalépu majãmitojaa wa'acãrã niwã. Topɯ tojatarã, Jesú cũ bu'erã oncere, ãpẽrã na me'rãcjãrã me'rã nerẽ'cãrãrẽ bocaecãrã niwã. ³⁴ Topɯ nerẽ'cãrã narẽ a'tiro nicãrã niwã:

—Nirõta marĩ wiogu Jesú wẽrĩ'cupɯ nimigũ, masãcu niami. Simó Pedro cũrẽ ï'acɯ niami, nicãrã niwã.

³⁵ Be'ro na pɯarã Emaús wa'ari ma'apɯ wa'a'quere, tojo nicã Jesú cũ pá dɯcawaacã, de'ro wee na ï'amasĩ'quere werẽcãrã niwã.

Jesú cũ bu'erãrẽ bajua'que ni'i

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶ Na ma'apɯ ï'a'quere wereri cura Jesú na decopɯ bajuacɯ niwĩ. Narẽ añudutigɯ, a'tiro nicɯ niwĩ:

—Musãrẽ musã ye ejeripõ'rãrĩpu ejerisãjãse niato, nicɯ niwĩ.

³⁷ Cũrẽ ï'amarĩa, upɯtɯ uicãrã niwã. Na “Wẽrĩ'cu wãtĩ nisami”, nicãrã nimiwã. ³⁸ Cũ narẽ nicɯ niwĩ:

—¿De'ro weerã yu'ure uiti? Musã ¿de'ro weerã diacjũ wãcũweti? ³⁹ ï'aña yu'u omocãrĩ, yu'u dɯ'pocãrĩrẽ. Yu'uta ni'i. Yu'ure ñe'ña'rã a'tia. Wẽrĩ'cu wãtĩ musã yu'ure ni'cãrõacã ï'arõ weronojõ upɯtitimi, nicɯ niwĩ.

⁴⁰ Tojo níca be'ro cũ omocãrĩrẽ, cũ dɯ'pocãrĩrẽ, na paabi'pe'que cãmire ï'ocɯ niwĩ. ⁴¹ Na e'cati ï'amarĩatjãrã, ãjõpõoticãrã niwã yujupɯ. Tojo weegu narẽ nicɯ niwĩ:

—¿A'tore ba'ase marĩti? nicɯ niwĩ.

⁴² Cũ tojo nicã tu'orã, wa'i susõ'cure cūrẽ o'locārã niwã.
⁴³ Tere ñe'le, na i'orõpũ ba'acũ niwĩ. ⁴⁴ Be'ro narẽ nicũ niwĩ:

—A'te yu'ure wa'a'quere todũporo musã me'rã nígũ, weremiwũ: “Nipe'tise Moisé yu'ure oja'que, Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã na oja'que queoro wa'arosa'a”, nimiwũ. “Tojo nicã Salmo wãmetiri pũrĩpũ na oja'caronojõta yu'ure wa'arosa'a”, niwũ, nicũ niwĩ.

⁴⁵ Be'ro tere narẽ Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩ cjasere tu'omasĩcã weecũ niwĩ. ⁴⁶ Narẽ Jesú a'tiro nicũ niwĩ:

—Yu'ure a'tiro ojano'wũ: “Cristo Õ'acũ bese'cu wẽrĩgũsami. I'tia numũ cũ wẽrĩca be'ro masãgũsami. ⁴⁷ Cũ ye queti masãrẽ wẽrĩbosasere nipe'tirocjãrãrẽ wereno'rõsa'a. Jerusalépũ me'rã weredu'pocãtino'rõsa'a. A'tiro nirãsama: ‘Musã ña'arõ wee'quere bujaweti dũcayucã, Õ'acũ acobojogũsami’”, ni ojano'wũ.

⁴⁸ »Musãta tojo wa'a'quere i'atjĩarã, “Jesure diacjũta wa'awũ”, nímasĩ'i. ⁴⁹ Yu'ũ pacũ musãrẽ “Espĩritu Santure o'óguti”, niwĩ. Cũ ní'caronojõta yu'ũ musãrẽ o'óguti. Espĩritu Santu musãpũre dijatagũ, u'muse cjase tutuasere o'ogũsami. Tojo weerã Jerusalépũ cũ dijaticã, yucueniña yujupũ, nicũ niwĩ.

Jesú u'mũserũ mũjãa'que ni'i
(Mr 16.19-20)

⁵⁰ Be'ro Jesú Jerusalé sumuto Betaniapũ narẽ miacũ niwĩ. Topũ eja, cũ omocãrĩ sĩomorõ, narẽ “Yu'ũ pacũ musãrẽ añurõ weeato”, nicũ niwĩ. ⁵¹ Tojo nígũta, yoacurero mũjãa, u'mũserũ miimũjãa wa'ano'cũ niwĩ. ⁵² Te be'ro cūrẽ e'catipeorãtirã, ejaque'acãrã niwã. Be'ro pũrõ e'catise me'rã Jerusalépũre tojaacãrã niwã. ⁵³ Na Õ'acũrẽ e'catise o'orã, Õ'acũ wi'ipũ wa'anu'cũcã'cãrã niwã.

SAN LUCAS 24:53

126

SAN LUCAS 24:53

Teófilo, mu'urẽ tocã'rõta oja'a.
Luca

Õ'âkã hi yeere uúkũri turi Tukano
New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tucano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tucano [tuo], Brazil

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tucano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Mar 2019 from source files dated 1 Dec 2018

00ebd04f-7b0d-5a72-9407-eb53ae2bd086